

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İbrahim Halil CİVAŞ

ÇOCUK MAHKEMELERİNDE SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN
SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ İLE VERİLEN KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ
TEDBİR KARARLARININ İNCELENMESİ

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2025

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İbrahim Halil CİVAŞ

ÇOCUK MAHKEMELERİNDE SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN
SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ İLE VERİLEN KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ
TEDBİR KARARLARININ İNCELENMESİ

Danışman

Doç. Dr. Ayten KAYA KILIÇ

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2025

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

İbrahim Halil CİVAŞ'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Hasan Hüseyin TEKİN (İmza)

Üye : Doç. Dr. Ayten KAYA KILIÇ (İmza)

Üye : Doç. Dr. Murat ÇAY (İmza)

Tez Başlığı: ÇOCUK MAHKEMELERİNDE SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN
SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ İLE VERİLEN KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ
TEDBİR KARARLARININ İNCELENMESİ

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 09.05.2025

Mezuniyet Tarihi : 22/05/2025

(İmza)

Prof. Dr. Seda BAYRAKTAR

Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “ÇOCUK MAHKEMELERİNDE SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ İLE VERİLEN KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ TEDBİR KARARLARININ İNCELENMESİ” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

Adı SOYADI

İbrahim Halil CİVAŞ

İmza

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	İbrahim Halil CİVAŞ
Öğrenci Numarası	202252107002
Anabilim Dalı	Sosyal Hizmet
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Doç Dr. Ayten KAYA KILIÇ
Yüksek Lisans Tez Başlığı	Çocuk Mahkemelerinde Suça Sürüklenen Çocukların Sosyodemografik Özellikleri ile Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının İncelenmesi
Turnitin Bilgileri	
Ödev Numarası	2677297128
Rapor Tarihi	16.05.2025
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç: %10 Alıntılar dahil: %18
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE, Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 130 sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır. Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir: (X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım. () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim. Gerekçe: Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim. Danışman Öğretim Üyesi Doç. Dr. Ayten KAYA KILIÇ İmza	

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
TABLolar LİSTESİ	iv
ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
ÖZET	ix
SUMMARY	xi
TEŞEKKÜR.....	xiii
ÖNSÖZ	xiv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Çocuk Kavramı	4
1.2.Suç Kavramı	6
1.3.Suç Sürüklenen Çocuk	8
1.4.Suç Türleri	10
1.4.1.Mal Varlığına İlişkin Suçlar	10
1.4.2.Şiddet Suçları	11
1.4.3.Cinsel Suçlar	12
1.4.4.Uyuşturucu Maddeye İlişkin Suçlar	12
1.4.5.Bilişim Suçları.....	13
1.5.Çocuk Suçluluğunun Nedenleri	14
1.5.1.Bireysel Nedenler	15
1.5.2.Çevresel Nedenler	16

1.6.Suç Teorileri.....	18
1.7.Türkiye’ deki Çocuk Adalet Sistemi	20
1.7.1. Çocuk Adalet Sisteminin Hukuki Zeminini	22
1.8. Çocuk Adalet Sisteminde Sosyal Hizmet Uygulamaları	25

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

2.1. Araştırmanın Konusu	29
2.2. Araştırmanın Amacı ve Problemleri	30
2.3. Araştırmanın Modeli	31
2.4. Araştırmanın Örneklem Seçimi	31
2.5. Verilerin Toplanması ve Veri Analizi	32
2.6. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	33
2.7. Araştırmanın Önemi.....	33
2.8. Araştırmanın Sayıltıları	34
2.9. Araştırmada Kullanılacak Tanımlar	34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI VE DEĞERLENDİRME

3.1. Suça Sürüklenen Çocukların Sosyodemografik Bilgileri	35
3.2. Suça Sürüklenen Çocuğun Ailesine ve Sosyal Çevresine İlişkin Bilgiler	42
3.3.Suç Sürüklenen Çocukların Suç Bilgileri ile Koruyucu ve Önleyici Tedbir Kararlarına İlişkin Bilgiler	54
3.4.Meslek Elemanının Sosyal İnceleme Raporu Sonucundaki Kanaatine İlişkin Bilgiler..	60
3.5. Suça Sürüklenen Çocukların (SSÇ) Demografik, Sosyal ve Ekonomik Faktörlerle İlişkili Durumlarının Ki-Kare Testi Analiz Sonuçları.....	61

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

4.1. Suça Sürüklenen Çocukların Sosyodemografik Özelliklerinin Tartışılması.....	72
4.2. Suça Sürüklenen Çocukların Aile ve Sosyal Çevre Dinamiklerinin Etkileri.....	76
4.3. Suç Bilgileri ve Tedbir Kararlarının Değerlendirilmesi.....	79
4.4. Meslek Elemanının Sosyal İnceleme Raporu Sonucundaki Kanaatine İlişkin Tartışma	82
4.5. Suça Sürüklenen Çocukların Demografik, Sosyal ve Ekonomik Faktörler Açısından Tartışılması.....	82
SONUÇ	88
KAYNAKÇA	96
EKLER	106
Ek-1: SSÇ Bilgi Formu.....	106
Ek-2: Akademik Çalışma İzni.....	109
ÖZGEÇMİŞ	111

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 3.1.1. Suça Sürüklenen Çocukların Cinsiyet Dağılımı.....	35
Tablo 3.1.2. Suça Sürüklenen Çocukların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	36
Tablo 3.1.3. Suça Sürüklenen Çocukların Uyrak Dağılımı	36
Tablo 3.1.4. Suça Sürüklenen Çocukların İkamet Ettikleri Konut Durumuna İlişkin Dağılım	36
Tablo 3.1.5. Suça Sürüklenen Çocukların Antalya ilinde İkametgah Dağılımı.....	37
Tablo 3.1.6. Suça Sürüklenen Çocukların Eğitim Durumuna İlişkin Dağılım	37
Tablo 3.1.7. Suça Sürüklenen Çocukların Algılanan Okul Başarı Durumuna İlişkin Dağılım	38
Tablo 3.1.8. Suça Sürüklenen Çocukların İş ve Çalışma Durumuna İlişkin Dağılım	38
Tablo 3.1.9. Suça Sürüklenen Çocukların Fiziksel Hastalık veya Zihinsel Durumuna İlişkin Dağılım	38
Tablo 3.1.10. Suça Sürüklenen Çocukların Ruhsal Sağlık Sorunları Durumuna İlişkin Dağılım	39
Tablo 3.1.11. Suça Sürüklenen Çocukların Psikiyatrik Tedavi Durumuna İlişkin Dağılım	39
Tablo 3.1.12. Suça Sürüklenen Çocukların İntihar Girişimi Durumuna İlişkin Dağılım	40
Tablo 3.1.13. Suça Sürüklenen Çocukların Kendine Zarar Verici Davranışlarına İlişkin Dağılım	40
Tablo 3.1.14. Suça Sürüklenen Çocukların Evden veya Kurulustan Kaçma Davranışlarına İlişkin Dağılım.....	40
Tablo 3.1.15. Suça Sürüklenen Çocukların Zararlı Alışkanlıklarına İlişkin Dağılım.....	41
Tablo 3.2.1. Suça Sürüklenen Çocukların Ebeveynlerinin Yaşam Durumuna İlişkin Dağılım	42
Tablo 3.2.2. Suça Sürüklenen Çocukların Ebeveynlerinin Medeni Durumuna İlişkin Dağılım	42
Tablo 3.2.3. Suça Sürüklenen Çocukların Kiminle veya Nerede Yaşadığına İlişkin Dağılım .	43
Tablo 3.2.4. Suça Sürüklenen Çocuklar Dahil Kardeş Sayısı Dağılımı	43
Tablo 3.2.5. Suça Sürüklenen Çocukların Doğum Sırasına İlişkin Dağılım	44
Tablo 3.2.6. Suça Sürüklenen Çocukların Suç Geçmişi Olan Kardeş Bilgilerine İlişkin Dağılım	44
Tablo 3.2.7. Suça Sürüklenen Çocukların Madde Kullanımı Olan Kardeş Bilgilerine İlişkin Dağılım	45
Tablo 3.2.8. Suça Sürüklenen Çocukların Anne Eğitim Durumuna İlişkin Dağılım.....	45
Tablo 3.2.9. Suça Sürüklenen Çocukların Baba Eğitim Durumuna İlişkin Dağılım.....	46

Tablo 3.2.10. Suça Sürüklenen Çocukların Annelerinin Çalışma Durumuna İlişkin Dağılım .	46
Tablo 3.2.11. Suça Sürüklenen Çocukların Annelerinin İş Durumuna İlişkin Dağılım	47
Tablo 3.2.12. Suça Sürüklenen Çocukların Babalarının Çalışma Durumuna İlişkin Dağılım .	47
Tablo 3.2.13. Suça Sürüklenen Çocukların Babalarının İş Durumuna İlişkin Dağılım	48
Tablo 3.2.14. Suça Sürüklenen Çocukların Ebeveynlerinin Hastalık Durumuna İlişkin Dağılım	48
Tablo 3.2.15. Suça Sürüklenen Çocukların Ebeveynlerinin Aylık Gelir Durumuna İlişkin Dağılım	49
Tablo 3.2.16. Suça Sürüklenen Çocukların Annelerinin Suç Geçmişine İlişkin Dağılım	50
Tablo 3.2.17. Suça Sürüklenen Çocukların Babalarının Suç Geçmişine İlişkin Dağılım	51
Tablo 3.2.18. Suça Sürüklenen Çocukların Ebeveynlerinin Madde Kullanımına İlişkin Dağılım	52
Tablo 3.2.19. Suça Sürüklenen Çocukların Yaşadığı Hanede Algıladığı Gelir Durumuna İlişkin Dağılım	52
Tablo 3.2.20. Suça Sürüklenen Çocukların Sosyal Destek Sistemlerine İlişkin Dağılım	53
Tablo 3.2.21. Suça Sürüklenen Çocukların Arkadaş Çevresinin Suç Geçmişine İlişkin Dağılım	53
Tablo 3.2.22. Suça Sürüklenen Çocukların Arkadaş Çevresinin Madde Kullanımına İlişkin Dağılım	54
Tablo 3.3.1. Suça Sürüklenen Çocukların Suç Geçmişine İlişkin Dağılım	55
Tablo 3.3.2. Suça Sürüklenen Çocukların Cezaevinde Kalma Durumlarına İlişkin Dağılım ..	55
Tablo 3.3.3. Suça Sürüklenen Çocukların Cezai Ehliyet Durumuna İlişkin Dağılım	55
Tablo 3.3.4. Suça Sürüklenen Çocukların Başvuruya Konu Suç Türlerine İlişkin Dağılım	56
Tablo 3.3.5. Suça Sürüklenen Çocukların Suç Yeri Dağılımı	56
Tablo 3.3.6. Suça Sürüklenen Çocukların Kiminle Suç İşlediğine İlişkin Dağılım	57
Tablo 3.3.7. Suça Sürüklenen Çocukların Kime Karşı Suç İşlediğine İlişkin Dağılım	57
Tablo 3.3.8. Suça Sürüklenen Çocukların Sosyal Çevrelerinin Risk Taşımasına Yönelik Algısına İlişkin Dağılım	57
Tablo 3.3.9. Suça Sürüklenen Çocuklar İçin Geçmişte Verilip Halihazırda Uygulanan Tedbir Kararlarına İlişkin Dağılım	58
Tablo 3.3.10. Suça Sürüklenen Çocuklar İçin Uzman Tarafından Önerilen Tedbirlere İlişkin Dağılım	58
Tablo 3.3.11. Suça Sürüklenen Çocuklar İçin Mahkemece Verilen Tedbirlere İlişkin Dağılım	59

Tablo 3.3.12. Suça Sürüklenen Çocuklar Hakkında Tespit Edilen Başka Dosyalara İlişkin Dağılım	59
Tablo 3.4.1. SSÇ'ye Yönelik Uzman Tarafından Belirlenen Risk Unsurlarına İlişkin Dağılım	60
Tablo 3.4.2. Suça Sürüklenen Çocukların Gelecek Motivasyonuna İlişkin Dağılım	61
Tablo 3.5.1. Cinsiyet ve Suç Geçmişi Arasındaki İlişki	61
Tablo 3.5.2. Cinsiyet ve Suç Türü Arasındaki İlişki.....	62
Tablo 3.5.3. Akademik Başarı ve Suç Geçmişi Arasındaki İlişki.....	63
Tablo 3.5.4. Zararlı Alışkanlığa Sahip Olma Durumu ve Suç Geçmişi Arasındaki İlişki	63
Tablo 3.5.5. Ebeveynin Medeni Durumu ve SSÇ'nin Suç Geçmişi Arasındaki İlişki	64
Tablo 3.5.6 Suç Geçmişi Olan Kardeş Durumu ile SSÇ'nin Suç Geçmişi Arasındaki İlişki ...	64
Tablo 3.5.7 Suç Geçmişi Olan Anne Durumu ile SSÇ'nin Suç Geçmişi Arasındaki İlişki	65
Tablo 3.5.8. Suç Geçmişi Olan Baba Durumu ile SSÇ'nin Suç Geçmişi Arasındaki İlişki	66
Tablo 3.5.9. Aile Sosyal Destek Sistemi ile SSÇ'nin Suç Geçmişi Arasındaki İlişki	67
Tablo 3.5.10. Akraba Sosyal Destek Sistemi ile SSÇ'nin Suç Geçmişi Arasındaki İlişki	67
Tablo 3.5.11. Arkadaş Sosyal Destek Sistemi ile SSÇ'nin Suç Geçmişi Arasındaki İlişki	68
Tablo 3.5.12 Algılanan Gelir Durumu ile SSÇ'nin Suç Türü Arasındaki İlişki	69
Tablo 3.5.13. Sosyal Çalışma Görevlilerinin Tedbir Önerileri ile Çocuk Mahkemesi Hakimlerinin Önerileri Dikkate Alma Durumu Arasındaki İlişki	70
Tablo 3.5.14 SSÇ Hakkında Geçmişte Verilip Halihazırda Uygulanan Tedbir Kararı ile SSÇ'nin Suç Geçmişi Arasındaki İlişki	70
Tablo 3.5.15. SSÇ'nin Gelecek Motivasyonu ile Suç Geçmişi Arasındaki İlişki	71

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.5.a İnsan Davranışının Oluşum Şeması.....	15
---	----

KISALTMALAR LİSTESİ

ADMHM	: Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü
ADMHY	: Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği
ÇAS	: Çocuk Adalet Sistemi
ÇİM	: Çocuk İzlem Merkezi
ÇKK	: Çocuk Koruma Kanunu
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
DEHB	: Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu
SİR	: Sosyal İnceleme Raporu
SÇG	: Sosyal Çalışma Görevlisi
SSÇ	: Suça Sürüklenen Çocuk
TCK	: Türk Ceza Kanunu
UNCRC	: Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi

ÖZET

Çocuk suçluluğu geçmişten bu yana artarak devam eden ve günümüzde de önemini koruyan toplumsal bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocukların yetişkinlerden farklı özellikler barındırması onları daha hassas bir noktaya taşımaktadır. Ulusal mevzuatlara ve uluslararası sözleşmelere bakıldığında, çocukların cezalandırılması yerine rehabilite edilerek topluma entegrasyonlarının sağlanması bakış açısının hakim olduğu görülmüştür. Çocukların suça sürüklenme nedenlerinin tespit edilerek ihtiyaç duyabilecekleri koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının uygulanması önemlidir. Suça sürüklenen çocukların suç eylemlerinin anlaşılabilmesi için onu meydana getiren nedenlerin tespit edilmesi gerekmektedir. Çocukların ebeveynlerinden yeterli desteği alamaması, aile içi iletişim problemleri, karşılaşmış oldukları sosyoekonomik problemler, kriminal sosyal çevre, eğitsel aksaklıklar, madde kullanım öyküsü, düşük sosyal destek sistemi gibi unsurların çocukların suça sürüklenmesinde risk unsuru barındırdığı yapılan araştırmalarda da bildirilmektedir. Bu faktörlerin tespit edilmesiyle yapılacak sosyal hizmet müdahaleleri mikro, mezzo ve makro sisteme katkı sağlayabilecektir.

Çocuk mahkemelerinde suça sürüklenen çocukların sosyodemografik özellikleri ile verilen koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının incelenmesini amaçlayan bu çalışmada belgesel tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini, Antalya Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğüne; Antalya 1., 2., 3. Çocuk Mahkemelerinden ve Antalya Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinden Şubat 2020-Ocak 2024 tarihleri arasında gelen sosyal inceleme talepleri sonucu farklı suça sürüklenen çocuklar için düzenlenen toplam beş yüz (500) sosyal inceleme raporu oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak, Suça Sürüklenen Çocuk Bilgi Formu tasarlanmış ve taraması yapılan raporlar bu forma işlenmiştir. Bu formda; suça sürüklenen çocukların ve ailelerinin sosyodemografik bilgileri, suça sürüklenen çocukların sürüklendikleri suç bilgileri, çocuklara uygulanan koruyucu ve destekleyici tedbir kararları, çocukların tekrardan suça sürüklenme riskinin ve gelecek planlama düzeylerinin değerlendirilmesi konuları dört başlıkta ele alınmış olup çalışmanın tartışma ve sonuç bölümünde de bu başlıklar doğrultusunda değerlendirmelerde bulunulmuştur. Araştırmanın veri toplama süreci 01.06.2024-01.09.2024 tarihleri arasında tamamlanmıştır. Toplanan verilerin analizi IBM SPSS Statistics 25 programı kullanılarak yapılmıştır. Çalışmada, suça sürüklenen çocukların akademik başarısına, sosyal destek sistemine, zararlı alışkanlıklar kullanımına, gelecek motivasyonuna, ebeveynlerin medeni durumuna, aile üyelerinin suç

geçmişine göre suça sürüklenen çocukların suç geçmişleri; suça sürüklenen çocukların cinsiyetlerine göre suç geçmişleri ve suç türleri gibi durumlar arasında anlamlı ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda; suça sürüklenen çocukların suça yönelmelerine neden olan faktörlerin tespit edilerek etkin müdahalelerde bulunulması, koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının işlevsel yürütülmesi, çocuk suçluluğunun önlenmesi ve mükerrer suç oranlarının düşürülmesi; aile temelinde okul, sosyal çevre, toplum yapısı gibi faktörlere yönelik koruyucu ve önleyici politikaların hayata geçirilmesi önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, suç, suça sürüklenen çocuk

SUMMARY

AN EXAMINATION OF THE SOCIODEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS OF CHILDREN DRAGGED INTO CRIME IN JUVENILE COURTS AND THE PROTECTIVE AND SUPPORTIVE MEASURE DECISIONS MADE

Juvenile delinquency is a social problem that has been increasing since the past and maintains its importance today. The fact that children have different characteristics from adults makes them more sensitive. When national legislations and international conventions are examined, it is seen that the perspective of rehabilitating children and ensuring their integration into society rather than punishing them is dominant. It is important to identify the reasons why children are dragged into crime and to implement the protective and supportive cautionary decisions they may need. In order to understand the criminal acts of children dragged into crime, it is necessary to identify the reasons that lead to it. It is also reported in studies that factors such as children's inability to receive adequate support from their parents, communication problems within the family, socioeconomic problems they face, criminal social environment, educational disruptions, history of substance abuse, low social support system are risk factors for children to be dragged into crime. Social service interventions to be made by identifying these factors can contribute to the micro, mezzo and macro system.

In this study, which aims to examine the sociodemographic characteristics of children dragged into crime and the protective and supportive cautionary decisions made in juvenile courts, documentary screening method was used. The sample of the study consisted of a total of five hundred (500) social investigation reports prepared for children who were dragged into different crimes as a result of social investigation requests received from Antalya 1st, 2nd, 3rd Juvenile Courts and Antalya Juvenile High Criminal Court between February 2020 and January 2024 to Antalya Directorate of Forensic Support and Victim Services.. As a data collection tool, the Child Driven to Crime Information Form was designed and the reviewed reports were processed on this form. In this form; sociodemographic information of children who were dragged into crime and their families, information on the crimes of children who were dragged into crime, protective and supportive cautionary decisions applied to children, evaluation of the risk of children being dragged into crime again and their future planning levels were discussed under four headings and evaluations were made in the discussion and conclusion section of the study in line with these headings. The data collection process of the research was completed between 01.06.2024-01.09.2024. The collected data were analyzed

using IBM SPSS Statistics 25 program. In the study, it was determined that there was a significant relationship between the criminal histories of children who were dragged into crime according to their academic achievement, social support system, use of harmful habits, future motivation, marital status of parents, criminal history of family members; criminal histories and crime types of children dragged into crime according to their gender. In line with the findings obtained in the research; it is important to determine the factors that cause children who are dragged into crime to commit crime and to make effective interventions, to carry out protective and preventive cautionary decisions functionally, to prevent juvenile delinquency and to reduce recurring crime rates; It is important to implement protective and preventive policies for factors such as school, social environment, social structure on the basis of family.

Keywords: Child, crime, child dragged into crime

TEŞEKKÜR

Araştırma sürecimde bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösteren, sorularımı sabırla dinleyip çözüm yolu üreten, motivasyonumu kaybettiğim durumlarda devam etmemi sağlayan danışman hocam Doç. Dr. Ayten KAYA KILIÇ'a sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim.

Akademik çalışmamı yapabilmem için gerekli izinleri sağlayan Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığına, tez savunmamda jüride bulunup değerli katkılar sunan Doç. Dr. Hasan Hüseyin TEKİN'e ve Doç. Dr. Murat ÇAY'a, veri toplama sürecimde destekleri nedeniyle Antalya 1., 2., 3. Çocuk Mahkemesi ve Antalya Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi hakimlerine, birlikte çalışmaktan keyif aldığım Antalya Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğündeki mesai arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Yaşamımın her aşamasında desteğini hissettiğim ve varlıklarıyla kendimi şanslı hissettiğim annem Şülay CİVAŞ'a, abim Muhammet Kadir CİVAŞ'a ve kardeşim Kübra Nur CİVAŞ'a; bilginin peşinden koşmamı sağlayan, bugünlere gelmemde büyük emeği olan, çocuğu olmaktan gurur duyduğum merhum babam İzzettin CİVAŞ'a teşekkür ederim.

Son olarak; her konuda destekçim olan, bu süreçte sevgisini ve sabrını sonuna kadar hissettiğim yol arkadaşım Büşra EKİN CİVAŞ'a teşekkür ederim.

İbrahim Halil CİVAŞ

Antalya, 2025

ÖNSÖZ

“Suçlu çocuk yoktur, suça itilmiş çocuk vardır.”

Haluk YAVUZER

Çocuk ve suç kavramları yan yana gelemeyecek kadar hassas konulardandır. Çocuk gelişim dönemi itibariyle doğar ve büyür; bireysel ve çevresel faktörler doğrultusunda gelişimini sürdürür. Bu süreçte, işlevsel olmayan yaşam deneyimlerine maruz kalan çocuk suça sürüklenebilmektedir. Suça sürüklenen çocuğun suç eylemine ilişkin faktörlerin tespit edilerek gereken koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması ile bu durumun önüne geçilebilecek, daha işlevsel bir toplum dokusu oluşabilecektir. Bu çalışmada; suça sürüklenen çocukların ve ailelerinin sosyodemografik özellikleri, çocukların suça sürüklendikleri olaya ilişkin bilgiler, çocukların suç tekrarı davranışları, çocuklar hakkında uygulanan koruyucu ve destekleyici tedbir kararları, çocuklarla yapılan görüşmeler sonucunda uzmanın değerlendirmeleri incelenmektedir.

Bu çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesi ele alınmıştır. Bu bölümde çocuk, suç ve suça sürüklenen çocuk kavramları, suç türleri, çocuk suçluluğunun nedenleri, suç teorilerine yer verilmiştir. Bölümün son kısmında ise Türkiye’deki çocuk adalet sistemi ve çocuk adalet sisteminde sosyal hizmet uygulamaları ele alınarak bu sistemdeki bağlantıya değinilmiştir.

İkinci bölümde çalışmada kullanılan metodolojik yaklaşım ve araştırma süreci genel hatlarıyla ele alınmıştır. Araştırmanın konusu, amacı ve problemi detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Belirlenen amaçlara ulaşmaya yönelik evren ve örneklem seçilmiş olup elde edilen verilerin analiz süreçleri aktarılmıştır. Bölümün son kısmında araştırmanın kapsam ve önemine yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde çalışmada belirlenen örneklem genel özellikleri ele alınmıştır. Dördüncü bölümde, çocuk mahkemelerinde suça sürüklenen çocukların sosyodemografik özellikleri ile verilen koruyucu ve destekleyici tedbir kararları, belirli başlıklar altında irdelenerek tartışılmıştır. Sonuç bölümünde ise, araştırmanın amacı ve problemleri doğrultusunda elde edilen bilgiler bütüncül olarak değerlendirilerek önerilerde bulunulmuştur.

GİRİŞ

İnsanlık tarihinden bu yana suç kavramı toplumsal açıdan varlığını korumuş ve günümüzdeki önemli sorunlardan biri olarak toplumlarda yerini almıştır. Antik dönemlere bakıldığında o dönemde yaşayan filozoflar da suça yönelik çeşitli tanımlamalar geliştirmiştir. Platon; suçun ruh hastalığı olduğunu, temelinde; tutku, bilgisizlik ve haz arama eyleminin yattığını, suçluların aydınlatılarak topluma katılım sağlayabileceğini ifade etmiştir. Aristo; suçun temelini sosyolojik unsurlarla ifade etmiş ve suça karışanların ağır yaptırımlara tabi tutulmasını savunmuştur. Hipokrat ise suçu fizyoloji ile açıklamaya çalışarak suç ve kişinin fizyolojik durumunun bağlantılı olduğunu savunmuştur (Yavuzer, 2013). Günümüzde çocuk suçluluğu, gerek bireylerin toplumsal hayata entegrasyonu gerekse genel olarak toplumun sürdürülebilirliği açısından dikkatle ele alınması gereken bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Akalin, 2024). Özellikle çocukların, yaşadıkları çevresel ve bireysel etkenlerin bir sonucu olarak suça sürüklenmesi, yalnızca bireysel bir problemin ötesine geçerek toplumsal yapıların temel dinamiklerini etkileyen bir durum haline gelmiştir (Akkuş Çetinkaya ve ark., 2022). Çocuk suçluluğu, çocuğun yalnızca kendi davranışlarıyla sınırlı olmayan; çevresel faktörler, aile içi ilişkiler, sosyoekonomik durum, eğitim düzeyi ve benzeri birçok faktörün bir araya gelmesiyle şekillenen çok boyutlu bir olgudur (Enginyurt, 2016). Bu bağlamda, literatürde suça sürüklenen çocukların yalnızca cezai ehliyetleri ya da işledikleri suç türleri değil; bu çocukların suça yönelimlerini etkileyen bireysel ve çevresel faktörler ile bu sürecin önlenmesine yönelik politikalar da detaylı biçimde incelenmektedir (Karataş ve Mavili, 2019). Suça sürüklenen çocuk kavramı, gerek uluslararası çocuk koruma mevzuatında gerekse ulusal hukuki düzenlemelerde, çocuğun işlediği fiilin kanunlarda suç olarak tanımlanmış olması durumunda çocuğun fail konumuna gelmesini ifade etmektedir (Altınsoy ve Kara, 2022; Kıyak vd., 2022). Bu tanım, çocuğun herhangi bir suçu işlediği iddia edildiği andan itibaren, onu özel çocuk yargılama usullerine ve koruyucu-önleyici tedbirlere tabi kılmaktadır (Topçu ve Ekin, 2024). Bu kapsamda; suça sürüklenen çocuğun durumu, klasik ceza hukuku kurallarına göre değil, çocuk adalet sistemine (ÇAS)’a özgü yapısal ve işlevsel mekanizmalar çerçevesinde değerlendirilir (Erbay ve ark., 2015; Nadir, 2011).

Suça sürüklenen çocukların sorunlarını analiz etmek için yapılan araştırmaların birçoğu, bu çocukların sosyoekonomik ve ailevi faktörler açısından dezavantajlı gruplar içinde yer aldığını göstermektedir. Özellikle; düşük gelir düzeyi, eğitimde yaşanan eksiklikler ve aile içi sorunlar, çocukların suça yönelmesinde belirgin etkenler olarak öne çıkmaktadır

(Gizli Çoban ve Önder, 2021). Bununla birlikte, çocuk suçluluğunun yalnızca bireysel düzeyde değil, toplumsal ve yapısal düzeyde de ele alınması gerektiği açıktır. Bu noktada, suç davranışının bireysel nedenleri kadar, çevresel ve yapısal nedenlerinin de araştırılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Pelit ve Alkan, 2022). Örneğin, denetimli serbestlik sisteminin uygulanması sürecinde, çocukların sosyal destek algılarının bu tür programlardan yararlanma sürecini önemli ölçüde etkilediği görülmüştür (Eryalçın ve Duyan, 2020).

Çocukların suça sürüklenmesinde, bireysel faktörlerin yanı sıra, aile yapısı ve dinamikleri de kritik bir rol oynamaktadır. Literatürde, özellikle ebeveyn tutumlarının, aile içindeki disiplin yapısının ve aile içi iletişim biçimlerinin, çocukların suça sürüklenme eğilimlerini doğrudan etkilediği belirtilmektedir (Avcil ve ark., 2018). Çocukluk döneminde yaşanan ekonomik yoksunluk, ebeveyn ayrılığı ya da aile içi şiddet gibi faktörlerin, çocukların suça sürüklenme riskini artırdığına dair pek çok çalışma bulunmaktadır (Babalık, 2024). Bunun yanı sıra, pandemi dönemi gibi olağanüstü durumların da çocukların sosyal izolasyonunu artırarak suça yönelimlerini etkileyebileceği görülmüştür (Yalçın Sarıbey ve Değirmenci, 2023).

Bilişim suçlarının yaygınlaşmasıyla birlikte, çocukların dijital platformlarda karşılaştıkları tehlikeler de suça sürüklenme eğilimlerini farklı bir boyuta taşımaktadır. Çocukların dijital dünyada karşılaştıkları tehditler, siber zorbalık, siber mağduriyet ve akıllı telefon bağımlılığı gibi unsurlar üzerinden analiz edilmekte ve bu durumların çocukların genel suça sürüklenme riskini artırdığı vurgulanmaktadır (Ateş ve Saluk, 2018). Medyanın çocuk suçluluğuna ilişkin toplumsal algıları şekillendirmedeki rolü de göz ardı edilemez bir önem taşımaktadır. Özellikle dijital medya ortamında çocuklara yönelik nefret söylemi ve yanlış bilgilendirme, toplumda çocuk suçluluğuna ilişkin kalıplaşmış yargıların güçlenmesine neden olabilmektedir (Doğan, 2022).

Eğitim sisteminin ve okul ikliminin, çocukların suça sürüklenme sürecindeki etkisi de dikkate alınması gereken bir diğer önemli konudur. Suça sürüklenen ergenlerin okul iklimine ilişkin algıları, onların suça yönelim süreçlerinde nasıl bir sosyal çevreye ihtiyaç duyduklarını anlamak açısından önemli veriler sunmaktadır (Zorbaz ve ark., 2020). Özellikle dezavantajlı bölgelerdeki okullarda uygulanan rehabilitasyon programlarının çocukların yeniden topluma kazandırılmasında etkili olduğu görülmektedir (Parlak ve Ekşi, 2017). Bunun yanı sıra, ÇAS'ın işleyişinde karşılaşılan sorunlar ve bu sistemin geliştirilmesine yönelik öneriler, suça sürüklenen çocukların adalet sistemindeki yerinin daha iyi anlaşılmasına olanak tanımaktadır (Karadağ, 2021).

Tüm bu anlatılanlar doğrultusunda, suça sürüklenen çocuklar konusu, gerek bireysel gerekse toplumsal düzeyde ele alınması gereken çok yönlü bir sorundur. Bu bağlamda, mevcut literatür, çocuk suçluluğunun nedenlerini ve bu sorunun çözümüne yönelik stratejileri anlamak için önemli bir temel sunmaktadır. Araştırmalar, çocukların suça sürüklenmesini önlemek için yalnızca cezai yaklaşımlar değil, aynı zamanda eğitim, sosyal destek ve rehabilitasyon gibi bütüncül yaklaşımların da uygulanması gerektiğini ortaya koymaktadır (Topçu ve Ekin, 2024). Bu çalışmada, suça sürüklenen çocukların sosyoekonomik ve psikolojik durumlarının yanı sıra, suça yönelimlerini etkileyen diğer faktörler incelenecek ve bu sürecin toplumsal etkileri tartışılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Çocuk ve suç eylemi ilişkisini anlayabilmemiz için onu meydana getiren tanımları da bilmek gerekir. Yapılan araştırmalarda ve kanunlarda bu hususlara ilişkin çeşitli tanımlamalar mevcuttur. Çocuk, suç ve suça sürüklenen çocuk kavramları bu doğrultuda ele alınacaktır:

1.1.Çocuk Kavramı

Çocuk kavramı; insan yaşamının ilk ve en kritik dönemi olan, biyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimin temellerinin atıldığı bir evreyi ifade etmektedir. Ulusal ve uluslararası ölçekte yapılan tanımlamalarda genel eğilim olarak çocuk; “18 yaşına kadar olan birey” şeklinde ele alınmaktadır (Kitapçioğlu Yüksel, 2024; Bilican Gökkaya, 2022). Ancak bu tanımın ardında farklı kültürel, hukuki ve sosyolojik katmanların bulunduğu da gözden kaçırılmamalıdır. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (UNCRC), çocuğu 18 yaşın altındaki her birey olarak tanımlar. Buna karşın, bazı ülkelerin ceza hukukunda ya da medeni hukukunda “çocuk” olma yaşı farklı düzenlemelerle ele alınabilmekte, hatta kimi bağlamlarda 15 yaş altı, kimi bağlamlarda 16 yaş altı gibi farklı alt kategoriler ortaya çıkabilmektedir (Zorbaz ve Bilge, 2019; Yüksel, 2019; Sağlam ve ark., 2017). Çocuğun; yaşı, gelişimsel özellikleri ve toplumsal rollerinin tanımlanması hukuki sorumlulukların belirlenmesinde de kritik bir değere sahiptir. Bu nedenle hem ulusal hem de uluslararası mevzuatta çocuklara atfedilen yasal statünün farklılaşması, pedagojik ve sosyolojik gereksinimlerle de yakından ilişkili olarak görülür (Afşin ve Öğretir Özçelik, 2018; Öğretir Özçelik ve Şengün Afşin, 2020).

Çocuğun doğumdan itibaren geçirdiği gelişim evreleri, ebeveyn-çocuk ilişkisinin niteliği, eğitim sistemiyle etkileşimi ve sosyal çevresiyle kurduğu bağlar ilerleyen yaşlardaki kimlik oluşumunu ve toplumsal yaşama katılım biçimini derinden etkiler (Saruç ve Kayma Güneş, 2014; Kermen, 2018). Özellikle erken yaşlardan itibaren maruz kalınan aile içi şiddet, yoksulluk, sosyal dışlanma gibi risk faktörleri çocuğun gelecekteki tutum ve davranışlarını önemli ölçüde şekillendirmektedir (Aslan, 2021; Karbeyaz ve ark., 2018; Göcen, 2016). Bu risk faktörleriyle karşılaşan çocukların aile ve okul desteğinden yoksun kalması durumunda, toplumsal açıdan uyumlu olma becerilerinin azalması olasıdır (Bekir, 2016; Dursun, 2021). Nitekim çocukluk dönemi fizyolojik büyümenin yanı sıra; aynı zamanda zihinsel, duygusal, ve sosyal gelişimin de yoğun yaşandığı bir dönemdir ve bu dönemdeki koşullar kişiliğin temellerini atar (Kaplan ve ark., 2016).

Çocuk; toplumun en korunmasız kesimlerinden biri olarak kabul edilmektedir ve özel haklara, koruyucu düzenlemelere ihtiyaç duymaktadır (Çetin ve Özyürek, 2023; Özar, 2023). Literatürde çocuğun yüksek yararı kavramı sıklıkla vurgulanmaktadır; buna göre, tüm yasal ve toplumsal uygulamalarda çocuğun üstün yararının gözetilmesi, çocuk hakları mevzuatının temel ilkesi olarak kabul edilmektedir (Gülmez ve ark., 2024; Kayma ve Gökler, 2021). Çocuğun sağlıklı büyümesi ve toplumsal yaşamda kendini geliştirebilmesi, sadece ailenin sorumluluğu değil; kamusal alanda da sosyal politikalarla desteklenmesi gereken bir süreçtir (Ataç, 2021; Günaydın ve Vatanel, 2024). Nitekim eğitim, sağlık, beslenme ve barınma gibi temel ihtiyaçların karşılanmaması durumunda çocuğun ileride suça sürüklenme davranışlarına yönelmesi olasılığı artabilmektedir (Batman ve Demirel, 2023; Şentürk, 2018).

Çocuğun gelişimi sırasında karşılaştığı olumlu veya olumsuz yaşam deneyimleri yalnızca aile ortamıyla sınırlı olmayıp, okul ve akran çevresi de dahil olmak üzere çok katmanlı bir sosyal ağ içinde değerlendirilmelidir (Erten ve Ertay, 2023; Akalın, 2024). Çocuğun hakları ve çocuğa yönelik koruma mekanizmaları, onun gelecekte suça yönelebilecek bir bireye dönüşmesini engelleme adına da temel işlev görür (Akkuş Çetinkaya ve ark., 2022; Enginyurt, 2016). Ayrıca; çocukluk dönemi boyunca ruh sağlığının korunması, fiziksel ve psikolojik ihtiyaçların karşılanması, onun özgüvenini ve toplumsal aidiyet duygusunu güçlendiren faktörlerdir (Karataş ve Mavili, 2019; Gizli Çoban ve Önder, 2021). Özellikle bu dönemde yaşanan ihmal ve istismar vakaları, çocuğun gelecek yaşamında kendini toplumdan dışlanmış veya değersiz hissetmesine neden olmaktadır (Pelit ve Alkan, 2022; Eryalçın ve Duyan, 2020). Literatürde bu tür olumsuz deneyimlerin, çocuğun ilerleyen yaşlarda suç davranışına eğilim göstermesinde önemli bir arka plan hazırladığına sıklıkla vurgu yapılmaktadır (Avcil ve ark., 2018; Babalık, 2024).

“Çocuk” kavramı, basit bir yaş kategorisinden çok daha fazlasını ifade etmektedir; koruma, geliştirme, destekleme ve yol gösterme gereklilikleriyle şekillenen çok katmanlı bir kavramdır (Yalçın Sarıbey ve Değirmenci, 2023). Gerek hukuki düzenlemelerde gerekse toplumsal uygulamalarda çocuğun özel statüsü gözetilmediğinde, çocuğun ileride sosyal uyum sorunları yaşaması ve suçla ilişkilendirilmesi olasılığı yükselmektedir (Ateş ve Saluk, 2018; Doğan, 2022). Çocuğun toplumsal hayata sağlıklı bir şekilde katılımının sağlanması, ileride doğabilecek adli ve toplumsal sorunları azaltmanın da ön koşullarından biridir (Zorbaz ve ark., 2020; Parlak ve Ekşi, 2017). Dolayısıyla, çocuk kavramına yaklaşım biçimi sadece akademik ve hukuki tartışmaların değil; aynı zamanda tüm sosyal politika ve planlamaların da merkezinde yer almalıdır (Işık ve ark., 2019).

1.2.Suç Kavramı

Suç kavramı en genel tanımıyla, toplumsal düzeni ve hukuk sistemini ihlal edici davranış ya da eylemleri ifade etmektedir (Bağış, 2019; Altınsoy ve Kara, 2022). Bu tanım, elbette tarihsel ve kültürel bağlamlara göre değişim göstermektedir; bir toplumda suç olarak tanımlanan bir davranış, başka bir toplumda tolere edilebilen veya yasalar çerçevesinde suç kapsamına girmeyen bir eylem olmaktadır (Kıyak ve ark., 2022). Suç, aynı zamanda sosyal kontrol mekanizmalarının da odağında bulunur. Devletler hukuk düzenleri aracılığıyla hangi davranışların suç olduğunu tanımlarken, aynı zamanda bu davranışların hangi yaptırımlarla karşılık bulacağını da belirler (Karadağ, 2021; Karataş, 2020). Dolayısıyla suç, bir yandan “yasal ihlal” biçiminde tanımlanabilirken, diğer yandan toplumsal değerlerin ve normların ihlaline işaret eden bir olgu olarak anlaşılmaktadır.

Modern kriminoloji; suçu bireysel patolojilerden ziyade toplumsal yapı, kültürel normlar ve ekonomik koşullarla da ilişkilendiren bütüncül bir çerçeve içinde ele almaktadır (Topçu ve Ekin, 2024; Erbay ve ark., 2015). Bu bütüncül yaklaşım, suça ilişkin neden-sonuç analizinde failin psikolojik durumunun yanı sıra; sosyal çevre, eğitim düzeyi, ekonomik yetersizlikler ve kültürel faktörler gibi çok boyutlu etkenleri dikkate almaktadır (Nadir, 2011; Yıldız ve Kenevir, 2021). Örneğin aile içi iletişim ve ebeveyn tutumlarındaki aksaklıklar, çocuğun veya gencin suç davranışına yönelmesinde hızlandırıcı bir etkiye sahip olmaktadır (Kitapçioğlu Yüksel, 2024; Bilican Gökkaya, 2022). Aynı zamanda, eğitim sistemindeki yetersizlikler ya da bireyin okul ortamında yaşadığı başarısızlık, dışlanma ve akran zorbalığı suçun oluşmasına zemin hazırlayan faktörler arasında sayılabilmektedir (Zorbaz ve Bilge, 2019; Yüksel, 2019).

Suç kavramı, özellikle çocuklar söz konusu olduğunda farklı bakış açılarıyla ele alınması gereken bir yapıya dönüşür. Zira çocukların gelişimsel özellikleri gereği, suç davranışı ile etik ve hukuki kavramları algılama biçimleri yetişkinlerle aynı düzeyde değildir (Sağlam ve ark., 2017; Öğretir Özçelik ve Şengün Afşin, 2020). Bu nedenle çocukların suç kabul edilen bir eylemi gerçekleştirmesini sadece “hukuki ihlal” çerçevesinde değil, aynı zamanda gelişim psikolojisi ve sosyoloji bağlamında analiz etmek gerekir (Afşin ve Öğretir Özçelik, 2018; Saruç ve Kayma Güneş, 2014). Toplumsal yaşamın düzeni ve güvenliği için belirlenen yasalar çocuk failler söz konusu olduğunda, çocuğun üstün yararını korumak amacıyla özel düzenlemeler öngörmekte ve ÇAS da bu prensip üzerinde şekillenmektedir (Kermen, 2018; Aslan, 2021).

Suçun tanımlanmasında ve yaptırımlarının belirlenmesinde, suçu işleyen kişinin yaşı ve gelişimsel durumu önemli rol oynamaktadır. Buna bağlı olarak aynı davranışı bir yetişkin gerçekleştirdiğinde farklı, bir çocuk gerçekleştirdiğinde farklı hukuki süreçler işletilmektedir (Karbeyaz ve ark., 2018; Göcen, 2016). Çocuk failin “cezalandırılması” anlayışı yerine; rehabilite edilmesi, toplumsal hayata yeniden entegrasyonunun sağlanması yönünde tedbirler alınması uluslararası sözleşmeler ve ulusal mevzuatlarca benimsenen bir ilkedir (Bekir, 2016; Dursun, 2021). Suç konusunu incelerken gözden kaçırılmaması gereken bir diğer husus da mağdur boyutudur. Suç yalnızca failin sorumluluğunu değil, aynı zamanda bir mağdurun varlığını da içermektedir. Özellikle çocuk faillerin mağdurla olan ilişkisinde yaşanan dinamikler, çocuk suçluluğunun toplumsal etkilerini incelemede kilit konumdadır (Kaplan ve ark., 2016; Çetin ve Özyürek, 2023).

Suç; tarih boyunca toplumsal düzenin tehdit edilmesi, normların çiğnenmesi olarak ele alınmıştır. Bu nedenle her toplum kendi normlarını korumak için cezalandırma ve rehabilitasyon sistemleri geliştirmiştir (Özar, 2023; Gülmez ve ark., 2024). Suça dair teorik yaklaşımlar, suçun bireysel patolojiden kaynaklanabileceğini; ancak çoğu zaman yapısal ve sosyal faktörlerin de bu süreçte rol oynadığını vurgulamaktadır (Kayma ve Gökler, 2021; Ataç, 2021). Örneğin; ekonomik yoksunluk, işsizlik, sosyal dışlanma, aile içi şiddet ve akran çevresi gibi faktörlerin bileşimi suç davranışının ortaya çıkmasında önemli yer tutmaktadır (Günaydın ve Vatanel, 2024; Batman ve Demirel, 2023). Dolayısıyla suç; salt bir yanlış davranış ya da ihlal olmanın ötesinde, kompleks ve çok yönlü bir toplumsal olgu olarak kabul edilmektedir (Şentürk, 2018; Erten ve Ertay, 2023).

Nitekim çocukların suçla ilişkilendiği durumlar, bu çok katmanlı yapıyı daha da belirgin hale getirmektedir. Gelişim sürecinde bulunan bireyin tüm risk faktörlerinin bir araya geldiği bir ortamda yetişmesi, suç davranışının ortaya çıkma ihtimalini yükseltir (Akalin, 2024; Akkuş Çetinkaya ve ark., 2022). Suç ve çocuk arasındaki bu etkileşim ÇAS’ın temellerini oluşturur. Bu sistemde suç kavramı; çocuğun yaşı, gelişim düzeyi ve suça iten faktörler dikkate alınarak yeniden değerlendirilir (Enginyurt, 2016; Karataş ve Mavili, 2019). Zira çocuğun fail konumuna düşmesi, aynı zamanda bu çocuğun mağdur ya da ihmal edilen bir çocuk olabileceği gerçeğini de akla getirmektedir (Gizli Çoban ve Önder, 2021; Pelit ve Alkan, 2022). Bu sebeple modern hukuk sistemleri, suç kavramını çocuklar açısından farklı kriterlerle tanımlar ve yaptırımdan çok rehabilitasyon ve yönlendirme çabalarını vurgulamaktadır (Eryalçın ve Duyan, 2020; Avcil ve ark., 2018).

Suç kavramı, toplumsal düzeni korumaya yönelik normatif çerçeveyi tanımlarken; çocuklar söz konusu olduğunda hukuki, psikolojik ve sosyolojik unsurları da kapsayan geniş bir perspektifle ele alınmalıdır (Babalık, 2024; Yalçın Sarıbey ve Değirmenci, 2023). Suç, yalnızca yasa metinlerinde belirtilen yasaklanmış eylemler toplamı değil; aynı zamanda toplumsal yapıdaki eşitsizlikler, ailevi sorunlar, eğitim eksiklikleri vb. pek çok unsurun birleşmesiyle ortaya çıkan bir sonuçtur (Ateş ve Saluk, 2018; Doğan, 2022). Bu nedenle suç kavramının çocuklarla bağlantısı, onların korunmaya muhtaç ve desteklenmesi gereken özel statülerini de dikkate alarak analiz edilmelidir (Zorbaz ve ark., 2020; Parlak ve Ekşi, 2017). Böylece, çocukların suça yönelmesi veya sürüklenmesi durumunda sadece hukuki yaptırımlar değil; aynı zamanda koruma, rehabilitasyon ve sosyal desteğe yönelik çok boyutlu uygulamalar hayata geçirilmektedir (Işık ve ark., 2019; Bağış, 2019).

1.3.Suçta Sürüklenen Çocuk

Türk hukukunda, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda (ÇKK), suça sürüklenen çocuk; “Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiasıyla hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan çocuk” şeklinde tanımlanarak hukuki zeminde netleştirilmiştir.

Literatürde suça sürüklenen çocuk kavramı genellikle dört ana boyutta tanımlanmaktadır: hukuksal boyut, gelişimsel boyut, ailesel-sosyal çevre boyutu ve toplumsal/koruyucu politikalar boyutu (Yıldız ve Kenevir, 2021; Kitapçioğlu Yüksel, 2024). Hukuksal boyutta ÇAS açısından çocuğun fail sıfatıyla incelenmesi gerekir. Gelişimsel boyutta çocuğun yaş ve gelişim özellikleri, suç kabul edilen fiili gerçekleştirme sürecindeki bilinç düzeyi, irade ve niyet gibi faktörlerle birlikte değerlendirilmelidir (Bilican Gökkaya, 2022; Zorbaz ve Bilge, 2019). Bu aşamada çocuğun yetişkin faillerle aynı derecede sorumluluk taşıyıp taşımadığı da yasal düzenlemeler çerçevesinde analiz edilmektedir (Yüksel, 2019; Sağlam ve ark., 2017). Ailesel ve sosyal çevre boyutu; çocuğun hangi koşullar içinde yetiştiği, ebeveyn tutumları, aile içi şiddet, ekonomik yoksunluk, eğitimdeki eksiklikler, akran grupları gibi etkenlere odaklanmaktadır (Öğretir Özçelik ve Şengün Afşin, 2020; Afşin ve Öğretir Özçelik, 2018). Bu boyut, çocuğun suça sürüklenme eyleminin ardındaki potansiyel nedenleri açığa çıkarmak açısından kritik öneme sahiptir. Nitekim yapılan araştırmalar, suça sürüklenen çocukların önemli bir kısmının aile ve okul ilişkilerinde ciddi sorunlar yaşadığını göstermektedir (Saruç ve Kayma Güneş, 2014; Kermen, 2018). Bu sorunlar; çocuğu sosyal destek eksikliği, akran zorbalığı ya da suça yatkın akran grupları ile etkileşim gibi riskli ortamlara itebilmektedir (Aslan, 2021; Karbeyaz ve ark., 2018). Toplumsal/koruyucu politikalar boyutu ise, devletin ve toplumun suça sürüklenen çocuklara

yönelik yaklaşımını belirlemektedir (Göcen, 2016; Bekir, 2016). Bu yaklaşım, çocukların cezalandırılmasından çok onların rehabilitasyonuna ve topluma yeniden kazandırılmasına odaklanmaktadır (Dursun, 2021; Kaplan ve ark., 2016). Burada çocuğun suça neden sürüklendiği, hangi koruyucu tedbirlere ihtiyaç duyduğu, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişiminin nasıl iyileştirilebileceği gibi sorular öne çıkmaktadır (Çetin ve Özyürek, 2023; Özar, 2023). Suça sürüklenen çocukların tekrardan suç işleme riskini azaltmak için; bireysel ve ailesel müdahalelerin yanı sıra, toplumsal farkındalık programları, eğitim destekleri ve sosyal politikaların güçlendirilmesi gerekmektedir (Gülmez ve ark., 2024; Kayma ve Gökler, 2021). Bazı araştırmalar, bu tür önleyici sistemlerin yetersizliği sonucunda çocukların tekrar suç döngüsüne girmesinin kolaylaştığını ileri sürmektedir (Ataç, 2021; Günaydın ve Vatanel, 2024).

Farklı disiplinlerin tanımlarına bakıldığında, psikoloji alanında suça sürüklenen çocuk, gelişimsel olarak risk altında bulunan ve davranış bozuklukları sergileyebilecek niteliklere sahip bir birey şeklinde betimlenmektedir (Batman ve Demirel, 2023; Şentürk, 2018). Sosyoloji ve sosyal hizmet perspektifinden ise suça sürüklenen çocuk; toplumsal kurumlar (aile, okul, sosyal çevre vb.) tarafından yeterli destek alamayan, kimi zaman ekonomik ve kültürel yoksunluk içinde bulunan bir birey olarak görülmektedir (Erten ve Ertay, 2023; Akalın, 2024). Kriminoloji alanında suça sürüklenen çocuk; henüz gelişim sürecini tamamlamamış, ancak suç fiili ile cezai sistemin gündemine giren birey şeklinde tanımlanmaktadır (Akkuş Çetinkaya ve ark., 2022; Enginyurt, 2016). Tüm bu disiplinler; suça sürüklenmenin çocuğun geleceğini şekillendirebilecek, sosyal uyumunu olumsuz etkileyebilecek bir süreç olduğuna dikkat çekmektedir (Karataş ve Mavili, 2019; Gizli Çoban ve Önder, 2021).

Suçta sürüklenen çocuğun kanunlarla belirlenen sorumluluk düzeyi göz önüne alındığında, “cezalandırma” yaklaşımının yerini “koruma, destekleme ve yönlendirme” yaklaşımlarının alması gerektiği sıklıkla vurgulanmaktadır (Pelit ve Alkan, 2022; Eryalçın ve Duyan, 2020). Literatürde çocuğa yönelik yaptırımların hedefinin; çocuğu topluma kazandırma, eğitsel ve psikososyal destek sunma, yeniden suç işleme riskini azaltma olduğu üzerinde durulur (Avcil ve ark., 2018; Babalık, 2024). Bunun yanı sıra; suça sürüklenen çocukların birçoğunun aynı zamanda mağduriyet öyküsü taşıdığı, ihmal veya istismara uğramış olabileceği, aile içi çatışmalar yaşamış olabileceği de araştırmalarla ortaya konmaktadır (Yalçın Sarıbey ve Değirmenci, 2023; Ateş ve Saluk, 2018). Dolayısıyla, suça

sürüklenen çocuk tanımının arkasında çoğu zaman karmaşık bir sosyolojik ve psikolojik hikâye gizlidir (Doğan, 2022; Zorbaz ve ark., 2020).

Özetle suça sürüklenen çocuk kavramı, çocukluk dönemi ile suç davranışının kesişim noktasında yer almakta ve hem hukuki hem de sosyal bilimlerin disiplinler arası bir anlayışla ele aldığı bir tema haline gelmektedir (Parlak ve Ekşi, 2017; Işık ve ark., 2019). Bu kesişimde çocuğun üstün yararının korunması ve gelecekte topluma sağlıklı bir yetişkin olarak katılabilmesi amacıyla adli süreçlerin özenle yönetilmesi, rehabilitasyon odaklı programların geliştirilmesi ve çocuğu suça iten faktörlerin ortadan kaldırılmasına yönelik politikaların benimsenmesi gerekmektedir (Bağış, 2019; Altınsoy ve Kara, 2022). Bu doğrultuda; çocuğun gelişimsel ihtiyaçları, aile ve okul gibi temel sosyal kurumların işlevselliği ile toplumsal destek ağlarının bütünsel olarak değerlendirilmesi, suça sürüklenen çocuk probleminin anlaşılmasında ve çözüm odaklı yaklaşımların uygulanmasında elzemdir (Kıyak ve ark., 2022; Karadağ, 2021). Dolayısıyla suça sürüklenen çocuk tanımlamaları, çocuk koruma politikaları ve ÇAS'ın merkezinde yer alarak; daha insani, kapsayıcı ve bütüncül bir yaklaşımın oluşmasına rehberlik etmektedir (Karataş, 2020; Topçu ve Ekin, 2024).

1.4.Suç Türleri

Suçlar; hedef kitleye, amacına, yerine, zamanına göre farklılık gösterebilmektedir ve bu farklılıklar doğrultusunda çeşitli gruplara ayrılmaktadır. Yapılan çalışmalara bakıldığında çocukların en fazla suça sürüklendikleri suç türleri; malvarlığına ilişkin suçlar, şiddet suçları, cinsel suçlar, uyuşturucu maddeye ilişkin suçlar olarak yoğunluk gösterdiği bilinmektedir. Bunun dışında, genç neslin teknolojik gelişmelerle birlikte bilişim suçlarına da yönelebildiği görülmektedir. Aşağıda, bu suç türleri ele alınacaktır:

1.4.1.Mal Varlığına İlişkin Suçlar

Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) mal varlığına ilişkin suçlara bakıldığında hırsızlık, gasp, yankesicilik gibi suçlar karşımıza çıkmaktadır ve hırsızlık suçu bu suçlar içinde en yoğun işlenen suç olduğu bilinmektedir. TCK'de "Mal Varlığına Karşı İşlenen Suçlar" bölümünde hırsızlık suçu "Zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak amacıyla bulunduğu yerden almak" şeklinde belirtilmektedir. Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde hırsız ve hırsızlık kelimelerinin anlamı "çalma", "arakçılık", "başkasının malını çalan kimse" olarak ifade edilmektedir.

Suç türlerinden biri olan hırsızlık eylemi nedeniyle, Dünya'da ve Türkiye'de insanlar milyarlarca para kaybedebilmektedir ve bu durum toplumda huzursuzluğa yol açabilmektedir.

Bu olaylarda; tanık bulamama, suç işleyenlerin olay yerinde delil bırakmamaları, mağdur ve fiili işleyen kişi arasında bir bağın olmaması mevcut olayların gün yüzüne çıkmasını zorlaştırabilmektedir. Hırsızlık suçu, insanın toplumsallaşması ve akabinde mal edinmesiyle birlikte çeşitlenmiş olup halihazırdaki suçlar arasında en çok ön planda olan türlerdendir (Polat ve ark., 2016).

5237 Sayılı TCK'de ise hırsızlık tanımı 10. Bölümün Mal Varlığına Karşı Suçlar başlığında ele alınmış, 141. Maddede tanımlanmış ve 141-168 Maddeleri arasında niteliğine ve işleniş şekline göre çeşitli şekillerde tanımlanmıştır.

1.4.2.Şiddet Suçları

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) şiddeti; ‘‘Kişinin kendisine, başkasına, bir gruba veya topluma karşı kasti olarak fiziksel baskı veya güç kullanmak, tehdit etmek veya fiiliyata geçirmek, yaralama, ölüm, psikolojik zarar, gelişim bozukluğu veya mahrum bırakmaya neden olmak veya bu durumların gerçekleşme ihtimalini arttırmaktır.’’ şeklinde tanımlamıştır. Şiddet; bireyin bütünlüğüne karşı yapılan her türlü olumsuz davranış demektir. Bu olumsuz davranışın kaynağında güç, saldırı, suç ve sapma kavramları mevcuttur. Şiddet davranışlarını bireysel ve toplumsal faktörlerin beraber oluşturduğu, sağlıklı toplum içerisinde yetişen bireyin olumlu toplum yapısı oluşturacağı, sağlıklı sosyal çevrede yetişen bireyin ise olumsuz davranış örüntüleri geliştirebileceği ve şiddet davranışlarına neden olabileceği değerlendirilebilir (Ayan, 2006). Kişinin kendisine yönelik ya da dış çevreye (canlı ve canlı olmayan şeylere karşı amaçlı veya amaçsız davranışlar) karşı zarar verici davranışlar olmak üzere iki temel görüntüde şiddet değerlendirilebilir. Bu davranış örüntüleri toplumda ciddi problem oluşturabilmektedir (Güleç ve ark., 2012).

Polat (2016), şiddet tiplerine göre yaptığı sınıflamada şiddeti 5 kategoriye ayırmıştır:

- Fiziksel şiddet
- Cinsel şiddet
- Duygusal şiddet
- Ekonomik şiddet
- Siber şiddet

TCK'de şiddet içeren eylem olarak sayılabilecek suç türleri maddelerine bakıldığında; kasten öldürme (81), kasten yaralama (86), taksirle yaralama (89), işkence (94), eziyet (96), tehdit (106), şantaj (107), cebir (108), kişiyi hürriyetinden yoksun kılma (109), konut dokunulmazlığının ihlali (116), nefret ve ayrımcılık (122), kişilerin huzur ve sükununu bozma

(123), hakaret (125), mala zarar verme (151), genel güvenliğin kasten (170) ve taksiren (171) tehlikeye sokulması şeklinde ifade edildiği görülmektedir.

1.4.3.Cinsel Suçlar

Cinsel suçluların, sabit özellikler göstermedikleri ve heterojen grup oluşturdıkları; bu suçlar içerisinde bulunan kişilerin karakteristik özelliklerinin, mental ve emosyonel durumlarının, sosyodemografik özelliklerinin adli sicil durumlarının ve hedef kitlelerinin farklı özellikler barındırdıkları bilinmektedir (Demirci, 2019).

Çocukların cinsel suça yönelmesine yönelik bugüne kadar literatürde iki model belirlenmiştir. İlk model, adölesan dönemde olan gencin kendine yönelik oluşturduğu negatif benlik algısıdır. Genç; kendisine yönelik olumsuz tepkilere maruz kaldığında baş etme becerisini yitirerek sosyal açıdan yalnızlaşır, güçlü olmadığı özelliklerini tamamlamak için fantezilere yönelir ve suç durumu oraya çıkar. İkinci model ise, cinsel suçun bireysel karakteristik özelliklerin toplamıyla meydana gelmesidir. Sosyal beceri eksikliği veya sapma hikayesi, aile sistemi ve diğer sosyal mekanizma unsurları bireyin cinsel suç davranışı geliştirmesinde etki edebilmektedir (Öntaş, 2010). Cinsel suçları işleyen bireylere ilişkin bir tablo çizmek zor olsa da uluslararası ve ulusal çalışmalara bakıldığında; evli olmayan, düşük eğitim özelliklerine sahip, sosyal ve ekonomik açıdan yetersizlik gösteren, ekseriyette mağdurun tanıdığı veya sosyal çevresinde bulunan, bir kısmı çeşitli ruh sağlığı tanısı alan erkek bireylerin oluşturduğu görülebilmektedir (Cantürk ve Koç, 2010).

TCK'de cinsel suçlar; altıncı bölümden cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar başlığı altında ele alınmış olup cinsel saldırı (102), çocukların cinsel istismarı (103), reşit olmayanla cinsel ilişki (104), cinsel taciz (105) olarak ifade edilmiştir.

1.4.4.Uyuşturucu Maddeye İlişkin Suçlar

“Uyuşturucu; doğrudan beyin ve sinir sistemini etkileyen ve alışkanlık yaratan, vücut hareketleri, ruh hali, algı ve bilinç üzerinde etkili olan ve kullanan kişiye zarar verebilmesi nedeniyle kötüye kullanılma potansiyeli taşıyan kimyasal bir maddedir.” (Zastrow, 2010). Dünyanın birçok yerinde çocuk ve ergenlerin madde kullanımı mikro ve makro etkiler bakımından kaygı verici bir durum oluşturmakla birlikte bu kullanıcılara önemli ölçekte zarar oluşturmaktadır. Zaman geçtikçe kullanılan maddelerin içerikleri değişmekte ve özellikle genç dönemlerde kullanılan maddenin önüne geçilmesi zorlaşmaktadır (Aslan ve ark., 2023). Çocukluk ve gençlik problemi olarak madde bağımlılığı ile karşılaşmaktadır. Yapılan araştırmalarda, 15-24 yaş aralığındaki bireylerin %35.4'ü ömründe en az bir kere madde

kullanmış olup madde kullananların %5' inin lise çağı öğrencileri oldukları tespit edilmiştir (Vakfi, Ç., 2021).

Madde bağımlılığı araştırmalarının önemli bir kısmında aileyle ilgili risk unsurlarına değinilmiş olup; ailede madde kullanan kişilerin olması, ebeveyn ayrılıkları, aile içerisindeki iletişim kopuklukları, ebeveynlerin denetim ve otorite eksiklikleri kişiyi madde kullanımına yönltebilmektedir (Bircan ve Erden, 2011). Ertüzün ve ark. (2016)'nın yaptığı araştırmada ise; bireylerin madde bağımlısı olmadan önce içerisinde bulundukları sosyal çevre ve kültüre göre boş vakitlerini çeşitli uğraşlarla geçirdikleri fakat yapılandırılmış bir sürecin olmadığı, boşluk hissi olarak maddeye yöneldikleri ve sonraki boş zamanlarında sadece madde arayışı içerisinde oldukları belirtilmiştir.

Madde kullanımı kişileri kurallara uymama, sosyal çevresine ve kendine zarar verme gibi eylemlere yöneltmekte ve bu durum da suça yönelmesine neden olmaktadır. Bazen de birey suç davranışını gösterirken bilişsel kontrolünü azaltmak için de madde kullanabilmektedir (Altuner ve ark, 2009).

TCK'de uyuşturucuya ilişkin suçlar; uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (188), uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (190), kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak (191) olarak ifade edilmiştir.

1.4.5.Bilişim Suçları

Bilişim; verilerin işlenmesi ve işlenen bilginin aktarılması sürecini kapsayan kavramdır. Verilerle yapılan tüm işlem ve çalışmalar veri işlemi olarak ifade edilirken; bilginin aktarılma sürecini oluşturan veri iletişimi ise, bilgisayar ve araçlar arasındaki veri alışverişi olarak belirtilmiştir (Akbulut Bozdoğan, 2000). Öztürk' e (2007) göre bilişim; "Bilginin elektronik ortamda üretilmesi, kaydedilmesi, saklanması, taşınması ve/veya kullanılması ile ilgili cihaz, materyal, işlem ve yöntemleri kapsamaktadır." Bilişim ve bilgisayar eş anlamlı olarak bilinse de belirli farklılıkları vardır. Bilgisayar, çok sayıda mantıksal işlemlerden oluşan işin programlara göre yapılıp sonuçlandırılması, bilgilerin elektronik ortamda depolanması olarak ifade edilirken; bilişim, bilgisayardan faydalanılarak bilgi üretilmesi, depolanması, işlenerek başkalarına sunulur hale getirilmesi, bu faaliyetleri oluştururken de bilgisayar gibi cihazlardan yararlanılması sürecini kapsar. Bilgisayar veya diğer veri sistemlerinin bilişim verilerin oluşumunda önemli bir rolünün olduğu ve bilişimin bu süreçte önemli bir alt basamak oluşturduğu değerlendirilebilir.

Çocuk suçluluğu türlerinden biri olan bilişim suçlarına yönelik de çeşitli uluslararası düzenlemeler yapılmıştır. Şu ana kadar yapılan en etkin hukuki düzenlemenin, Avrupa Konseyince 2001 yılında imzaya açılan Avrupa Konseyi Siber Suçlar Sözleşmesi olduğu ifade edilebilir. Hazırlanan sözleşmedeki amaçlar; ortak bir ceza politikasının belirlenmesiyle toplumun siber suçlardan korunması, gerekli mevzuatların kabul edilerek uluslararası iş birliğinin oluşturulmasıdır (Yılmaz ve Güllüoğlu, 2020).

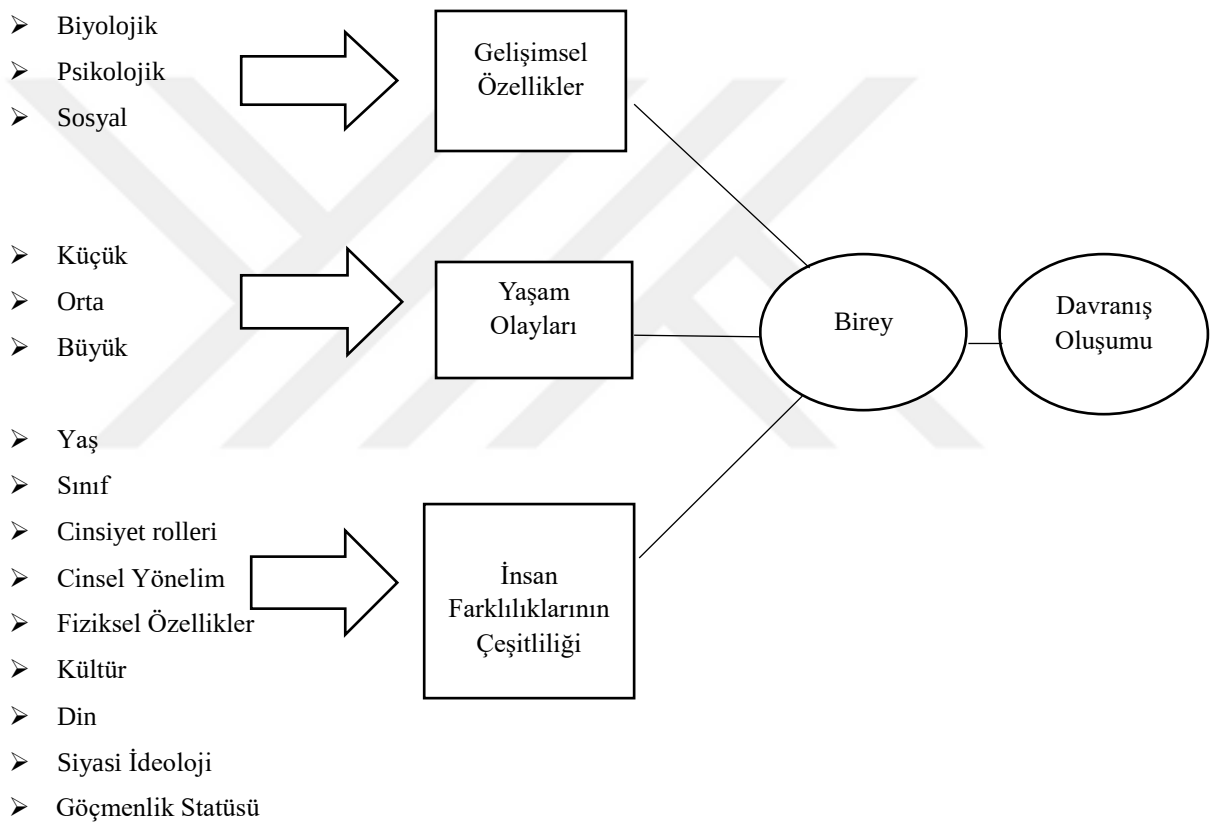
Türkiye’deki bilişim suçları hususundaki yasal düzenlemelere bakıldığında karşımıza TCK’deki düzenlemeler ve 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun çıkmaktadır. Bilişim alanında işlenen suçlar; bilişim sistemlerine karşı ve bilişim sistemleriyle işlenen suçlar olarak iki gruba ayrılabilir. Servis dışı bırakma saldırıları ilkinde örnek gösterilebilir. İkinci durumdaki suçlar ise; siber terör, nitelikli dolandırıcılık, çocuk pornografisi, fikri mülkiyet hakkı ihlalleri, kanun dışı maddelerin satışı vb. suçlar olarak sıralanabilir (Çakmakçaya ve Akpınar, 2018). 5237 sayılı TCK’de geçen bilişim suçları; Bilişim sisteminin tamamına veya bir kısmına yetkisiz erişim (243), sistem verilerini bozma, yok etme veya değiştirme (244), bankanın veya kredi kartlarının kötüye kullanımı ile ilgili suçlar (245), tüzel kişiler hakkında uygulanabilecek güvenlik tedbirleri (246) olarak ifade edilmiştir.

1.5.Çocuk Suçluluğunun Nedenleri

Çocuk suçluluğu olgusunu anlayabilmemiz için onu meydana getiren nedenleri tespit etmek gerekmektedir. Bu nedenler belirlenerek; çocukların içinde bulunduğu sosyal çevreye daha faydalı ve entegre olmuş bir birey olmaları sağlanabilecektir. Çocuk suçluluğunun nedenleri, literatürde çok boyutlu bir perspektifle ele alınmakta ve hem bireysel hem de çevresel faktörlerin bir arada değerlendirilmesiyle açıklanmaktadır (Kitapçıoğlu Yüksel, 2024; Bilican Gökkaya, 2022). Çocukların suça sürüklenmesinde öncelikle; aile içi iletişim problemleri, ebeveyn tutumlarının yetersizliği, ekonomik imkânların kısıtlı olması, eğitim sisteminden kopuş ve akran çevresinin olumsuz etkisi gibi faktörlerin kritik önem taşıdığına işaret edilmektedir (Zorbaz ve Bilge, 2019; Yüksel, 2019). Aile yapısında ortaya çıkan şiddet, boşanma veya ebeveyn kaybı gibi durumlar; çocuk için koruyucu faktörlerin azalmasına ve çocuğun toplumsal risklere açık hale gelmesine yol açabilmektedir (Sağlam ve ark., 2017). Çocuğun bu tür zayıf aile dinamikleri içinde destek eksikliği yaşaması ve olumlu rol modellerden uzak kalması, hem psikolojik hem de sosyal gelişimi bakımından derin izler bırakmakta; bu durum, çocuğun suç fiilleri ile erken yaşta tanışma olasılığını artırmaktadır (Öğretir Özçelik ve Şengün Afşin, 2020; Afşin ve Öğretir Özçelik, 2018).

Birey; biyolojik, psikolojik ve sosyal evrelerden gelişimsel dönemler geçip bu dönemlerde bazı genel yaşam olaylarından etkilenebilmektedir. Irk, soy, sınıf, cinsel yönelim, fiziksel özellikler, içinde bulunduğu kültür, politik düşünce yapısı, dini inanışları farklılık gösterebilir ve ifade edilen tüm hususlar bireyin varlığına ve davranışlarının oluşumuna etki edebilir. Bu davranışlar suçlu davranışın oluşumuyla da ilişkilendirilebilir. Zastrow ve Ashman (2014)'ın davranış dinamikleri değerlendirme modelinde insan davranışının oluşumu ifade edilmiş olup bu oluşum aşağıda şematize edilmektedir:

Şekil 1.5.a İnsan Davranışının Oluşum Şeması

Bu şemadan da anlaşılacağı üzere; gelişimsel özellikler, genel yaşam olayları ve farklılıkların çeşitliliği gibi faktörlerin davranış oluşumunda etkili olduğu görülmektedir. Suç davranışı oluşumunda da tahmin edileceği gibi birçok neden etkilidir. Bu bağlamda çocuk suçluluğu; bireysel ve çevresel nedenlerle ele alınabilir.

1.5.1. Bireysel Nedenler

Günümüzde yapılan çalışmalara bakıldığında çocuğun bazı özelliklerin doğumuyla birlikte geldiği ve bu özelliklerin onu diğer bireylerden ayırt ettiği görülmüştür. Aynı ebeveynlerden dünyaya gelen ve aynı ortamda yetişen çocuklar arasında bile fiziksel özellikler,

kişilik yapısı, mental ve ruhsal durumlarda farklılıklar olduğu gözlemlenebilmektedir (Yüce, 2019).

Doğuştan suçluluk kuramını benimseyen bilim insanlarına göre suçlu; ebeveyni, yakın akrabası veya üstsoylarından geçen kalıtımla topluma ahlaki özelliklerden eksik olarak gönderilen kişidir (Yavuzer, 2013). Suçlu bireylerin sahip oldukları biyolojik özelliklerle diğer bireylerden farklı oldukları ve bu farklar doğrultusunda daha fazla suç işledikleri bildirilmektedir. Biyolojik teori geliştirenler, fizyolojik unsurların birey davranışlarını doğrudan etkilediğini ve suçun bireyin iradesinin dışında geliştiğini savunmaktadır (Delice ve ark., 2014). Sonuç olarak bakıldığında; suç davranışı kişinin kalıtsal yapısıyla dolaylı bir ilişki göstermektedir (Yavuzer, 2013).

Çocuk suçluluğunun nedenleri arasında psikolojik ve nörobiyolojik etkenler de önemli yer tutmaktadır (Erten ve Ertay, 2023; Akalın, 2024). Bazı çocukların erken yaşta travmatik deneyimler (istismar, ihmal, aile içi şiddet vb.) yaşamaları, onların duygu düzenleme becerilerini olumsuz etkilediği gibi saldırgan veya antisosyal davranış kalıplarına yatkınlık geliştirmelerine yol açabilmektedir (Akkuş Çetinkaya ve ark., 2022; Enginyurt, 2016). Bu çocukların ruh sağlığı hizmetlerine erişimleri kısıtlıysa veya toplum içinde damgalanmaya maruz kalıyorlarsa, suça sürüklenme süreçleri hızlanabilmektedir (Karataş ve Mavili, 2019; Gizli Çoban ve Önder, 2021).

1.5.2.Çevresel Nedenler

Çocukların; suçu yaşamın ileriki safhalarında öğrendiği, içerisinde bulunduğu aile sisteminin ve sosyal çevrenin çocuk suçluluğuna etki ettiği, olumsuz sosyal çevreye maruz kalan çocukların suça yönelimine ilişkin risk faktörü barındırdığı, bu sosyal çevredeki akran gruplarında kurulan olumsuz arkadaşlıkların çocuğu suça sürükleyebildiği bildirilmektedir (Eren ve Demiray, 2019). Çocukluk döneminde çocukların düşük mental özellikler göstermesi, akademik başarılarının düşük seviye göstermesi, dürtüsel tavır takınma istekleri vb. mikro açıdan; kriminal özellikler gösteren arkadaşlık gruplarına dahil olması, ailenin gösterdiği genel risk faktörleri mezzo açıdan; bulunulan toplumda sosyal ve politik sorunların olması makro açıdan çocuğun suça sürüklenmesine etki edebilmektedir (Çabuk, 2022). Ailenin sosyoekonomik yapısı, akademik başarısı, biyolojik olmayan ebeveyn varlığı, kardeş sayısı, ailede madde öyküsünün varlığı vb. durumların çocuğun suça sürüklenmesine etki ettiği, en önemli faktörlerin başında aile sisteminin geldiği görülmektedir (Obuz, 2019).

Ekonomik sıkıntılar, çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanmamasına ve okuldan erken ayrılmasına neden olmakta; bu da suç davranışının yerleşmesinde ivme kazandırıcı bir unsur olarak değerlendirilmektedir (Saruç ve Kayma Güneş, 2014; Kermen, 2018). Nitekim ekonomik yoksunluk, sadece çocuğun maddi ihtiyaçlarını değil; aynı zamanda sosyal çevresi ile kurduğu ilişkiler ağını da etkilemektedir (Aslan, 2021; Karbeyaz ve ark., 2018). Suça sürüklenen çocukların önemli bir kısmının, yoğun göç alan gecekondu bölgelerinde yaşadığı ve burada suçu besleyen sosyal ortamlarla etkileşim içine girdiği gözlemlenmiştir (Göcen, 2016; Bekir, 2016). Bu bölgelerde hem aile hem de eğitim kurumları yetersiz kalabildiğinden, çocukların suça yönelimlerini önleyecek mekanizmalar da zayıf kalmaktadır (Dursun, 2021; Kaplan ve ark., 2016). Mesleki eğitimden yoksun ve kendilerine uygun olmayan işlerde çalıştırılan çocukların fiziksel ve ruhsal sağlıkları olumsuz etkilenmekte, toplumsallaşma sürecinin işlevselliğini de bu durum etkileyebilmektedir. Ayrıca çocuğun çalıştığı yerdeki şahısların davranışları da olumsuzluk barındırıyorsa çocuğun sağlıklı gelişimini etkilemektedir (Kunt, 2003).

Öte yandan, çocuğun kişilik gelişiminde eğitim sistemi kilit rol oynamakta olup okul iklimindeki olumsuzluklar, düşük akademik başarı veya okullaşma sürecinden erken kopuş, suç davranışını tetikleyen faktörler arasında gösterilmektedir (Çetin ve Özyürek, 2023; Özar, 2023). Okul ortamında yaşanan akran zorbalığı, dışlanma veya başarısızlık hissi, çocuğun aidiyet duygusunu zayıflatarak aile dışında destekleyici bir çevreye yönelmesini güçleştirebilmektedir (Gülmez ve ark., 2024; Kayma ve Gökler, 2021). Ayrıca okuldan uzak kalan çocukların, suç faaliyetleriyle iç içe olan gruplara veya çetelerin etkisi altına girmesi söz konusu olmaktadır (Ataç, 2021; Günaydın ve Vatanel, 2024). Bu noktada, ailenin ve okulun ortak çabasıyla çocukları suça sürükleyen veya yönlendiren unsurların erken tespit edilip önleyici tedbirlerin alınması gerektiğine vurgu yapılmaktadır (Batman ve Demirel, 2023; Şentürk, 2018).

Suçlulukta önemli faktörlerden biri de çarpık kentleşme ve gecekondulaşma olarak ortaya çıkmaktadır. Suçun büyükşehirlerde daha fazla işlenmekte olduğu, suçluların daha çok şehirde yaşayıp suç işledikleri, kırsal kesimde daha çok ilk kez suç işleyenlere rastlanıldığı, büyükşehirlerdeki mükerrer suçluluğun daha fazla olduğu saptanmıştır. İç göçler beraberinde gecekondulaşmayı, kent hizmetinin aksamasını, işsizliği, toplumsal uyumsuzluğu, kültürel çatışmayı beraberinde getirmektedir (Hancı, 1999).

Kriminoloji açısından çocuk suçluluğunun nedenleri değerlendirilirken, toplumsal normların ve medya etkilerinin de göz ardı edilemeyeceği ifade edilmektedir (Avcil ve ark.,

2018; Babalık, 2024). Çocukların, dijital platformlarda veya kentsel yaşamın belirli mahallelerinde şiddet içerikli kültürle sık karşılaşmaları, onları antisosyal davranışlara daha açık hale getirmektedir (Yalçın Sarıbey ve Değirmenci, 2023; Ateş ve Saluk, 2018). Dijital ortamlarda yaşanan siber zorbalık veya çevrimiçi suistimaller de çocukların sosyal izolasyonunu artırarak, suç davranışlarına yönelik eğilimlerine zemin hazırlayabilmektedir (Doğan, 2022; Zorbaz ve ark., 2020). Bu doğrultuda; çocuk suçluluğunun nedenleri bir yandan kültürel pratiklerdeki değişimlerle, diğer yandan dijital ortamların denetimsizliğiyle ilişkilendirilmektedir (Parlak ve Ekşi, 2017; Işık ve ark., 2019).

Tüm bu etkenlerin yanı sıra, ulusal ve uluslararası düzeyde geliştirilen sosyal politikaların, çocuk suçluluğuna dair önleyici uygulamalar yönünden yeterliliği de önemli bir mesele olarak ortaya çıkmaktadır (Bağış, 2019; Altınsoy ve Kara, 2022). Sosyal politika tedbirleri, çocukların ve ailelerin ekonomik ve sosyal destek mekanizmalarına erişimini sağladığında suça sürüklenme oranlarının azaldığı; ancak bu tedbirlerin yetersiz kaldığı coğrafyalarda suça sürüklenen çocuk sayısının arttığı gözlenmektedir (Kıyak ve ark., 2022; Karadağ, 2021). Bu çerçevede, çocuk suçluluğunun nedenlerine ilişkin çok katmanlı yaklaşımlara ihtiyaç duyulduğu; bireysel, ailesel, toplumsal ve yapısal faktörlerin bir bütün olarak değerlendirilmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır (Karataş, 2020; Topçu ve Ekin, 2024). Çocuğun bireysel özellikleri ve aile içi dinamikleri kadar; toplumsal yoksulluk, eğitim sisteminin nitelik problemi, kentsel yerleşim politikaları ve çocuk koruma mevzuatının uygulanma biçimleri de belirleyici olmaktadır (Erbay ve ark., 2015; Nadir, 2011). Bu bakımdan çocuk suçluluğunun nedenleri; çocuğun gelişimsel özelliklerinden aile faktörüne, eğitim sisteminden ekonomik ve kültürel dinamiklere, psikososyal etmenlerden toplumsal politikalara kadar uzanan çok geniş bir yelpazede değerlendirilmektedir (Yıldız ve Kenevir, 2021; Kitapçıoğlu Yüksel, 2024). Çocuğu suça iten her bir etken, derinlemesine incelenmeli ve çok yönlü önleme, müdahale ve rehabilitasyon stratejileriyle desteklenmelidir (Bilican Gökkaya, 2022; Zorbaz ve Bilge, 2019).

1.6.Suç Teorileri

Suç teorileri, suç olgusunu açıklamak üzere geliştirilmiş farklı disiplinlerin model ve yaklaşımlarını içermekte; bu bağlamda psikoloji, sosyoloji, kriminoloji, hukuk ve hatta biyoloji gibi bilim dalları, suçun nedenlerine ilişkin çeşitli tezler ileri sürmektedir (Öğretir Özçelik ve Şengün Afşin, 2020; Afşin ve Öğretir Özçelik, 2018). Çocuk suçluluğu bağlamında ele alındığında klasik suç teorilerinin yanında, gelişimsel kriminoloji ve ekolojik sistem yaklaşımları gibi çocuk merkezli modellerin önem kazandığı görülür (Saruç ve Kayma

Güneş, 2014; Kermen, 2018). Örneğin Klasik Kriminoloji Teorileri; suçun rasyonel bir seçimle işlenen bir eylem olduğunu, failin suç işleyerek menfaat sağladığı ve bu menfaati elde ederken de cezayı göze aldığı varsayımını benimser (Aslan, 2021; Karbeyaz ve ark., 2018). Ancak çocuk failler söz konusu olduğunda, rasyonel seçim modelinin yetersiz kalabileceği öne sürülmektedir; çünkü çocukların gelişimsel düzeyleri, suç işleme sürecindeki bilinç ve niyet düzeylerinin yetişkinlerden farklı olduğu gerçeğini göz ardı etmemek gerekir (Göcen, 2016; Bekir, 2016).

Biyolojik ve Psikolojik Suç Teorileri; suçun ortaya çıkmasında genetik faktörlerin, beyin kimyasının ve psikolojik gelişim bozukluklarının etkisine vurgu yapar (Dursun, 2021; Kaplan ve ark., 2016). Bu yaklaşımlar; saldırganlık, dürtüsellik ve antisosyal kişilik özelliklerinin bazı nörobiyolojik temelleri olabileceğini ifade etmektedir. Erken çocukluk döneminde yaşanan ihmal, istismar veya travmatik olayların beyin gelişimi üzerindeki olumsuz etkileriyle birleştiğinde; bu durum çocuklar için suça yönelimi güçlendiren bir zemin oluşturmaktadır (Çetin ve Özyürek, 2023; Özar, 2023). Ayrıca, madde bağımlılığına yatkınlık ve diğer riskli davranış kalıpları da biyolojik ve psikolojik faktörlerle ilişkilendirilir (Gülmez ve ark., 2024; Kayma ve Gökler, 2021). Çocuk suçluluğuna dönük bu bakış açısı, çocuğa uygulanan rehabilitasyon programlarının başarıya ulaşması için erken müdahalenin ve ruh sağlığı hizmetlerinin önemini vurgulamaktadır (Ataç, 2021; Günaydın ve Vatanel, 2024).

Sosyolojik Suç Teorileri; toplumun yapısal düzenine, sosyal kontrol mekanizmalarına ve gruplar arası etkileşime odaklanmaktadır (Batman ve Demirel, 2023; Şentürk, 2018). Bu teorilerden biri olan Sosyal Öğrenme Teorisi, suç davranışının da diğer davranışlar gibi öğrenilerek geliştirildiğini savunur (Erten ve Ertay, 2023; Akalın, 2024). Çocuk suç eylemlerini, model aldığı kişiler (akraba, arkadaş, mahalle büyükleri vb.) veya medya içerikleri aracılığıyla öğrenmektedir. Eğer bu davranışlar sonuçlarını olumlu algıladığı geri bildirimlerle pekiştiriyorsa, suç eğilimi güçlenmektedir (Akkuş Çetinkaya ve ark., 2022; Enginyurt, 2016). Sosyal Bağ Teorisi ise; bireyin aile, okul, toplum gibi kurumlara olan bağlılığının zayıflamasının, onu suça yönelmeye daha elverişli hale getirdiğini ileri sürer (Karataş ve Mavili, 2019; Gizli Çoban ve Önder, 2021). Özellikle çocukların aile ve okul kurumuna yabancılaşması, onları suç odaklı akran grupları içinde kabul görmeye sevk etmektedir (Pelit ve Alkan, 2022; Eryalçın ve Duyan, 2020). Anomi Teorileri ve Gerilim Teorileri de sosyoekonomik eşitsizliklerin, birey üzerinde gerilim oluşturduğunu ve bireyin hedeflerini meşru yollarla elde edemediğinde suça başvurma eğilimi gösterebileceğini savunur (Avcil ve ark., 2018; Babalık, 2024). Çocuklar bakımından bu teoriler; düşük

sosyoekonomik statünün, eğitimde ve iş fırsatlarında eşitsizlikler yaratmasının ve bunların gerilim kaynağı olarak suça kapı aralamasının altını çizerek (Yalçın Sarıbey ve Değirmenci, 2023; Ateş ve Saluk, 2018).

Eleştirel Suç Teorileri ise; suçu ve suçluluğu toplumsal güç ilişkileri, iktidar mekanizmaları ve yapısal eşitsizlikler bağlamında açıklamaya çalışmaktadır (Karataş, 2020; Topçu ve Ekin, 2024). Çocuk suçluluğu ekseninde bakıldığında; özellikle dezavantajlı bölgelerde büyüyen çocukların, egemen sosyal ve ekonomik yapı tarafından dışlanması sonucu suça yöneldikleri öne sürülür (Erbay ve ark., 2015; Nadir, 2011). Devletin ve kurumların yetersiz desteği, ayrımcı uygulamalar ya da sosyoekonomik politikaların başarısızlığı, çocukları suça sürükleyen zemini hazırlamaktadır (Yıldız ve Kenevir, 2021; Kitapçıoğlu Yüksel, 2024). Bu teoriler, “çocuk suçlu” kategorisinin büyük ölçüde toplumsal etiketlemeler ve güç ilişkileri bağlamında şekillendiğini, ÇAS’ın da bu etiketlemelerden etkilendiğine dikkat çekmektedir (Bilican Gökkaya, 2022; Zorbaz ve Bilge, 2019).

1.7. Türkiye’deki Çocuk Adalet Sistemi

Türkiye’deki ÇAS; uluslararası sözleşmeler ve ulusal mevzuat çerçevesinde şekillenmiş, çocukların korunması ve rehabilite edilmesi odaklı özel düzenlemeleri benimseyen bir sistemdir. 5395 sayılı ÇKK; bu alandaki en temel hukuki dayanaklardan biridir ve suça sürüklenen çocukların, yetişkinlerden farklı usullerle yargılanmasını ve özel tedbirlerle desteklenmesini öngörmektedir (Topçu ve Ekin, 2024; Karadağ, 2021). Bu kanun çocuğun gelişimsel özelliklerini, ailesel ve çevresel faktörleri gözetenek onların cezalandırılmasından ziyade; korunması ve topluma yeniden kazandırılması yaklaşımını esas almaktadır (Karataş, 2020; Kitapçıoğlu Yüksel, 2024). Literatürde Türkiye’deki ÇAS’ın, UNCRC gibi uluslararası normlarla uyumlulaştırılmaya çalışıldığına dair çeşitli görüşler mevcuttur (Bilican Gökkaya, 2022; Zorbaz ve Bilge, 2019). Buna karşın; uygulamada yaşanan aksaklıklar, mahkeme süreçlerinin uzunluğu, ÇAS’da görev yapan personelin uzmanlaşma düzeyi ve çocuklara ilişkin disiplinler arası iş birliği eksikliği gibi sorunlar da sıklıkla dile getirilmektedir (Yüksel, 2019; Sağlam ve ark., 2017).

ÇAS’ın işlevselliği; sadece mahkeme, polis, savcılık, çocuk izlem merkezi (ÇİM) gibi aktörlerin de koordinasyonunu gerektirmektedir (Dursun, 2021; Kaplan ve ark., 2016). Örneğin; gözaltı ve tutukluluk gibi süreçlerde çocuğun maruz kaldığı muamele, onun adalet sistemine duyduğu güveni ve yeniden topluma kazanılma şansını doğrudan etkilemektedir (Çetin ve Özyürek, 2023; Özar, 2023). Ayrıca çocuk mahkemeleri ve denetimli serbestlik uygulamaları çocuğun rehabilitasyonunu gözetken bütüncül politikalarla desteklenmediğinde,

çocuğun tekrar suç ortamına sürüklenmesi riskini arttırabilmektedir (Gülmez ve ark., 2024; Kayma ve Gökler, 2021). Bazı araştırmalar, Türkiye’deki ÇAS’ın teknik alt yapısının ve uzman kadrolarının zamanla geliştiğini; ancak saha uygulamalarında disiplinler arası koordinasyonun ve denetim mekanizmalarının yetersiz kalabildiğini ortaya koymaktadır (Ataç, 2021; Günaydın ve Vatanel, 2024). Burada söz konusu olan temel problem; çocuğa yönelik rehabilite edici yaklaşımların her zaman yeterince içselleştirilmemiş olması, ekonomik yetersizlikler ve personel eksikliğidir (Batman ve Demirel, 2023; Şentürk, 2018). Nitekim bu durum; çocukların ceza infaz kurumlarında veya tutukevlerinde yetişkinlerle bir arada bulunmaları, aile desteği yetersizliği veya eğitim süreçlerinin aksaması gibi sorunlarla birleştiğinde, ÇAS’dan beklenen toplumsal fayda yeterince sağlanamamaktadır (Erten ve Ertay, 2023; Akalın, 2024).

Türkiye’deki ÇAS’ın yapılanmasında, koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulanabilirliği de büyük önem arz etmektedir. Örneğin; kamuya yararlı bir işte çalıştırma, sosyal hizmet kuruluşlarına yönlendirme veya tedavi ve eğitim programlarına katılım gibi tedbirler, çocuğun toplumsal entegrasyonuna katkı sağlamaktadır (Akkuş Çetinkaya ve ark., 2022; Enginyurt, 2016). Bu tür tedbirler, özellikle çocuğun suça iten faktörlerle bağıni zayıflatmakta ve çocuğun rehabilitasyonunu öncelemektedir (Karataş ve Mavili, 2019; Gizli Çoban ve Önder, 2021). Bununla birlikte; ÇAS’ın işleyişinde uzmanlaşmış personelin – çocuk psikologları, sosyal hizmet uzmanları, pedagoglar ve avukatlar gibi – çoğalması, sistemin daha sağlıklı işlemesi açısından elzem görülmektedir (Pelit ve Alkan, 2022; Eryalçın & Duyan, 2020). Çünkü suça sürüklenen çocukların gerçekte neye ihtiyaç duyduklarını, hangi koşullarda bulunduklarını ve suça iten sebeplerin nasıl ortadan kaldırılacağını belirlemek, uzman bir değerlendirme süreci gerektirmektedir (Avcil ve ark., 2018; Babalık, 2024). Aksi takdirde, ÇAS sadece “cezalandırma” işleviyle sınırlı kalmaktadır ve çocukların yeniden topluma kazandırılmaları hedefine hizmet etmesi zorlaşmaktadır (Yalçın Sarıbey ve Değirmenci, 2023; Ateş ve Saluk, 2018).

Öte yandan, Türkiye’de özellikle son yıllarda yürütülen çocuk dostu adalet projeleri ve aile destek merkezleri gibi uygulamalar, ÇAS’ın gelişmesine katkı sunmuştur (Doğan, 2022; Zorbaz ve ark., 2020). ÇİM gibi yapıların yaygınlaştırılması, çocuğun ikincil örselenmesini önlemek için tek seferde ve uzmanlar eşliğinde ifadesinin alınması gibi uygulamalar alanda olumlu karşılanmaktadır (Parlak ve Ekşi, 2017; Işık ve ark., 2019). Benzer şekilde, kolluk kuvvetlerine bağlı çocuk şube müdürlüklerinin yaygınlaşması ve bu birimlerde uzman personel bulundurulması da çocuğun ilk temas noktasındaki mağduriyetini hafifletmeyi

amaçlamaktadır (Bağış, 2019; Altınsoy ve Kara, 2022). Bununla birlikte alan yazınında ÇAS’da faaliyet gösteren tüm aktörlerin; çocuk gelişimi, iletişimi, psikolojisi ve sosyal hizmet müdahaleleri hakkında sürekli eğitim alması gerektiği vurgulanmaktadır (Kıyak ve ark., 2022; Karadağ, 2021). Çocuğun hak ve özgürlükleriyle uyumlu, rehabilitasyon ve koruma odaklı bir yaklaşım benimsemek, bu sistemin etkinliğini doğrudan etkileyen bir faktördür (Karataş, 2020; Topçu ve Ekin, 2024). Dolayısıyla Türkiye’deki ÇAS; gelişmekte olan bir saha olmasına karşın, altyapısal ve eğitimsel reformlara hâlâ ihtiyaç duymaktadır. Bu reformlar, çocuğu suça iten faktörleri azaltmaya ve çocuğun toplumsal uyumunu güçlendirmeye yönelik kapsamlı bir stratejinin parçası olarak değerlendirilmelidir (Erbay ve ark., 2015; Nadir, 2011; Yıldız ve Kenevir, 2021).

1.7.1. Çocuk Adalet Sisteminin Hukuki Zemini

Türkiye’deki ÇAS’da en önemli gelişmelerden biri 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’ dur. Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 07.11.1979 tarihinde kabul edilmiş, 21.11.1979 tarihinde 16816 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanmış, 46. Maddesi uyarınca da 01.06.1982 tarihinde yürürlüğe girmiş ve ilk çocuk mahkemesinin kurulması ve fiilen başlaması 1987 yılında Ankara’ da olabilmektedir. Günümüzde ise çocuk mahkemeleri birçok ilde fiilen faaliyet göstermektedir. 5395 sayılı ÇKK’nin 15.07.2005 tarihinde yürürlüğe girmesiyle Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun yürürlükten kalkmıştır ve çocuk ağır ceza mahkemeleri kurulmuştur (Güneş ve Olungan, 2014). Çocuk mahkemeleri, ÇAS’ın en önemli parçalarından biridir. Çocuk mahkemeleri; çocuğun korunması, sosyal çevreyle entegre olabilmesi, gerektiğinde tedavi edilebilmesi hususlarında çocuğa yönelik yargılama faaliyeti yürütür. Bu nedenle çocuk mahkemeleri çalışmalar yürütürken emniyet, diğer adli ve idari mekanizmalarla iş birliği içerisinde hareket etmektedir (Uluğtekin, 2004). Çocuk mahkemelerinin temel amacı, çocuğun yüksek yararını gözetmek ve mümkün olduğunca çocuğun toplumsal hayattan kopmadan rehabilite edilmesini sağlamaktır.

Türkiye’deki Çocuk Mahkemeleri Uygulamaları 5395 sayılı ÇKK, 5237 sayılı TCK, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu, Çocuk Koruma Kanunu’nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Çocuk Koruma Kanunu’na Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik, ilgili diğer mevzuat çerçevesinde yürütülür (Erükçü ve Akbaş, 2012). Ulusal mevzuata bakıldığında çocukların

içerisinde bulunduğu yaş aralıklarına göre çeşitli yaptırımların uygulandığı görülmektedir. TCK'nin "Yaş küçüklüğü" kenar başlıklı 31. Maddesinde açıklanmış olup;

"(1) Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir.

"(2) Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu yoktur. Ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. İşlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde, bu kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde oniki yıldan onbeş yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan onbir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların yarısı indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası yedi yıldan fazla olamaz."

"(3) Fiili işlediği sırada onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde onsekiz yıldan yirmidört yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde oniki yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların üçte biri indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası oniki yıldan fazla olamaz." hükümlerine yer verildiği görülmüştür.

SSÇ'lere uygulanabilecek koruyucu ve destekleyici tedbir kararları ÇKK'nin 5/(1). Maddesinde belirtilmiş olup; "Koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerdir. Bunlardan;

a) Danışmanlık tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye,

b) Eğitim tedbiri, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine,

c) Bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine,

d) Sağlık tedbiri, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına yönelik tedbirdir.”

5395 sayılı ÇKK'nin ikinci kısmında da belirtildiği gibi suça sürüklenen çocukların cezai yargılama işlemleri soruşturma ve kovuşturma safhalarından oluşmaktadır. ÇKK kapsamında soruşturma aşaması; çocuk bürosunda bulunan görevli Cumhuriyet savcısınca yürütülmekte, ilgili Cumhuriyet savcısı çocuk için gerekli tedbirlerin uygulanmasını çocuk hakiminden isteyebilmektedir. Kovuşturma işlemleri ise görevli çocuk mahkemesi hakimince yürütülmektedir. ÇKK' nin 22. Maddesi doğrultusunda kovuşturma aşamasında şu işlemler yürütülmektedir:

“(1) Çocuk, velisi, vasisi, mahkemece görevlendirilmiş sosyal çalışma görevlisi, çocuğun bakımını üstlenen aile ve kurumda bakılıyorsa kurumun temsilcisi duruşmada hazır bulunabilir.

(2) Mahkeme veya hâkim, çocuğun sorgusu veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurabilir.”

Çocuklarla ilgili kolluk işlemleri ÇKK' nin ikinci bölümünde, kolluğun çocuk birimi kenar başlıklı 31. Maddesinde şöyle açıklanmıştır:

“(1) Çocuklarla ilgili kolluk görevi, öncelikle kolluğun çocuk birimleri tarafından yerine getirilir.

(2) Kolluğun çocuk birimi, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocuklar hakkında işleme başlandığında durumu, çocuğun veli veya vasisine veya çocuğun bakımını üstlenen kimseye, baroya ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna, çocuk resmî bir kurumda kalıyorsa ayrıca kurum temsilcisine bildirir. Ancak, çocuğu suça azmettirdiğinden veya istismar ettiğinden şüphelenilen yakınlarına bilgi verilmez.

(3) Çocuk, kollukta bulunduğu sırada yanında yakınlarından birinin bulunmasına imkân sağlanır.

4) Kolluğun çocuk birimlerindeki personeline, kendi kurumları tarafından çocuk hukuku, çocuk suçluluğunun önlenmesi, çocuk gelişimi ve psikolojisi, sosyal hizmet gibi konularda eğitim verilir.

(5) Çocuğun korunma ihtiyacı içinde bulunduğu bildirimi ya da tespiti veya hakkında acil korunma kararı almak için beklemenin, çocuğun yararına aykırı olacağını

gösteren nedenlerin varlığı hâlinde kolluğun çocuk birimi, durumun gerektirdiği önlemleri almak suretiyle çocuğun güvenliğini sağlar ve mümkün olan en kısa sürede Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna teslim eder.”

5395 sayılı ÇKK’ nın Üçüncü Bölüm’ünün ‘‘Sosyal İnceleme’’ başlığı ve ‘‘Sosyal Çalışma Görevlileri’’ kenar başlıklı 33. Maddesinde ‘‘...sosyal çalışma görevlisi mahkemelere görevlendirilmek üzere adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüğüne atanır.” hükmüne yer verildiği görülmüştür. Aynı Kanun’un 34. Maddesinde SÇG’lerin görevleri; görevlendirildikleri çocuk hakkında sosyal inceleme raporu düzenleyerek gerekli yerlere sunmak, çocuğun ifade sürecinde yanında yer almak, ilgili olduğu diğer görevleri yerine getirmek olarak belirtilmiş; 35/ (1). Maddedeki ‘‘sosyal inceleme kenar başlığında ise ‘‘ *Bu Kanun kapsamındaki çocuklar hakkında mahkemeler, çocuk hâkimleri veya Cumhuriyet savcılarınca gerektiğinde çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren inceleme yaptırılır. Sosyal inceleme raporu, çocuğun, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin mahkeme tarafından takdirinde göz önünde bulundurulur.*’’ hükmü doğrultusunda adli sistemdeki sosyal incelemenin kapsamı açıklanmıştır. 5395 sayılı ÇKK’de geçen ‘‘Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğünün’’ görev tanımı, Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği’nde (ADMHY) belirtilmiş olup 4. Madde’de tanımlar belirtilmiş, Adalet Bakanlığı teşkilat şemasında, Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığının yer aldığı; taşra teşkilatında ise Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüklerinin (ADMHM) Başkanlığı temsil ettiği; ADMHM bünyesinde çalışan sosyal çalışmacı, psikolog ve pedagogların adli destek görevlisi olarak belirtildiği görülmüştür. ADMHY’nin 20. Maddesinde müdürlük hizmetinin yürütülmesi hususunun; ‘‘ *Adli destek ve mağdur hizmetleri, bulundukları adliyedeki Cumhuriyet başsavcılığı ile mahkemelere yönelik hizmet sunan müdürlükler tarafından yürütülür.*’’ tanımıyla belirtildiği görülmektedir.

1.8. Çocuk Adalet Sisteminde Sosyal Hizmet Uygulamaları

ÇAS’da sosyal hizmet uygulamaları; suça sürüklenen çocukların bütüncül ihtiyaçlarını tanımlamak, onlara uygun tedbirler önermek ve sürecin her aşamasında çocuğu desteklemek amacıyla yürütülen çok yönlü uygulamaları ifade etmektedir (Kitapçıoğlu Yüksel, 2024; Bilican Gökkaya, 2022). Bu müdahalelerin temel odağı çocuğun aile, okul ve sosyal çevresi ile kurduğu etkileşimi güçlendirmek; çocuğun içinde bulunduğu risk faktörlerini en aza indirmek ve yeniden suç davranışına yönelme ihtimalini azaltacak önlemler geliştirmektir (Zorbaz ve Bilge, 2019; Yüksel, 2019). Bu doğrultuda sosyal hizmet uzmanları, çocuğun suça

sürüklenme sürecine zemin hazırlayan etkenleri kapsamlı bir değerlendirme ile analiz etmektedir; aile yapısı, ekonomik koşullar, eğitim durumu, psikolojik destek gereksinimleri ve toplumla uyum becerileri gibi unsurları göz önüne almaktadır (Sağlam ve ark., 2017; Öğretir Özçelik ve Şengün Afşin, 2020). Sonrasında ise çocuğun rehabilitasyonuna yönelik bireysel, ailesel ve toplumsal seviyelerde müdahaleler planlanmaktadır (Afşin ve Öğretir Özçelik, 2018; Saruç ve Kayma Güneş, 2014).

ÇAS'da sosyal hizmet müdahalelerinin bir diğer önemli yönü, çocuk mahkemelerine rehberlik etmek ve yargı sürecinde çocuğun çıkarlarının gözetilmesini sağlamaktır (Kermen, 2018; Aslan, 2021). Örneğin; sosyal inceleme raporu (SİR) hazırlanarak çocuğun yaşadığı koşullar, ailesel destek ağları, suçu işleme motivasyonları ve gelecekte tekrar suç işleme riskine ilişkin değerlendirmeler sunulur (Karbeyaz ve ark., 2018; Göcen, 2016). Bu raporlar, mahkeme kararlarının daha sağlıklı ve rehabilitasyona yönelik alınmasına katkı sağlamaktadır (Bekir, 2016; Dursun, 2021). Literatürde SİR'lerin önemine sıkça vurgu yapıldığı; ancak bu raporların kalitesinin de sosyal hizmet uzmanının uzmanlık düzeyine, vaka sayısına ve kurumlar arası iş birliğinin niteliğine göre değişebildiği görülmektedir (Kaplan ve ark., 2016; Çetin ve Özyürek, 2023). Dolayısıyla sosyal hizmet uzmanlarının; çocuğun aile dinamiklerini, psikolojik durumunu ve sosyal çevresini derinlemesine anlaması, raporların güvenilirliği açısından kritik kabul edilmektedir (Özar, 2023; Gülmez ve ark., 2024).

Sosyal hizmet müdahalelerinin etkinliğinde, disiplinler arası iş birliği de son derece önemlidir (Kayma ve Gökler, 2021; Ataç, 2021). Çocuğun eğitim kurumuyla, sağlık kuruluşlarıyla, psikolojik danışmanlık hizmetleriyle ve emniyet birimleriyle kurulan çok boyutlu ağ, çocuğun topluma geri kazandırılması sürecinde birbiriyle entegre şekilde çalışmalıdır (Günaydın ve Vatanel, 2024; Batman ve Demirel, 2023). Bu kapsamda sosyal hizmet uzmanı, pedagog, psikolog ve eğitimci gibi paydaşların ortak hareket etmesi; çocuğun ihtiyaçları doğrultusunda rehberlik, terapi, aile danışmanlığı ya da eğitim programları gibi desteklerin sunulmasını kolaylaştırmaktadır (Şentürk, 2018; Erten ve Ertay, 2023). Öte yandan uygulamada sıklıkla karşılaşılan zorluklar; büyükşehirlerde dahi sosyal hizmet uzmanı sayısının yetersizliği, kırsal bölgelerdeki ulaşım ve kaynak eksikleri ve çocuğun ailesinin müdahaleye yeterince katılım sağlamaması gibi faktörler şeklinde özetlenmektedir (Akalin, 2024; Akkuş Çetinkaya ve ark., 2022; Enginyurt, 2016). Bu zorluklar, sosyal hizmet müdahalelerinin istenen etkiyi yaratmasına engel olabilmekte ve çocuğun tekrar suç sarmalına girme riskini artırmaktadır (Karataş ve Mavili, 2019; Gizli Çoban ve Önder, 2021).

Bu noktada, sosyal hizmet müdahaleleri, salt çocuğa yönelik bireysel çalışmalarla sınırlı olmayıp; aynı zamanda ailenin güçlendirilmesini, okulla ve mahalle düzeyinde yürütülen projeleri de içerecek biçimde genişletilmelidir (Pelit ve Alkan, 2022; Eryalçın ve Duyan, 2020). Aile danışmanlığı, ebeveyn eğitimleri, mesleki rehabilitasyon programları ve akran desteği gibi uygulamalar, çocuğun suç ortamından uzaklaşıp sağlıklı bir çevrede gelişmesini destekleyen faktörler olarak öne çıkmaktadır (Avcil ve ark., 2018; Babalık, 2024). Literatürde, sosyal hizmet müdahalelerinin başarılı olduğu durumlarda çocuğun kendine güveninin arttığı, akran ilişkilerinin düzeldiği ve okul başarısının yükseldiği bulgulanmıştır (Yalçın Sarıbey ve Değirmenci, 2023; Ateş ve Saluk, 2018). Böylelikle, çocuğun toplumsal hayata entegrasyonu kolaylaşmakta ve suç davranışına tekrar yönelme olasılığı azalmaktadır (Doğan, 2022; Zorbaz ve ark., 2020).

Sosyal hizmet uzmanlarının görev yaptığı kurumlarda bireysel görüşmeler, aile ziyaretleri, grup çalışmaları ve atölye faaliyetleri gibi yöntemler sıkça kullanılmaktadır (Parlak ve Ekşi, 2017; Işık ve ark., 2019). Bu uygulamaların her biri, çocuğun hem duygusal hem de sosyal becerilerinin geliştirilmesinde etkili olmaktadır (Bağış, 2019; Altınsoy ve Kara, 2022). Örneğin; akran arabuluculuğu, çatışma çözümü eğitimi veya öfke kontrol programları gibi uygulamalar, çocuğun suç davranışına yol açabilecek dürtülerini kontrol etmesine yardımcı olabilecek destekleyici süreçlerdir (Kıyak ve ark., 2022; Karadağ, 2021). Bununla birlikte çocuğun barınma, beslenme, sağlık hizmetlerine erişim gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması sosyal hizmet müdahalelerinin başarısı için ön koşul kabul edilmektedir (Karataş, 2020; Topçu ve Ekin, 2024). Nitekim ekonomik yoksunluk yaşayan aileler, çocuklarını bazen farkında olmadan suç ortamlarına itmektedir veya çocuğun suçla baş etme stratejilerini olumsuz yönde etkilemektedir (Erbay ve ark., 2015; Nadir, 2011; Yıldız ve Kenevir, 2021).

Ayrıca sosyal hizmet uzmanlarının, çocuğun eğitim hayatının devamlılığını sağlamaya yönelik çalışmalar yürütmesi de önemlidir (Kitapçioğlu Yüksel, 2024; Bilican Gökkaya, 2022). Okul terklerinin veya devamsızlığın suça yönelme riskiyle bağlantılı olduğu pek çok araştırmada ortaya konmuştur (Zorbaz ve Bilge, 2019; Yüksel, 2019). Bu nedenle, çocuğun okul sistemiyle yeniden bütünleştirilmesi, akran zorbalığı veya başarısızlık gibi risk etkenlerinin giderilmesi, sosyal hizmet müdahalelerinin kalıcı etki yaratmasında rol oynamaktadır (Sağlam ve ark., 2017; Öğretir Özçelik ve Şengün Afşin, 2020). Ayrıca mesleki eğitim kursları, hobi ve spor faaliyetleri gibi alternatif alanlar, çocuğun ilgi ve yeteneklerini geliştirerek özgüven kazanmasına ve suç dışı sosyal ortamlara dâhil olmasına yardımcı

olmaktadır (Afşin ve Öğretir Özçelik, 2018; Saruç ve Kayma Güneş, 2014). Bu tür uygulamaların yaygınlaşması, sosyal hizmetlerin hem devlet kurumları hem de sivil toplum kuruluşları aracılığıyla yürütülecek kapsamlı politikalarla desteklenmesini gerektirmektedir (Kermen, 2018; Aslan, 2021).

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmada uygulanacak olan yöntem ve teknikler kapsamlı olarak ele alınacaktır. İlk olarak; araştırmanın konusu, amacı ve problemleri ifade edilmiştir. Sonrasında; araştırmanın modeli, veri toplama süreci ve toplanan verilerin analizine ilişkin bilgiler açıklanmıştır. Son kısımda ise, araştırmanın kapsamı ve önemine değinilerek yapılacak çalışmalara katkısı belirtilmiştir.

2.1. Araştırmanın Konusu

Suçta sürüklenen çocuk kavramı ulusal ve uluslararası mevzuata bakıldığında en genel tanımıyla; kanunlarda suç olarak tanımlanan fiillerin çocuklarca işlenmesi nedeniyle çocukların fail konumuna gelmesi olarak belirtilmektedir. Suçta sürüklenen çocuklar, içinde bulunduğu gelişim dönemi özellikleri itibarıyla yetişkinlerden farklı özellikler göstermekte ve bu durum da çocukları daha özel statüye taşımaktadır. Çocuğun rehabilite edilerek topluma tekrardan katılım sağlanması ulusal mevzuatlarda ve uluslararası sözleşmelerde kabul görülen bir yöntemdir. Bu doğrultuda, çocuğun suçta sürüklenme nedenlerinin tespit edilerek koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının uygulanması önemlidir. Suçta sürüklenen çocuklarla yapılan araştırmalarda sosyoekonomik ve ailesel faktörlerin çocuklar açısından risk unsuru barındırdığına dikkat çekilmektedir. Özellikle düşük gelir durumları, aile içi problemler, düşük eğitsel özellikler, ebeveyn ayrılıkları, aile üyelerinin kriminal özellikler barındırması gibi faktörlerin çocukların suçta sürüklenmesini etkilediği görülmektedir. Çocuğun gelişim ve değişim sürecinde karşılaştığı yaşam deneyimleri aile sistemiyle sınırlandırılmayıp okul, akran grubu ve diğer sosyal çevreyle çok katmanlı bir boyut oluşturmaktadır. Yukarıda ifade edilen risk faktörlerinin bu suç türlerinde etkili olabileceği değerlendirilmektedir. Çocuğun sosyal yaşama proaktif bir şekilde katılım sağlamasıyla ileride oluşabilecek sorunların da azaltılarak önüne geçilebilecektir.

Araştırmanın konusu çocuk mahkemelerinde suçta sürüklenen çocukların sosyodemografik özellikleri ile verilen koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının incelenmesi olarak belirlenmiştir. Araştırmada; çocukların suçta sürüklenmelerine neden olabilecek faktörlerin, çocukların ve aile üyelerinin sosyodemografik özelliklerinin, çocukların suç tekrarlarının, çocuklara uygulanan tedbir kararlarının neler olduğu, belirlenen değişkenler arasındaki ilişkilerin anlamlı olup olmadığı gibi hususlara odaklanılacaktır.

Çalışma bitiminde ulaşılması düşünülen hedefler suça sürüklenen çocuklar ve ailelerini sosyodemografik özelliklerini, çocuk suçluluğunun nedenlerini, çocukların suç tekrarı davranışlarını, çocuklara uygulanan tedbir kararlarını değerlendirerek çocuk suçluluğu alanına katkı sağlamak; çocuk suçluluğu alanında çalışan meslek profesyonellerine, araştırmacılara ve politikacılara öngörü oluşturmaktır. Bu çalışmanın sosyal hizmet literatürüne ve çocuk suçluluğu alanında çalışan meslek profesyonellerine, bu alanda eğitim alan kişilere katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

2.2. Araştırmanın Amacı ve Problemleri

Bu çalışmada, çocuk mahkemelerinde suça sürüklenen çocukların sosyodemografik özellikleri ile verilen koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda; suça sürüklenen çocuklarının genel özellikleri ile yargılama faaliyetleri ortaya koyulmuş, çocuk suçluluğun nedenleri irdelenmiş, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'ndaki koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının hangilerinin uygulandığı tespit edilmiş, risk unsurları belirlenmiş ve bu bilgiler ışığında literatüre katkı sağlamaya çalışılmıştır. Belirlenen amaç doğrultusunda çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Çocuk mahkemelerine gelen SSÇ'lerin sosyo-demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, uyruğu, çalışma durumu, sağlık durumu, zararlı alışkanlıkları vb.) nelerdir?
- Çocuk mahkemelerine gelen SSÇ'lerin ailelerinin sosyo-demografik özellikleri (ebeveynlerin; yaşam ve medeni durumu; eğitim, çalışma, hastalık durumları, kriminal geçmişleri, madde kullanım öyküleri, SSÇ'nin kardeşlerinin suç ve madde kullanımı geçmişleri, SSÇ'nin yaşadığı hanedeki gelir ve sosyal destek sistemine ilişkin algısı) nelerdir?
- Çocuk mahkemelerine gelen SSÇ'lerin suç eylemine ilişkin bilgileri (suç geçmişleri, cezaevi öyküleri, cezai ehliyet durumları, hangi suçtan suça sürüklendikleri, suça sürüklendikleri mekanlar, kiminle ve kime karşı suça sürüklendikleri, sosyal çevresine yönelik risk algısı) nelerdir?
- Çocuk mahkemelerine gelen SSÇ'lere meslek elemanları tarafından önerilen ve uygulanan tedbir kararları nelerdir?
- Çocuk mahkemelerine gelen SSÇ'lerin cinsiyetlerine göre suç geçmişleri ve suç türleri anlamlı farklar var mıdır?
- Çocuk mahkemelerine gelen SSÇ'nin; akademik başarısına, sosyal destek sistemine, zararlı alışkanlıklar kullanımına, gelecek motivasyonuna, ebeveynlerin medeni

durumuna, aile üyelerinin suç geçmişine, verilip uygulanan tedbir kararına göre suç geçmişi arasında anlamlı farklar var mı?

- Çocuk mahkemelerine gelen SSÇ' nin algıladığı gelir durumuna göre suç türü arasında anlamlı fark var mı?
- Sosyal çalışma görevlilerinin tedbir önerileri ile çocuk mahkemesi hakimlerinin bu önerileri dikkate alınma durumu arasında anlamlı farklar var mı?

2.3. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, Antalya Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğüne; Antalya 1., 2., 3. Çocuk Mahkemelerinden ve Antalya Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinden Şubat 2020-Ocak 2024 tarihleri arasında gelen sosyal inceleme raporu talepleri sonucu oluşturulan beş yüz (500) sosyal inceleme raporu belgesel tarama yöntemi ile incelenmiştir.

Belgesel tarama; mevcut belgeler ve kayıtlardan elde edilen verilerin toplanması tekniğidir. Tarananlar; geçmişteki sesli ve görüntülü kayıt cihazları, heykel ve bina gibi kalıntılar, olgular doğrultusunda sonradan oluşturulmuş her türlü kitap, rapor, ansiklopedi, özel ve resmi yazışmalar, biyografi, anı vb. kayıtlardır (Karasar, 2022)

Çalışmanın izni

Yapılan araştırmada SSÇ'lere ait dava dosyaları Adalet Bakanlığından alınan 18.03.2024 tarih ve E-27239794-045.03-47/510 sayılı izin ve mahkeme hakimlerinin oluruyla incelenmiş olup elde edilen veriler Suça Sürüklenen Çocuk Bilgi Formu'na işlenmiştir.

2.4. Araştırmanın Örneklem Seçimi

Bu araştırmada; Antalya 1., 2., 3. Çocuk Mahkemelerinden ve Antalya Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinden Şubat 2020-Ocak 2024 tarihleri arasında, Antalya Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğüne gelen sosyal inceleme talepleri sonucu farklı SSÇ'ler için oluşturulan toplam beş yüz (500) sosyal inceleme raporu incelenmiştir. Antalya Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğünün Şubat 2020 tarihinde kurulması nedeniyle araştırma verileri ilgili tarihten itibaren dört yıl süre ile ele alınmış olup her yıl için, ilk talep sırasından başlayarak gelen yüz yirmi beş (125) SİR incelenmiştir. Araştırmada her yıl için yüz yirmi beş (125) farklı çocuğa ulaşılması amaçlandığından Antalya Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğüne UYAP Bilişim Sisteminden gelen; 2020 yılı için yüz doksan bir (191) dosya, 2021 yılı için iki yüz sekiz (208) dosya, 2022 yılı için yüz seksen beş (185) dosya, 2023 yılı için yüz doksan iki (192) dosya olmak üzere toplamda yedi yüz yetmiş altı (776) dosya

incelenmiştir. Yapılan araştırmada; mahkemelerden gelen sadece ‘‘Esas’’ dosyaların incelenmesi, yargılama faaliyetleri esnasında reşit olan veya birden fazla suç dosyası olan SSÇ’lerin kapsam dışına alınması nedeniyle belirtilen sayıda dosyalar incelenmiştir. Mahkemelerden gelen taleplerde söz konusu olan çocuklar 12-18 yaş aralığındadır. Çocukların on iki yaş öncesi cezai ehliyetinin olmaması ve suç tarihinde reşit bireylerin diğer ceza mahkemelerinde yargılanması faktörleri bu yaş aralığındaki dosyaların incelenmesine neden olmuştur. Dosyalarda; dosya konusu olay (suç türleri), olay tarihi ve yeri, çocukların yaşı, cinsiyeti, ikamet ettikleri ilçe, çalışma durumu veya geçmişi, öncesinde suça sürüklenip sürüklenmediği, akademik başarı düzeyi, geleceğe ilişkin hedef ve motivasyon durumu, sağlık durumu, düzenli ilaç kullanıp kullanmadığı, kendine zarar verip vermediği, evden kaçma durumu; sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanıp kullanmadığı, gelir algısı, arkadaş çevresinin kriminal özellik barındırıp barındırmadığı, kiminle yaşadığı ve ikamet ettiği konutun özellikleri, ebeveynlerin hayatta olup olmadıkları, kardeş bilgileri, ebeveynlerin; evlilik durumu, yaşları, eğitim durumu, meslekleri, aile üyelerinin sağlık durumları, aile üyelerinin kriminal özellikler gösterip göstermediği, aile üyelerinin uyuşturucu madde kullanımı, ailenin sosyal destek sisteminin güçlü olup olmadığı, çocuğun sürüklendiği suça ilişkin bilgiler, koruyucu ve önleyici tedbir kararları gibi bilgiler ele alınarak irdelenmiştir.

2.5. Verilerin Toplanması ve Veri Analizi

Araştırmaya konu olan dosya verileri için Suça Sürüklenen Çocuk Bilgi Formu oluşturulmuştur. Bu form oluşturulurken araştırmanın amaç ve konusuna, örneklemin içeriğine uygun soruları kapsamasına dikkat edilmiştir. Araştırmanın veri toplama süreci 01.06.2024-01.09.2024 tarihleri arasında tamamlanmıştır. Sosyal inceleme raporlarına Antalya Ceza Yargılaması Destek Bürosunca oluşturulan arşivden ve UYAP Bilişim Sisteminden ulaşılmış, gerekli görülen durumlarda mahkemelerden bilgi edinilmiştir. Dosyadaki çocukların ve ailelerinin isimleri gizlilik ve mahremiyet gerekçesiyle belirtilmemiştir. Ebeveyn kaybı yaşayan SSÇ’lerin ebeveynlerinin sosyodemografik bilgilerine sosyal inceleme raporlarında değinilmemesi nedeniyle annesi vefat etmiş 10, babaası vefat eden 18, annesi ve babası vefat eden 3 SSÇ’nin bilgileri kayıp veri yerine ‘‘annesi vefat etmiş veya babası vefat etmiş’’ şeklinde ele alınmıştır. Ayrıca ebeveynleri ile ilgili bilgi sahibi olmayan veya bilgi vermek istemeyen SSÇ’lerin ebeveyn sosyodemografik bilgileri ‘‘belirsiz’’ olarak ifade edilmiştir. SSÇ’lere ilişkin mahkeme dosyalarından elde edilen veriler IBM SPSS Statistics 25 programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde tanımlayıcı frekans istatistiklerine yer verilmiş, kategorik düzeyde olan

değişkenler arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığının tespiti amacıyla ki-kare testi kullanılmıştır. Analizlerde $p < 0,05$ anlamlılık değeri esas alınmıştır.

2.6. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Bu çalışma, çocuk mahkemelerine gelen SSÇ'lerin sosyodemografik özelliklerinin çocuk suçluluğu bakımından incelenerek elde edilecek bilimsel verileri kapsamaktadır. Bilimsel araştırmaların, belirli zaman dilimini kapsamaları ve belirli mekanda yapılması bazı sınırlılıkları da meydana getirmektedir. Bunlar:

- Araştırma, Antalya şehir merkezi ilçelerinde ikamet eden suça sürüklenen çocuklarla sınırlandırılmıştır.
- Araştırma, Antalya 1.,2. ve 3. Çocuk Mahkemelerinin ve Antalya Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinin "Esas" dosyaları kapsamında talep edilen, Şubat 2020- Ocak 2024 tarihlerini kapsayan sürelerde ceza yargılamasına konu olan 500 sosyal inceleme raporları ile sınırlandırılmıştır.
- Araştırma, kullanılan veri toplama aracıyla ulaşılan bilgilerle sınırlıdır.

2.7. Araştırmanın Önemi

Çocuk suçluluğu önemli bir sosyal sorundur. Yapılan çalışmalarda çocuk suçluluğu olgusunun ekseriyette, çocuğun ve aile üyelerinin sosyodemografik bilgileriyle şekillendirilmeye çalışıldığı; 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında verilen koruyucu ve destekleyici tedbir kararları, çocuklarda suç tekrarı, suç tekrarlarının uzmanlarca değerlendirilmesi gibi konularda yapılan kapsamlı çalışmaların sınırlı kaldığı belirlenmiştir. Bu çalışmadan elde edilecek sonuçların literatüre katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Çocuklar toplumun geleceğidir ve müreffeh bir toplum yapısı oluşturulması için çocuk suçluluğunun önlenmesi elzem nitelik taşımaktadır. Bu doğrultuda, çocuk suçluluğu olgusu üzerinde durulması; nedenlerinin tespit edilmesi ve bu nedenleri ortadan kaldıracabilecek mikro, mezzo ve makro uygulamaların oluşturulması gerekmektedir. Çocuk suçluluğunda suça yönelme yaşının birçok Avrupa ülkesinde ve Türkiye' de 14 yaş olduğu görülmüş, suçluluğun erken dönemde önlenmesi amacıyla risk faktörlerinin belirlenerek etkin müdahale planları oluşturulmasının önemini akla getirmiştir. Çocuğun kişilik özellikleri, aile ve sosyal yapısı adölesan dönemin etkilerinin yoğunluk oluşturmaya başladığı bu dönemi tetikleyebilmekte ve suça sürüklenmesine neden olabilmektedir. Toplumun yapı taşı olan ailenin, çocuğun sağlıklı gelişimini destekler nitelikte olmaması çocuk açısından risk unsuru barındırmaktadır. Bu

hususta aileye ilişkin sorun alanlarının belirlenerek çözüm yollarının geliştirilmesi gerekmektedir. Aileye; iletişim, çocuk yetiştirme konusu, çocuğun gelişim dönemlerini anlayabilme, karşılaştığı kriz dönemlerini sağlıklı atlatabilme, farkındalık oluşturabilme ve sosyoekonomik yönden destekler vb. sunulabilir. Dolayısıyla yapılan çalışmadan elde edilecek bilgilerin, bu alanda çalışan meslek elemanlarına ve araştırmacılara öngörü sağlayabileceği düşünülmüştür.

Çocuk suçluluğu olgusu, sosyal hizmet disiplininde önemli bir yere sahiptir. Odağı insan olan ve daha müreffeh bir toplum yapısı oluşturmayı ilke edinen sosyal hizmet mesleği perspektifinde düşünüldüğünde, suçun nedenleri ve yapısının irdelenerek koruyucu bir mekanizma oluşturulması hususu daha yaşanılabilir bir toplumu beraberinde getirebilecektir. Bu çerçevede çalışmanın; çocuk suçluluğu alanında çalışan meslek profesyonellerine, lisans ve yüksek lisans öğrencilerine, politikacılara fikir sunabilmesi açısından önemli olduğu değerlendirilmektedir.

2.8. Araştırmanın Sayıtları

- Görüşmelerden elde edilen bilgiler doğrudur.
- Örneklem, evreni temsil edecek nitelik taşımaktadır.
- Mahkemelerden elde edilen veriler gerçeği yansıtmaktadır.

2.9. Araştırmada Kullanılacak Tanımlar

Çocuk: Henüz 18 yaşını doldurmamış kişi; insan yaşamının ilk ve en kritik dönemi olan biyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimin temellerinin atıldığı evre.

Suç: Toplumsal düzeni ve hukuk sistemini ihlal edici davranış ve eylemler.

Suçla Sürüklenen Çocuk: Kanunlarda suç kapsamında tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI VE DEĞERLENDİRME

Bu bölümde; suça sürüklenen çocuk dosyalarından elde edilen bilgiler beş başlık altında belirtilmiştir. İlk olarak suça sürüklenen çocukların bireysel özelliklerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. İkinci başlıkta, SSÇ'lerin ebeveyn ve kardeşlerine ilişkin sosyodemografik bilgiler ifade edilmiştir. Üçüncü başlıkta ise; çocukların öncesinde suça sürüklenip sürüklenmedikleri, cezaevi öykülerinin bulunup bulunmadığı, cezai ehliyet durumları, başvuruya konu suç türü, suç yeri, çocukların kiminle suça sürüklendikleri, SSÇ'ler hakkında öncesinde ve halihazırda uygulanan tedbir kararlarının olup olmadığı gibi hususlar aktarılmıştır. Dördüncü başlıkta, meslek elemanın SİR sonucunda getirdiği kanaate göre çocuğun tekrardan suça sürüklenme riskinin ve gelecek motivasyonunun değerlendirmeleri ele alınmıştır. Beşinci ve son başlıkta ise elde edilen bulgular, çeşitli çapraz tablolar oluşturularak belirtilmiş olan bulgular arasındaki dağılımın anlamlı olup olmadığı ifade edilmiştir.

3.1. Suça Sürüklenen Çocukların Sosyodemografik Bilgileri

Bu bölümde SSÇ'lerin özelliklerini içeren bulgulara yer verilmiş olup cinsiyet, yaş, uyruk, ikamet edilen konutun mülkü, ikamet edilen ilçe, eğitim durumu, algılanan okul başarısı, iş ve çalışma durumu, fiziksel hastalık veya bilişsel durum, psikiyatrik rahatsızlık durumu, intihar girişimleri, kendine zarar verme ve evden kaçma gibi davranışlarının olup olmadığı, sigara, alkol ve uyuşturucu madde gibi zararlı alışkanlıkları kullanıp kullanmadıkları gibi hususlar belirtilmiştir.

Tablo 3.1.1. Suça Sürüklenen Çocukların Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	n	%
Kız	88	17.6
Erkek	412	82.4
Toplam	500	100.0

Tablo 3.1.1.'de, SSÇ'lerin cinsiyet dağılımı görülmektedir. Analiz sonucunda, SSÇ'lerin %82.4'ü (412) erkek çocuklardan oluşmaktadır. Bunu, %17.6 (88) ile kız çocuklar takip etmektedir.

Tablo 3.1.2. Suça Sürüklenen Çocukların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş	n	%
12-14 yaş arası	116	23.2
15-17 yaş arası	384	76.8
Toplam	500	100.0

Tablo 3.1.2.'de, SSÇ'lerin yaş gruplarına göre dağılımı görülmektedir. Analiz sonucunda, SSÇ'lerin %76.8'i (384) 15-17 yaş arası çocuklardan, %23.2'si (116) ise 12-14 yaş arası çocuklardan oluşmaktadır.

Tablo 3.1.3. Suça Sürüklenen Çocukların Uyruk Dağılımı

Uyruk	n	%
TC	483	96.6
Diğer	17	3.4
Toplam	500	100.0

Tablo 3.1.3.'de, SSÇ'lerin uyruklarına göre dağılımı görülmektedir. Analiz sonucunda, SSÇ'lerin büyük çoğunluğu olan %96.6'sı (483) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşdır. Bunu, %2.0 (10) ile Suriye, %0.6 (3) ile Rusya, %0.4 (2) ile diğer (%0.4 (2) Kırgızistan, %0.2 (1) ile İran ve Kazakistan uyruklu) çocuklar takip etmektedir.

Tablo 3.1.4. Suça Sürüklenen Çocukların İkamet Ettikleri Konut Durumuna İlişkin Dağılım

İkamet Edilen Konut Durumu	n	%
Kira	222	44.4
Kendi evleri	224	44.8
Yakınına ait	32	6.4
SSÇ kuruluş bakımında	22	4.4
Toplam	500	100.0

Tablo 3.1.4.'de, SSÇ'lerin ikamet ettikleri konut durumuna ilişkin dağılımı görülmektedir. Analiz sonucunda, SSÇ'lerin %44.8'i (224) kendi evlerinde, %44.4'ü (222) kiralık konutlarda yaşamaktadır. Ayrıca, %6.4'ü (32) yakınına ait bir evde, %4.4'ü (22) ise kuruluş bakımında ikamet etmektedir.

Tablo 3.1.5. Suça Sürüklenen Çocukların Antalya ilinde İkametgah Dağılımı

İkametgah (Yaşadığı İlçe)	n	%
Aksu	45	9.0
Döşemealtı	12	2.4
Kepez	224	44.8
Konyaaltı	30	6.0
Muratpaşa	189	37.8
Toplam	500	100.0

Tablo 3.1.5’de, SSÇ’lerin Antalya ilinde ikametgah dağılımı görülmektedir. Analiz sonucunda, SSÇ’lerin %44.8’i (224) Kepez ilçesinde, %37.8’i (189) Muratpaşa ilçesinde yaşamaktadır. Bunu, %9.0 (45) ile Aksu, %6.0 (30) ile Konyaaltı ve %2.4 (12) ile Döşemealtı ilçeleri takip etmektedir.

Tablo 3.1.6. Suça Sürüklenen Çocukların Eğitim Durumuna İlişkin Dağılım

Eğitim Durumu	n	%
İlkokul terk	31	6.2
İlkokul eğitime devam	1	0.2
İlkokul mezun	6	1.2
Ortaokul terk	48	9.6
Ortaokul eğitime devam	53	10.6
Ortaokul mezun	45	9.0
Lise terk	58	11.6
Lise eğitime devam	256	51.2
Lise mezun	2	0.4
Toplam	500	100.0

Tablo 3.1.6.’da, SSÇ’lerin eğitim durumuna ilişkin dağılımı görülmektedir. Analiz sonucunda, SSÇ’lerin %51.2’si (256) lise öğrenimine devam etmektedir. Bunu, %11.6 (58) ile lise terk ve %10.6 (53) ile ortaokul öğrenimine devam eden çocuklar takip etmektedir. SSÇ’lerin; %9.6’sı (48) ortaokul terk, %9.0’ı (45) ortaokul mezunu, %6.2’si (31) ilkokul terktir. Ayrıca, lise mezunu olanların oranı %0.4 (2), ilkokul mezunu olanların oranı %1.2 (6) ve ilkokula devam edenlerin oranı %0.2 (1) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3.1.7. Suça Sürüklenen Çocukların Algılanan Okul Başarı Durumuna İlişkin Dağılım

Algılanan Okul Başarı Durumu	n	%
Düşük	213	42.6
Orta	188	37.6
Yüksek	99	19.8
Toplam	500	100.0

Tablo 3.1.7.'de, SSC'lerin algıladıkları okul başarı durumlarına ilişkin dağılım görülmektedir. Analiz sonucunda SSC'lerin; %42.6'si (213) okul başarılarını düşük olarak algılarken, %37.6'sı (188) orta düzeyde, %19.8'i (99) ise yüksek düzeyde algıladıklarını ifade etmiştir.

Tablo 3.1.8. Suça Sürüklenen Çocukların İş ve Çalışma Durumuna İlişkin Dağılım

İş ve Çalışma Durumu	n	%
Çırac	55	11.0
İşçi	42	8.4
Günlük yevmiyeli işler	81	16.2
Toplam	178	35.6
Çalışmayan	322	64.4
Toplam	500	100.0

Tablo 3.1.8.'de, SSC'lerin iş ve çalışma durumlarına ilişkin dağılım görülmektedir. Analiz sonucunda, SSC'lerin %64.4'ü (322) çalışmadıklarını ifade etmiştir. Çalışan çocuklar arasında ise %16.2'si (81) günlük yevmiyeli işlerde, %11.0'ı (55) bir meslek erbabının yanında çırac olarak ve %8.4'ü (42) işçi olarak çalışmaktadır. Çalışan çocukların toplam oranı %35.6 (178) olarak belirlenmiştir.

Tablo 3.1.9. Suça Sürüklenen Çocukların Fiziksel Hastalık veya Zihinsel Durumuna İlişkin Dağılım

Fiziksel hastalık veya zihinsel gerilik durumu	n	%
Kardiyolojik hastalık	4	0.8
Akdeniz anemisi	2	0.4
Astım	8	1.6
İşitme güçlüğü	3	0.6
Hepatit B	1	0.2
Mental reterdasyon	4	0.8
Ortopedik hastalık	2	0.4
Diyabet	2	0.4
Vertigo	1	0.2
Nörolojik hastalık	1	0.2
Epilepsi	1	0.2
Toplam	29	5.8

Tablo 3.1.9.'da, SSÇ'lerin fiziksel hastalık veya zihinsel durumlarına ilişkin dağılım görülmektedir. Analiz sonucunda, SSÇ'lerin %94.2'si (471) herhangi bir fiziksel hastalık veya bilişsel gerilik durumuna sahip olmadıklarını belirtmiştir. Fiziksel veya bilişsel sorun yaşayan çocuklar arasında en sık görülen durumlar %1.6 (8) ile astım, %0.8 (4) ile kardiyolojik hastalık ve mental retardasyon olarak tespit edilmiştir. Diğer durumlar ise %0.4 (2) ile %0.2 (1) arasında değişen düşük oranlarda gözlemlenmiştir.

Tablo 3.1.10. Suça Sürüklenen Çocukların Ruhsal Sağlık Sorunları Durumuna İlişkin Dağılım

Ruhsal sağlık sorunları durumu	n	%
Bipolar Kişilik Bozukluğu	2	0.4
Davranım Bozukluğu	12	2.4
DEHB	8	1.6
Majör Depresif Bozukluk	3	0.6
Panik Bozukluk	1	0.2
Anksiyete Bozukluğu	4	0.8
OKB	1	0.2
Toplam	31	6.2

Tablo 3.1.10.'da, SSÇ'lerin ruhsal sağlık sorunları durumuna ilişkin dağılım görülmektedir. Analiz sonucunda, SSÇ'lerin %93.8'i (469) herhangi bir psikiyatrik rahatsızlık belirtmemiştir. Psikiyatrik rahatsızlık belirtilen çocuklar arasında en yaygın durum %2.4 (12) ile davranım bozukluğu ve %1.6 (8) ile dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) olarak raporlanmıştır. Diğer rahatsızlıklar ise %0.8 (4) ile anksiyete bozukluğu ve %0.6 (3) ile majör depresif bozukluk şeklinde dağılım göstermiştir. Daha az sıklıkla görülen rahatsızlıklar arasında %0.4 (2) ile bipolar kişilik bozukluğu ve %0.2 (1) oranıyla panik bozukluk ve obsesif kompulsif bozukluk (OKB) yer almıştır.

Tablo 3.1.11. Suça Sürüklenen Çocukların Psikiyatrik Tedavi Durumuna İlişkin Dağılım

Psikiyatrik rahatsızlık tedavi durumu	n	%
Tedavisi devam eden	21	4.2
Tedavi olmayan	10	2.0
Toplam	31	6.2

Tablo 3.1.11.'de, SSÇ'lerin psikiyatrik tedavi durumlarına ilişkin dağılım görülmektedir. Analiz sonucunda, suça sürüklenen çocukların %93.8'i (469) herhangi bir psikiyatrik rahatsızlık durumu belirtmemiştir. Psikiyatrik rahatsızlık bildiren çocukların %4.2'si (21) tedavi görmekte, %2.0'si (10) ise tedavi görmemektedir.

Tablo 3.1.12. Suça Sürüklenen Çocukların İntihar Girişimi Durumuna İlişkin Dağılım

İntihar girişimi	n	%
1 Defa	10	2.0
2 Defa	3	0.6
4 Defa	1	0.2
Toplam	14	2.8

Tablo 3.1.12.'de, SSÇ'lerin intihar girişimi durumlarına ilişkin dağılım görölmektedir. Analiz sonucunda, SSÇ'lerin %97.2'si (486) herhangi bir intihar girişiminde bulunmadığını belirtmiştir. İntihar girişiminde bulunan çocuklar arasında %2.0'si (10) bir defa, %0.6'sı (3) iki defa ve %0.2'si (1) dört defa girişimde bulunduğunu ifade etmiştir.

Tablo 3.1.13. Suça Sürüklenen Çocukların Kendine Zarar Verici Davranışlarına İlişkin Dağılım

Kendine zarar verici davranış	n	%
Vücuda kesi	52	10.4
Çevresindeki cisimlere zarar vermek suretiyle kendine zarar	9	1.8
Saç yolma davranışı	2	0.4
Toplam	63	12.6

Tablo 3.1.13.'de, SSÇ'lerin kendine zarar verici davranışlarına ilişkin dağılım görölmektedir. Analiz sonucunda, SSÇ'lerin %87.4'ü (437) herhangi bir kendine zarar verici davranışta bulunmadığını belirtmiştir. Kendine zarar verici davranış sergileyen çocuklar arasında %10.4'ü (52) vücutlarına kesi atma, %1.8'i (9) çevresindeki cisimlere zarar verme ve %0.4'ü (2) saç yolma davranışı sergilediklerini ifade etmiştir.

Tablo 3.1.14. Suça Sürüklenen Çocukların Evden veya Kuruluştan Kaçma Davranışlarına İlişkin Dağılım

Evden/kuruluştan kaçma davranışı	n	%
Var	68	13.6
Yok	432	86.4
Toplam	500	100.0

Tablo 3.1.14.'te, SSÇ'lerin evden veya kuruluştan kaçma davranışlarına ilişkin dağılımı görölmektedir. Analiz sonucunda, %86.4'ü (432) herhangi bir kaçma davranışında bulunmadıklarını belirtmiştir. Kaçma davranışı sergileyen çocukların oranı ise %13.6 (68) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3.1.15. Suça Sürüklenen Çocukların Zararlı Alışkanlıklarına İlişkin Dağılım

Zararlı alışkanlıkları var mı?	n	%
Var	244	48.8
Yok	256	51.2
Toplam	500	100.0
Sigara Kullanımı	n	%
Var	231	46.2
Yok	269	53.8
Toplam	500	100.0
Alkol Kullanımı	n	%
Var	89	17.8
Yok	411	82.2
Toplam	500	100.0
Uyuşturucu Madde Kullanımı	n	%
Esrar	7	1.4
Eroin	3	0.6
Var fakat içeriği SSÇ tarafından belirtilmemiş	16	3.2
Skunk	4	0.8
Bali	1	0.2
Lyrica hap	2	0.4
A4	9	1.8
Metamfetamin	7	1.4
Jamaika	1	0.2
Bonzai	2	0.4
Roche	1	0.2
Mariuhanna	1	0.2
Toplam	54	10.8
Uyuşturucu Madde Kullanımı olmayan	446	89.2
Toplam	500	100.0

Tablo 3.1.15.'de, SSÇ'lerin zararlı alışkanlıklarına ilişkin dağılım görülmektedir. Analiz sonucunda, SSÇ'lerin %51.2'si (256) zararlı alışkanlıklara sahip olmadıklarını ifade ederken, %48.8'i (244) zararlı alışkanlıkları olduğunu belirtmiştir. Sigara kullanımı açısından, SSÇ'lerin %46.2'si (231) sigara kullandığını, %53.8'i (269) ise kullanmadığını ifade etmiştir. Alkol kullanımı açısından, SSÇ'lerin %17.8'i (89) alkol kullandığını, %82.2'si (411) ise kullanmadığını belirtmiştir. Uyuşturucu madde kullanımı açısından, SSÇ'lerin %10.8'i (54) farklı maddeler kullandığını ifade etmiştir. En sık kullanılan maddeler arasında %3.2 (16) ile içeriği belirtilmeyen uyuşturucu maddeler ve %1.8 (9) ile A4 yer almıştır. Bunu, %1.4 (7) ile

esrar ve metamfetamin, %0.8 (4) ile skunk takip etmiştir. Diğer maddeler ise %0.4 (2) ile bonzai ve lyrica hap, %0.2 (1) ile bali, jamaika, roche ve mariuhanna olarak sıralanmıştır. Katılımcıların %89.2'si (446) uyuşturucu madde kullanmadıklarını belirtmiştir.

3.2. Suça Sürüklenen Çocuğun Ailesine ve Sosyal Çevresine İlişkin Bilgiler

Bu bölümde; SSÇ'lerin ebeveyn ve kardeşlerine ilişkin bulgulara yer verilmiş olup ebeveynlerin yaşam ve medeni durumları, çocuğun kiminle yaşadığı, kardeş bilgileri, anne ve babanın sosyodemografik bilgileri, çocuğun yaşadığı hanede algıladığı gelir durumu, çocuğun sosyal destek sistemine ilişkin algısı, çocuğun arkadaş çevresi bilgileri aktarılmıştır.

Tablo 3.2.1. Suça Sürüklenen Çocukların Ebeveynlerinin Yaşam Durumuna İlişkin Dağılım

Ebeveynlerin yaşam durumu	n	%
Ebeveynler sağ	469	93.8
Anne sağ. baba vefat	18	3.6
Baba sağ. anne vefat	10	2.0
Ebeveynlerin ikisi de vefat	3	0.6
Toplam	500	100.0

Tablo 3.2.1.'de, SSÇ'lerin ebeveynlerinin yaşam durumlarına ilişkin dağılım görülmektedir. Analiz sonucunda, SSÇ'lerin %93.8'i (469) her iki ebeveynlerinin de sağ olduğunu belirtmiştir. Anne sağ olup baba vefat edenlerin oranı %3.6 (18), baba sağ olup anne vefat edenlerin oranı %2.0 (10) ve her iki ebeveyni de vefat edenlerin oranı %0.6 (3) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3.2.2. Suça Sürüklenen Çocukların Ebeveynlerinin Medeni Durumuna İlişkin Dağılım

Ebeveynlerin medeni durumu	n	%
Anne-baba evli	330	66.0
Anne-baba boşanmış	116	23.2
Anne-baba evli ancak ayrı yaşıyor	17	3.4
Anne-baba boşanmış ancak birlikte yaşıyor	6	1.2
Eşi vefat etmiş	28	5.6
Eşler vefat etmiş	3	0.6
Toplam	500	100.0

Tablo 3.2.2.'de, SSÇ'lerin ebeveynlerinin medeni durumlarına ilişkin dağılım görülmektedir. Analiz sonucunda, SSÇ'lerin %66.0'ı (330) ebeveynlerinin evli olduğunu belirtmiştir. Anne ve babası boşanmış olanların oranı %23.2 (116), ebeveynleri evli ancak ayrı

yaşayanların oranı %3.4 (17) ve boşanmış ancak birlikte yaşayanların oranı %1.2 (6) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, ebeveynlerinden birinin vefat ettiği durumlarda oran %5.6 (28), her iki ebeveynin de vefat ettiği durumlarda oran %0.6 (3) olarak belirlenmiştir.

Tablo 3.2.3. Suça Sürüklenen Çocukların Kiminle veya Nerede Yaşadığına İlişkin Dağılım

SSÇ'nin kiminle veya nerede yaşadığı bilgisi	n	%
Ebeveynlerle	302	60.4
Anneyle	79	15.8
Babayla	22	4.4
Anne ve üvey babayla	24	4.8
Baba ve üvey anneyle	10	2.0
Kuruluş bakımında	22	4.4
Diğer aile üyeleriyle	22	4.4
Cezaevinde	19	3.8
Toplam	500	100.0

Tablo 3.2.3'te, SSÇ'lerin kiminle yaşadığına ilişkin dağılım görülmektedir. Analiz sonucunda, SSÇ'lerin %60.4'ü (302) ebeveynleriyle yaşadığını belirtmiştir. Anneyle yaşayanların oranı %15.8 (79), babayla yaşayanların oranı %4.4 (22), anne ve üvey babayla yaşayanların oranı %4.8 (24) ve baba ve üvey anneyle yaşayanların oranı %2.0 (10) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, %4.4'ü ise (22) diğer aile üyeleriyle ve kuruluş bakımında yaşadığını, %3.8'i (19) cezaevinde olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 3.2.4. Suça Sürüklenen Çocuklar Dahil Kardeş Sayısı Dağılımı

SSÇ dahil toplam kardeş sayısı	n	%
Kardeş yok	36	7.2
2 kardeş	162	32.4
3 kardeş	118	23.6
4 kardeş	94	18.8
5 ve daha fazla kardeş	90	18
Toplam	500	100.0

Tablo 3.2.4.'te, SSÇ'lerin sürüklenen çocukların toplam kardeş sayısına ilişkin dağılım görülmektedir. Analiz sonucunda, kardeş sayısı iki olan SSÇ'lerin %32.4 (162) ile en fazla dağılım gösterdiği, bunları sırayla %23.6 (118) ile kardeş sayısı üç ve %18.8 (94) ile kardeş sayısı dört olanların takip ettiği, kardeş sayısı beş ve daha fazla olanların ise %18 (90)'i oluşturdukları, %7.2'sinin (36) ise kardeşinin olmadığı görülmüştür.

Tablo 3.2.5. Suça Sürüklenen Çocukların Doğum Sırasına İlişkin Dağılım

SSÇ'nin doğum sırası	n	%
İlk çocuk	178	35.6
2. çocuk	158	31.6
3. çocuk	85	17.0
4. çocuk	42	8.4
5. ve sonrası çocuk	37	7.4
Toplam	500	100.0

Tablo 3.2.5.'te, SSÇ'lerin doğum sırasına ilişkin dağılım görülmektedir. Analiz sonucunda, SSÇ'lerin %35.6'sı (178) ilk çocuk, %31.6'sı (158) ikinci çocuk ve %17.0'ı (85) üçüncü çocuk olduğu görülmüştür. Daha sonraki doğum sıralarında, %8.4'ü (42) dördüncü, %7.4'ü (37) ise beşinci ve sonrası çocuk olduğu görülmüştür.

Tablo 3.2.6. Suça Sürüklenen Çocukların Suç Geçmişi Olan Kardeş Bilgilerine İlişkin Dağılım

Suç geçmişi olan kardeş	n	%
Var	62	12.4
Yok	438	87.6
Toplam	500	100.0
Suç geçmişi olan kardeşin suç bilgisi	n	%
Mal Varlığına İlişkin Suçlar	19	3.8
Şiddet Suçları	6	1.2
Uyuşturucu Maddeye İlişkin Suçlar	22	4.4
Genel Tehlike Yaratan Suçlar	1	0.2
Cinsel Suçlar	1	0.2
Belirsiz	12	2.4
Toplam	61	12.2
Suç geçmişi olan kardeş yok/ Beyan yok	439	87.8
Toplam	500	100.0

Tablo 3.2.6.'da, SSÇ'lerin suç geçmişi olan kardeş bilgilerine ilişkin dağılım görülmektedir. Analiz sonucunda, SSÇ'lerin %87.6'sı (438) kardeşlerinin suç geçmişi olmadığını, %12.4'ü (62) ise suç geçmişine sahip bir kardeşi olduğunu belirtmiştir.

Suç geçmişine sahip kardeşlerin suç türleri incelendiğinde, %4.4'ü (22) uyuşturucu maddeye ilişkin suçlar, %3.8'i (19) mal varlığına ilişkin suçlar, %1.2'si (6) şiddet suçları, %0.2'si (1) genel tehlike yaratan suçlar ve %0.2'si (1) cinsel suçlar olarak belirtilmiştir. Ayrıca, %2.4'ü (12) suç içeriğini belirtmemiştir. Suç geçmişi olmayan veya bilgi vermeyenlerin oranı ise %87.8 (439) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3.2.7. Suça Sürüklenen Çocukların Madde Kullanımı Olan Kardeş Bilgilerine İlişkin Dağılım

Madde kullanımı olan kardeş	n	%
Var	29	5.8
Yok	471	94.2
Toplam	500	100.0
Madde kullanımı olan kardeş madde bilgisi	n	%
Esrar	1	0.2
Eroin	1	0.2
Belirsiz	24	4.8
Bonzai	1	0.2
A4	1	0.2
Toplam	28	5.8
Madde kullanımı olan kardeş yok/ Beyan yok	472	94.2
Toplam	500	100.0

Tablo 3.2.7.'de, SSC'lerin madde kullanımı olan kardeş bilgilerine ilişkin dağılım görülmektedir. Analiz sonucunda, SSC'lerin %94.2'si (471) kardeşlerinin madde kullanımı olmadığını, %5.6'sı (28) kardeşlerinin madde kullandığını ifade etmiştir. %0.2'si (1) ise bilgi sahibi olmadığını veya bilgi vermek istemediğini belirtmiştir.

Madde kullanımı olan kardeşlerin kullandıkları maddeler incelendiğinde, %4.8'i (24) madde türünü belirtmemiştir. Bunun yanında, %0.2'lik oranlarda (1) esrar, eroin, bonzai ve A4 kullanımı belirtilmiştir. Madde kullanımı olmayan ya da bilgi vermeyenlerin oranı ise %94.2 (472) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3.2.8. Suça Sürüklenen Çocukların Anne Eğitim Durumuna İlişkin Dağılım

Anne eğitim durumu	n	%
Okuryazar değil	82	16.4
Okuryazar	138	27.6
İlkokul mezunu	111	22.2
Ortaokul mezunu	57	11.4
Lise mezunu	66	13.2
Üniversite mezunu	24	4.8
Belirsiz	9	1.8
Toplam	487	97.4
Annesi vefat etmiş	13	2.6
Toplam	500	100.0

Tablo 3.2.8.'de, SSÇ'lerin annelerinin eğitim durumuna ilişkin dağılım görülmektedir. Analiz sonucunda, SSÇ'lerin %27.6'sı (138) annelerinin okuryazar olduğunu belirtmiştir. %22.2'si (111) annelerinin ilkokul mezunu, %16.4'ü (82) annelerinin okuryazar olmadığını, %13.2'si (66) lise mezunu, %11.4'ü (57) ortaokul mezunu ve %4.8'i (24) üniversite mezunu olduğunu ifade etmiştir. %1.8'i (9) bilgi sahibi olmadığını veya bilgi vermek istemediğini belirtmiştir.

Tablo 3.2.9. Suça Sürüklenen Çocukların Baba Eğitim Durumuna İlişkin Dağılım

Baba eğitim durumu	n	%
Okuryazar değil	19	3.8
Okuryazar	160	32.0
İlkokul mezunu	107	21.4
Ortaokul mezunu	63	12.6
Lise mezunu	63	12.6
Üniversite mezunu	26	5.2
Belirsiz	41	8.2
Toplam	479	95.8
Babası vefat etmiş	21	4.2
Toplam	500	100.0

Tablo 3.2.9.'da, SSÇ'lerin babalarının eğitim durumuna ilişkin dağılım görülmektedir. Analiz sonucunda, SSÇ'lerin %32.0'si (160) babalarının okuryazar olduğunu belirtmiştir. %21.4'ü (107) babalarının ilkokul mezunu olduğunu, %12.6'sı (63) ortaokul mezunu olduğunu ve %12.6'sı (63) lise mezunu olduğunu ifade etmiştir. %5.2'si (26) babalarının üniversite mezunu, %3.8'i (19) okuryazar olmadığını belirtirken, %8.2'si (41) bilgi sahibi olmadığını veya bilgi vermek istemediğini ifade etmiştir.

Tablo 3.2.10. Suça Sürüklenen Çocukların Annelerinin Çalışma Durumuna İlişkin Dağılım

Annenin çalışma durumu	n	%
Çalışıyor	195	39.0
Çalışmıyor	281	56.2
Belirsiz	11	2.2
Toplam	487	97.4
Annesi vefat etmiş	13	2.6
Toplam	500	100.0

Tablo 3.2.10.'da, SSÇ'lerin annelerinin çalışma durumuna ilişkin dağılım görülmektedir. Analiz sonucunda, SSÇ'lerin %56.2'si (281) annelerinin çalışmadığını

belirtmiştir. %39.0'ı (195) annelerinin çalıştığını ifade ederken, %2.2'si (11) bilgi sahibi olmadığını veya bilgi vermek istemediğini ifade etmiştir.

Tablo 3.2.11. Suça Sürüklenen Çocukların Annelerinin İş Durumuna İlişkin Dağılım

Annelerin işi	n	%
İşçi	110	22.0
Kamu personeli	13	2.6
Esnaf	25	5.0
Günlük yevmiyeli işler	47	9.4
Emekli	2	0.4
Toplam	197	39.4
Çalışmıyor/Annesi vefat etmiş/ Beyan yok	303	60.6
Toplam	500	100.0

Tablo 3.2.11.'de, SSÇ'lerin annelerinin iş durumuna ilişkin dağılım görülmektedir. Çalışan annelerin meslek grupları incelendiğinde; %22.0'si (110) işçi, %9.4'ü (47) günlük yevmiyeli işlerde çalışanlar, %5.0'ı (25) esnaf, %2.6'sı (13) kamu personeli ve %0.4'ü (N = 2) emekli olarak belirtilmiştir. Çalışmayan ve beyanda bulunmayanların oranı ise %60.6 (303) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3.2.12. Suça Sürüklenen Çocukların Babalarının Çalışma Durumuna İlişkin Dağılım

Babanın çalışma durumu	n	%
Çalışıyor	349	69.8
Çalışmıyor	107	21.4
Emekli	23	4.6
Toplam	479	95.8
Babası vefat etmiş	21	4.2
Toplam	500	100.0

Tablo 3.2.12.'de, SSÇ'lerin babalarının çalışma durumlarına ilişkin dağılım görülmektedir. Analiz sonucunda, SSÇ'lerin %69.8'i (349) babalarının çalıştığını belirtmiştir. %21.4'ü (107) babalarının çalışmadığını ve %4.6'sı (23) emekli olduklarını ifade etmiştir.

Tablo 3.2.13. Suça Sürüklenen Çocukların Babalarının İş Durumuna İlişkin Dağılım

Babanın işi	n	%
İşçi	179	35.8
Kamu personeli	24	4.8
Esnaf	108	21.6
Günlük yevmiyeli işler	38	7.6
Emekli	18	3.6
Toplam	367	73.4
Çalışmıyor/Babası vefat etmiş/ Beyan yok	133	26.6
Toplam	500	100.0

Tablo 3.2.13.'te, SSÇ'lerin babalarının iş durumlarına ilişkin dağılım görülmektedir. Babaların meslek gruplarına ilişkin analizde; %35.8'i (179) işçi, %21.6'sı (108) esnaf, %7.6'sı (38) günlük yevmiyeli işlerde çalışanlar, %4.8'i (24) kamu personeli ve %3.6'sı (18) emekli olarak belirtilmiştir. Çalışmayan ve beyanda bulunmayanların oranı ise %26.6 (133) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3.2.14. Suça Sürüklenen Çocukların Ebeveynlerinin Hastalık Durumuna İlişkin Dağılım

Annenin hastalığı	n	%
Var	52	10.4
Yok	426	85.2
Belirsiz	9	1.8
Toplam	487	97.4
Annesi vefat etmiş	13	2.6
Toplam	500	100.0
Babanın hastalığı	n	%
Var	44	8.8
Yok	394	78.8
Belirsiz	41	8.2
Toplam	479	95.8
Babası vefat etmiş	21	4.2
Toplam	500	100.0

Tablo 3.2.14.'te, SSÇ'lerin ebeveynlerinin hastalık durumlarına ilişkin dağılım görülmektedir. Analiz sonucunda; SSÇ'lerin %10.4'ü (52) annelerinin bir hastalığı olduğunu belirtirken, %85.2'si (426) annelerinin herhangi bir hastalığı olmadığını ifade etmiştir. %1.8'i (9) bu konuda bilgi sahibi olmadıklarını veya bilgi vermek istemediklerini ifade etmiştir.

Babaların hastalık durumuna ilişkin analizde ise; %8.8'i (44) babalarının bir hastalığı olduğunu belirtirken, %78.8'i (394) babalarının hastalığı olmadığını ifade etmiştir. %8.2'si (41) bu konuda bilgi sahibi olmadığını veya bilgi vermek istemediğini belirtmiştir.

Tablo 3.2.15. Suça Sürüklenen Çocukların Ebeveynlerinin Aylık Gelir Durumuna İlişkin Dağılım

Annenin aylık gelir durumu	n	%
Yok	244	48.8
Asgari ücretten az	57	11.4
Asgari ücret	129	25.8
Asgari ücretten fazla	48	9.6
Belirsiz	9	1.8
Toplam	487	97.4
Annesi vefat etmiş	13	2.6
Toplam	500	100.0
Babanın aylık gelir durumu	n	%
Yok	39	7.8
Asgari ücretten az	36	7.2
Asgari ücret	133	26.6
Asgari ücretten fazla	228	45.6
Belirsiz	43	8.6
Toplam	479	95.8
Babası vefat etmiş	21	4.2
Toplam	500	100.0

Tablo 3.2.15.'te, SSÇ'lerin ebeveynlerinin aylık gelir durumlarına ilişkin dağılım görülmektedir. Analiz sonucunda, SSÇ'lerin %48.8'i (244) annelerinin herhangi bir geliri olmadığını belirtmiştir. %25.8'i (129) annelerinin asgari ücret aldığını, %11.4'ü (57) asgari ücretten az kazandığını ve %9.6'sı (48) asgari ücretten fazla gelir elde ettiğini ifade etmiştir. %1.8'i (9) ise bu konuda bilgi sahibi olmadığını ya da bilgi vermek istemediğini belirtmiştir.

Babaların gelir durumlarına ilişkin analizde; SSÇ'lerin %45.6'sı (228) babalarının asgari ücretten fazla gelir elde ettiğini ifade etmiştir. %26.6'sı (133) babalarının asgari ücret kazandığını, %7.8'i (39) herhangi bir gelirin olmadığını ve %7.2'si (36) asgari ücretten az kazandığını belirtmiştir. Babalarının gelir durumu hakkında bilgi sahibi olmayan ya da bilgi vermek istemeyenlerin oranı %8.6 (43) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3.2.16. Suça Sürüklenen Çocukların Annelerinin Suç Geçmişine İlişkin Dağılım

Annelerin suç geçmişi	n	%
Var	39	7.8
Yok	438	87.6
Belirsiz	10	2.0
Toplam	487	97.4
Anneleri vefat etmiş	13	2.6
Toplam	500	100.0
Annelerin işlediği suç geçmişi bilgisi	n	%
Mal Varlığına İlişkin Suçlar	4	0.8
Uyuşturucu Maddeye İlişkin Suçlar	22	4.4
Şiddet Suçları	5	1.0
Belirsiz	9	1.8
Toplam	40	8.0

Tablo 3.2.16’da, SSC’lerin sürüklenen çocukların annelerinin suç geçmişine ilişkin dağılım görülmektedir. Analiz sonucunda; katılımcıların %87.6’sı (438) annelerinin suç geçmişi olmadığını ifade etmiştir. %7.8’i (39) annelerinin suç geçmişine sahip olduğunu, %2.0’si (10) ise bu konuda bilgi sahibi olmadığını ya da bilgi vermek istemediğini belirtmiştir.

Annelerin suç geçmişine sahip olan çocuklar arasında en yüksek oran, %4.4 (22) ile uyuşturucu maddeye ilişkin suçlar olarak belirlenmiştir. %1.8’i (9) annelerinin suç geçmişine dair bilgileri paylaşmak istememiş ya da içeriği belirtmemiştir. Mal varlığına ilişkin suçlar %0.8 (4) ve şiddet suçları %1.0 (5) olarak tespit edilmiş, %8.0’i (40) bu konuda bilgi sahibi olmadığını ya da bilgi vermek istemediğini ifade etmiştir.

Tablo 3.2.17. Suça Sürüklenen Çocukların Babalarının Suç Geçmişine İlişkin Dağılım

Babanın suç geçmişi	n	%
Var	79	15.8
Yok	360	72.0
Belirsiz	40	8.0
Toplam	479	95.8
Babası vefat etmiş	21	4.2
Toplam	500	100.0
Babanın işlediği suç geçmişi bilgisi	n	%
Mal Varlığına İlişkin Suçlar	4	0.8
Uyuşturucu Maddeye İlişkin Suçlar	29	5.8
Şiddet Suçları	18	3.6
Kamu Güvenliğine Dair Suçlar	4	0.8
Belirsiz	25	5.0
Toplam	80	16.0

Tablo 3.2.17’de, SSC’lerin babalarının suç geçmişine ilişkin dağılım görülmektedir. Katılımcıların %72.0’si (360) babalarının suç geçmişi olmadığını ifade etmiştir. %15.8’i (79) babalarının suç geçmişine sahip olduğunu belirtirken, %8.0’i (40) bu konuda bilgi sahibi olmadığını ya da bilgi vermek istemediğini söylemiştir.

Suç geçmişi olan babalar arasında en yüksek oran %5.8 (29) ile uyuşturucu maddeye ilişkin suçlara aittir. Bunu %5.0 (25) ile suç geçmişine dair içeriği belirtilmemiş durumlar, %3.6 (18) ile şiddet suçları ve %0.8 (4) ile mal varlığına ilişkin suçlar takip etmektedir. Kamu güvenliğine dair suçlar %0.8 (4) oranında tespit edilmiş, %5.0’i (25) bu konuda bilgi sahibi olmadığını ya da bilgi vermek istemediğini ifade etmiştir.

Tablo 3.2.18. Suça Sürüklenen Çocukların Ebeveynlerinin Madde Kullanımına İlişkin Dağılım

Annenin madde kullanımı (öncesi veya halihazırda)	n	%
Var	11	2.2
Yok	466	93.2
Belirsiz	10	2.0
Toplam	487	97.4
Annesi vefat etmiş	13	2.6
Toplam	500	100.0
Babanın madde kullanımı (öncesi veya halihazırda)	n	%
Var	21	4.2
Yok	416	83.2
Belirsiz	41	8.2
Toplam	479	95.8
Babası vefat etmiş	21	4.2
Toplam	500	100.0

Tablo 3.2.18.'de, SSÇ'lerin ebeveynlerinin madde kullanımına ilişkin dağılımı görülmektedir. Anneler açısından bakıldığında, %93.2'si (466) madde kullanmadığını belirtmiştir. %2.2'si (11) madde kullandığını ifade etmiş, %2.0'si (10) ise bu konuda bilgi vermemiş ya da bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir.

Babalara ilişkin verilerde, %83.2'si (416) madde kullanmadığını, %4.2'si (21) madde kullandığını belirtmiştir. %8.2'si (41) bu konuda bilgi vermemiş ya da bilgi sahibi olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 3.2.19. Suça Sürüklenen Çocukların Yaşadığı Hanede Algıladığı Gelir Durumuna İlişkin Dağılım

SSÇ'nin yaşadığı hanede algıladığı gelir durumu	n	%
Düşük	153	30.6
Orta	300	60.0
Yüksek	47	9.4
Toplam	500	100.0

Tablo 3.2.19'da, SSÇ'lerin yaşadığı hanede algıladıkları gelir durumuna ilişkin dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %60.0'ı (300) gelir durumlarını "orta" olarak algıladıklarını belirtmiştir. %30.6'sı (153) gelir durumlarını "düşük" olarak ifade ederken, %9.4'ü (47) gelir durumlarını "yüksek" olarak algıladığını belirtmiştir.

Tablo 3.2.20. Suça Sürüklenen Çocukların Sosyal Destek Sistemlerine İlişkin Dağılım

SSÇ'nin aile sosyal destek sistemi	n	%
Güçlü	350	70.0
Zayıf	150	30.0
Toplam	500	100.0
SSÇ'nin akraba sosyal destek sistemi	n	%
Güçlü	329	65.8
Zayıf	171	34.2
Toplam	500	100.0
SSÇ'nin arkadaş sosyal destek sistemi	n	%
Güçlü	430	86.0
Zayıf	70	14.0
Toplam	500	100.0

Tablo 3.2.20’de, SSÇ’lerin sosyal destek sistemlerine ilişkin dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %70.0’ı (350) aile sosyal destek sistemini "güçlü" olarak değerlendirirken, %30.0’ı (150) bu desteği "zayıf" olarak belirtmiştir.

Akraba sosyal destek sistemi açısından, katılımcıların %65.8’i (329) bu desteği "güçlü" olarak algıarken, %34.2’si (171) "zayıf" olarak değerlendirmiştir.

Arkadaş sosyal destek sistemi dağılımında ise katılımcıların %86.0’ı (430) bu desteği "güçlü" olarak ifade ederken, %14.0’ü (70) "zayıf" olarak belirtmiştir.

Tablo 3.2.21. Suça Sürüklenen Çocukların Arkadaş Çevresinin Suç Geçmişine İlişkin Dağılım

SSÇ'nin arkadaş çevresinin suç geçmişi durumu	n	%
Var	137	27.4
Yok	363	72.6
Toplam	500	100.0
SSÇ'nin arkadaş çevresinin suç geçmişi bilgisi	n	%
Mal Varlığına İlişkin Suçlar	93	18.6
Şiddet Suçları	10	2.0
Uyuşturucu Maddeye İlişkin Suçlar	6	1.2
Belirsiz	28	5.6
Toplam	137	27.4

Tablo 3.2.21’de, SSÇ’lerin arkadaş çevresinin suç geçmişine ilişkin dağılımı görülmektedir. SSÇ’lerin %27.4’ü (137), arkadaş çevresinde suç geçmişine sahip bireylerin olduğunu belirtirken, %72.6’sı (363) arkadaş çevresinde suç geçmişine sahip kimse olmadığını ifade etmiştir.

Arkadaş çevresinin suç geçmişi olanlar arasında, %18.6'sı (93) mal varlığına ilişkin suçlarla ilişkilendirilirken, %2.0'si (10) şiddet suçları, %1.2'si (6) uyuşturucu maddeye ilişkin suçlar ile ilişkilendirilmiştir. Ayrıca, %5.6'sı (28) suç geçmişine sahip arkadaşlarının suç türünü belirtmemiştir.

Tablo 3.2.22. Suça Sürüklenen Çocukların Arkadaş Çevresinin Madde Kullanımına İlişkin Dağılım

SSÇ'nin arkadaş çevresinin madde kullanım durumu	n	%
Var	54	10.8
Yok	446	89.2
Toplam	500	100.0
SSÇ'nin arkadaş çevresinin madde kullanım bilgisi	n	%
Esrar	5	1.0
Skunk	2	0.4
Bonzai	2	0.4
Metamfetamin	1	0.2
A4	3	0.6
Belirsiz	41	8.2
Toplam	54	10.8

Tablo 3.2.22'de, SSÇ'lerin arkadaş çevresinin madde kullanım durumuna ilişkin dağılım görülmektedir. SSÇ'lerin %10.8'i (54), arkadaş çevresinde madde kullanan bireylerin bulunduğunu belirtirken, %89.2'si (446) arkadaş çevresinde madde kullanan kimsenin olmadığını ifade etmiştir.

Madde kullanım bilgisi verilenler arasında, %1.0'ı (5) esrar kullanımı belirtmiş, %8.2'si (41) ise madde türünü açıklamamıştır. Diğer belirtilen maddeler arasında %0.4 (2) skunk, %0.4 (2) bonzai, %0.2 (1) metamfetamin ve %0.6 (3) A4 yer almaktadır.

3.3.Suçta Sürüklenen Çocukların Suç Bilgileri ile Koruyucu ve Önleyici Tedbir

Kararlarına İlişkin Bilgiler

Bu bölümde; SSÇ'lerin öncesinde suça sürüklenip sürüklenmedikleri, cezaevi öykülerinin bulunup bulunmadığı, cezai ehliyet durumları, başvuruya konu suç türü, suç yeri, çocukların kiminle suça sürüklendikleri, suça sürüklenen çocuklar hakkında öncesinde ve halihazırda uygulanan tedbir kararlarının olup olmadığı gibi hususlar aktarılmıştır. Yapılan dosya taramalarında karşılaşılan ve mükerrer suç özelliği gösteren çocukların da bilgileri tabloların en alt kısmında belirtilmiştir.

Tablo 3.3.1. Suça Sürüklenen Çocukların Suç Geçmişine İlişkin Dağılım

	n	%
Suç Geçmişi	160	32.0%
	N	%
Mal varlığına yönelik	119	63.6%
Şiddet suçlarına	48	25.7%
Suç Geçmişi Cinsel suçlara yönelik	9	4.8%
Uyuşturucu maddeye ilişkin suçlara yönelik	11	5.9%
Toplam	187	100.0%

Tablo 3.3.1.'de, SSÇ'lerin suç geçmişine ilişkin dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %32.0'si (160) daha önce bir suça sürüklendiğini belirtmiş olup suça sürüklenmeyenlerin oranı %68.0'dir (340).

Suç geçmişine sahip çocuklar arasında en yüksek oran, %63.6 (119) ile mal varlığına ilişkin suçlar olarak belirlenmiştir. Bunu, %25.7 (48) ile şiddet suçları, %5.9 (11) ile uyuşturucu maddeye ilişkin suçlar ve %4.8 (9) ile cinsel suçlar takip etmektedir. Suça sürüklenme geçmişine sahip çocuklar toplam katılımcıların %32.0'sini (160) oluşturmaktadır.

Tablo 3.3.2. Suça Sürüklenen Çocukların Cezaevinde Kalma Durumlarına İlişkin Dağılım

SSÇ'nin cezaevinde kalma durumu	n	%
Var	62	12.4
Yok	438	87.6
Toplam	500	100.0

Tablo 3.3.2'de, SSÇ'lerin cezaevi öyküsüne ilişkin dağılımı görülmektedir. SSÇ'lerin %12.4'ü (62) cezaevi öyküsüne sahipken, %87.6'sı (438) herhangi bir cezaevi öyküsüne sahip olmadığını belirtmiştir.

Tablo 3.3.3. Suça Sürüklenen Çocukların Cezai Ehliyet Durumuna İlişkin Dağılım

SSÇ'nin cezai ehliyet durumu	n	%
Var	486	97.2
Yok	14	2.8
Toplam	500	100.0

Tablo 3.3.3'te, SSÇ'lerin cezai ehliyet durumuna ilişkin dağılımı görülmektedir. SSÇ'lerin %97.2'si (486) cezai ehliyete sahipken, %2.8'i (14) cezai ehliyete sahip olmadığını belirtmiştir.

Tablo 3.3.4. Suça Sürüklenen Çocukların Başvuruya Konu Suç Türlerine İlişkin Dağılım

Başvuruya konu suç türü	n	%
Mal Varlığına İlişkin Suçlar	195	39.0
Şiddet Suçları	186	37.2
Cinsel Suçlar	53	10.6
Uyuşturucu maddeye ilişkin suçlar	24	4.8
Bilişim Suçları	15	3.0
Diğer Suçlar	27	5.6
Toplam	500	100.0

Tablo 3.3.4'te, SSÇ'lerin başvuruya konu olan suç türlerine ilişkin dağılımı görülmektedir. SSÇ'lerin %39.0'ı (195) mal varlığına ilişkin suçlarla ilişkilendirilirken, %37.2'si (186) şiddet suçlarıyla ilişkilendirilmiştir. Cinsel suçlara sürüklenenlerin oranı %10.6 (53), bilişim suçlarına sürüklenenlerin oranı %3.0 (15) ve uyuşturucu maddeye ilişkin suçlarla ilişkilendirilenlerin oranı %4.8 (24) olarak belirlenmiştir. Diğer suçlara sürüklenen çocuklar [genel tehlike yaratan suçlar %1.6 (8); bıçak ve diğer aletleri izinsiz olarak satma, satın alma, taşıma veya bulundurma 0.8 (4), ruhsatsız ateşli silahlarla mermileri satın alma veya taşıma veya bulundurma %0.6 (3), siyasi içerikli suçlar %0.6 (3), devletin egemenlik alametlerine ve organlarının saygınlığına karşı suçlar %0.6 (3), kişilerin huzur ve sükununu bozma %0.4 (2), kamu barışına karşı suçlar %0.2 (1), görevi yaptırmamak için direnme %0.2 (1), gözüaltına alınan veya tutuklunun kaçmasına imkan sağlama %0.2 (1), seyirden yasaklı kişinin kanunda belirtilen şekilde kolluk kuvvetlerine müracaat etmemesi %0.2 (1)] ise %5.6 (27) oranını oluşturmaktadır.

Tablo 3.3.5. Suça Sürüklenen Çocukların Suç Yeri Dağılımı

Suç yeri	n	%
Ev	56	11.2
Okul	63	12.6
İş yeri	65	13.0
Bilişim	40	8.0
Kamuya açık alan	270	54.0
Kamu kuruluşu	6	1.2
Toplam	500	100.0

Tablo 3.3.5'te, SSÇ'lerin suç işledikleri yerlerin dağılımı görülmektedir. SSÇ'lerin %54.0'ı (270) kamuya açık alanlarda suça sürüklenmiştir. Bunu %13.0 (65) ile iş yerleri, %12.6 (63) ile okullar takip etmektedir. Evde suça sürüklenenlerin oranı %11.2 (56) iken, bilişim yoluyla suça sürüklenenler %8.0 (40) oranında yer almaktadır. Kamu kuruluşlarında suça sürüklenenlerin oranı ise %1.2 (6) olarak belirlenmiştir.

Tablo 3.3.6. Suça Sürüklenen Çocukların Kiminle Suç İşlediğine İlişkin Dağılım

SSÇ'nin Kiminle Suç İşlediği	n	%
Yalnız	205	41.0
Arkadaş	228	45.6
Aile-Akraba	67	13.4
Toplam	500	100.0

Tablo 3.3.6'da, SSÇ'lerin kiminle suç işlediklerine ilişkin dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %45.6'sı (228) suça sürüklenmelerinde arkadaşlarının etkili olduğunu belirtmiştir. Suça yalnız sürüklenenlerin oranı %41.0 (205) iken, aile veya akrabaları ile suça sürüklenenlerin oranı %13.4 (67) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3.3.7. Suça Sürüklenen Çocukların Kime Karşı Suç İşlediğine İlişkin Dağılım

SSÇ kime karşı suça işlediği	n	%
Aile-Akraba	19	3.8
Arkadaş	127	25.4
Tanıdık	75	15.0
Yabancı	201	40.2
Kamuya karşı	78	15.6
Toplam	500	100.0

Tablo 3.3.7.'de, SSÇ'lerin kime karşı suça sürüklendiklerine ilişkin dağılım görülmektedir. SSÇ'lerin %40.2'sinin (201) yabancı kişilere yönelik suçlara sürüklendikleri görülmüştür. Suçların %25.4'ü (127) arkadaşlara, %15.0'ı (75) tanıdıklara ve %3.8'i (19) aile veya akrabalara karşı işlenmiştir.

Tablo 3.3.8. Suça Sürüklenen Çocukların Sosyal Çevrelerinin Risk Taşımasına Yönelik Algısına İlişkin Dağılım

SSÇ'nin sosyal çevreye yönelik algısı	n	%
Riskli	134	26.8
Risksiz	366	73.2
Toplam	500	100.0

Tablo 3.3.8’de, SSÇ’lerin sosyal çevrelerinin risk taşımasına yönelik algılarının dağılımı görülmektedir. SSÇ’lerin %73.2’si (366) sosyal çevrelerini "risksiz" olarak değerlendirirken, %26.8’i (134) sosyal çevrelerini "riskli" olarak algılamıştır.

Tablo 3.3.9. Suça Sürüklenen Çocuklar İçin Geçmişte Verilip Halihazırda Uygulanan Tedbir Kararlarına İlişkin Dağılım

		n	%
	Geçmişte verilip halihazırda uygulanan tedbir kararı var.	90	18.0%
		n	%
	SSÇ hakkında geçmişte verilip halihazırda uygulanan danışmanlık tedbiri	64	39.5%
	SSÇ hakkında geçmişte verilip halihazırda uygulanan eğitim tedbiri	48	29.6%
Geçmişte Verilip Halihazırda Uygulanan Tedbir Kararı	SSÇ hakkında geçmişte verilip halihazırda uygulanan bakım tedbiri	22	13.6%
	SSÇ hakkında geçmişte verilip halihazırda uygulanan sağlık tedbiri	28	17.3%
Toplam		162	100.0%

Tablo 3.3.9.’da, SSÇ’ler için geçmişte verilmiş ve halihazırda uygulanan tedbir kararlarına ilişkin dağılım yer almaktadır. SSÇ’lerin %18.0’ine (90) önceden tedbir kararı verilip halihazırda uygulanmaktadır.

Bu tedbirler arasında en yaygın olanı %39.5 (64) ile danışmanlık tedbidir. Bunu, %29.6 (48) ile eğitim tedbiri, %17.3 (28) ile sağlık tedbiri ve %13.6 (22) ile bakım tedbiri takip etmektedir. Tedbirlerin toplam oranı %100 (162) olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.3.10. Suça Sürüklenen Çocuklar İçin Uzman Tarafından Önerilen Tedbirlere İlişkin Dağılım

		n	%
	Var	246	49.2%
		n	%
	Danışmanlık Tedbiri	190	45.6%
Uzman Tarafından Önerilen Tedbir Kararı	Eğitim Tedbiri	130	31.2%
	Bakım Tedbiri	19	4.6%
	Sağlık Tedbiri	78	18.7%
Toplam		417	100.0%

Tablo 3.3.10.’da, SSÇ’ler için uzman tarafından önerilen tedbirlere ilişkin dağılım yer almaktadır. SSÇ’lerin %49.2’sine (246) uzmanlar tarafından tedbir önerilmiştir.

Uzman tarafından önerilen tedbir kararları arasında en yüksek oran %45.6 (190) ile danışmanlık tedbiridir. Bunu %31.2 (130) ile eğitim tedbiri, %18.7 (78) ile sağlık tedbiri ve %4.6 (19) ile bakım tedbiri izlemektedir. Tedbirlerin toplam oranı %100 (417) olarak belirlenmiştir.

Tablo 3.3.11. Suça Sürüklenen Çocuklar İçin Mahkemece Verilen Tedbirlere İlişkin Dağılım

		n	%
Var		187	37.4%
		n	%
Mahkemece Verilen Tebdir Kararı	Danışmanlık Tedbiri Kararı	146	45.3%
	Eğitim Tedbiri Kararı	97	30.1%
	Bakım Tedbiri Kararı	59	18.3%
	Sağlık Tedbiri Kararı	20	6.2%
Toplam		322	100.0%

Tablo 3.3.11.'de, SSC'ler için mahkemece verilen tedbirlere ilişkin dağılım yer almaktadır. SSC'lerin %37.4'üne (187) mahkemece tedbir kararı verilmiştir.

Tedbir kararlarının içeriği incelendiğinde, mahkemece en sık verilen tedbir kararı %45.3 (146) oranıyla danışmanlık tedbiridir. Bunu, %30.1 (97) oranıyla eğitim tedbiri, %18.3 (59) oranıyla bakım tedbiri ve %6.2 (20) oranıyla sağlık tedbiri kararları takip etmektedir. Tedbir kararlarının toplamı %100 (322) olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.3.12. Suça Sürüklenen Çocuklar Hakkında Tespit Edilen Başka Dosyalara İlişkin Dağılım

		n	%
Var		48	9.6%
		N	%
Tespit Edilen Başka Dosya	Malvarlığına ilişkin suçlar	28	54.9%
	Şiddet suçları	15	29.4%
	Cinsel suçlar	6	11.8%
	Uyuşturucu maddeye ilişkin suçlar	2	3.9%
Toplam		51	100.0%

Tablo 3.3.12.'de, SSC'ler hakkında tespit edilen başka dosyalara ilişkin dağılım yer almaktadır. SSC'lerin %9.6'sı (48) hakkında başka bir dosyanın mevcut olduğu belirlenmiştir. Tespit edilen dosyalar arasında, %54.9'u (28) malvarlığına ilişkin suçlar, %29.4'ü (15) şiddet

suçları, %11.8'i (6) cinsel suçlar ve %3.9'u (2) uyuşturucu maddeye ilişkin suçlar olarak kaydedilmiştir. Toplamda oranlar %100 (51) olarak hesaplanmıştır.

3.4.Meslek Elemanının Sosyal İnceleme Raporu Sonucundaki Kanaatine İlişkin Bilgiler

Bu başlıkta, meslek elemanının SİR sonucunda getirdiği kanaate göre çocuğun tekrardan suça sürüklenme riskinin ve gelecek motivasyonunun değerlendirmeleri ele alınmıştır.

Tablo 3.4.1. SSÇ'ye Yönelik Uzman Tarafından Belirlenen Risk Unsurlarına İlişkin Dağılım

		n	%
	Risk unsuru var	177	35.4%
		n	%
	Ebeveyn denetimi ve otorite eksikliği	176	16.0%
	SSÇ'nin düşük sosyoekonomik sistemde yer alması	162	14.7%
	SSÇ'nin düşük sosyal destek sisteminde yer alması	154	14.0%
Suç	SSÇ kriminal sosyal çevrede bulunması	174	15.8%
Sürüklenme	SSÇ'ye olumlu rol model olabilecek bireylerin kısıtlı olması	167	15.2%
Riski	SSÇ'nin mükerrer olarak suça sürüklenmesi	130	11.8%
	SSÇ'nin zararlı alışkanlıklarının olması	60	5.4%
	SSÇ'nin kendisine ve sosyal çevresine zarar vermesi	46	4.2%
	SSÇ'nin öfke kontrol probleminin olması	32	2.9%
Toplam		1101	100.0%

Tablo 3.4.1.'de, SSÇ'ye yönelik uzman tarafından belirlenen risk unsurlarına ilişkin dağılım yer almaktadır. SSÇ'lerin %35.4'üne (177) uzmanca tekrar suça sürüklenme riski taşıdığı değerlendirilmiştir.

Risk değerlendirmesi kapsamında, ebeveyn denetim ve otorite eksikliği nedeniyle risk taşıdığı düşünülen çocukların oranı %16.0 (176) olarak en yüksek değere sahiptir. Bunu sırasıyla %15.8 (174) ile kriminal sosyal çevrede bulunma, %15.2 (167) ile olumlu rol model eksikliği, %14.7 (162) ile düşük sosyoekonomik durumda olma ve %14.0 (154) ile düşük sosyal destek sistemi izlemektedir. Ayrıca, mükerrer suça sürüklenenlerin oranı %11.8 (130), zararlı alışkanlıkları bulunanların oranı %5.4 (60), kendisine ve çevresine zarar verenlerin oranı %4.2 (46) ve öfke kontrol problemi olanların oranı ise %2.9 (32) olarak tespit edilmiştir. Risk unsurlarının toplamı %100 (1101) olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.4.2. Suça Sürüklenen Çocukların Gelecek Motivasyonuna İlişkin Dağılım

SSÇ'nin gelecek motivasyonunun uzmanca değerlendirilmesi	n	%
Gelecek motivasyonu yüksek	320	64.0
Gelecek motivasyonu düşük	180	36.0
Toplam	500	100.0

Tablo 3.4.2.'de, SSÇ'lerin gelecek motivasyonuna ilişkin dağılım yer almaktadır. SSÇ'lerin %64.0'ı (320) gelecek motivasyonunun yüksek olduğu uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir. Buna karşılık, %36.0'ı (180) düşük motivasyona sahip olarak değerlendirilmiştir. Toplam SSÇ sayısı 500'dür ve oranlar %100 olarak hesaplanmıştır.

3.5. Suça Sürüklenen Çocukların (SSÇ) Demografik, Sosyal ve Ekonomik Faktörlerle İlişkili Durumlarının Ki-Kare Testi Analiz Sonuçları

Bu başlıkta, çeşitli çapraz tablolar oluşturularak belirtilmiş olan bulgular arasındaki dağılımın anlamlı olup olmadığı ifade edilmiştir.

Tablo 3.5.1. Cinsiyet ve Suç Geçmişi Arasındaki İlişki

			Cinsiyet		Toplam	p
			Kız	Erkek		
SSÇ'nin Suç Geçmişi	Var	n	17	143	160	.005
		%	3.4%	28.6%	32.0%	
	Yok	n	71	269	340	
		%	14.2%	53.8%	68.0%	
Toplam		n	88	412	500	
		%	17.6%	82.4%	100.0%	

Elde edilen verilere göre, suç geçmişine sahip SSÇ'lerin toplam oranı %32.0 (160) olarak belirlenmiştir. Bu grupta kızlar %3.4 (17), erkekler ise %28.6 (143) oranında temsil edilmektedir. Suç geçmişine sahip olmayan SSÇ'lerin oranı ise toplamda %68.0 (340) düzeyindedir. Bu grupta kızlar %14.2 (71), erkekler ise %53.8 (269) oranında bulunmaktadır.

Tablodaki ki-kare testi sonuçlarına göre, cinsiyet ile SSÇ'lerin suç geçmişine sahip olup olmaması arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ($p = .005$). Gözlemlenen oranlar arasında farklar bulunmakla birlikte bu farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 3.5.2. Cinsiyet ve Suç Türü Arasındaki İlişki

		Cinsiyet			p
			Kız	Erkek	Toplam
Başvuruya Konu Suç Türü	Mal Varlığına İlişkin Suçlar	n	24	171	195
		%	4.8%	34.2%	39.0%
	Şiddet Suçları	n	45	141	186
		%	9.0%	28.2%	37.2%
	Cinsel Suçlar	n	2	51	53
		%	0.4%	10.2%	10.6%
	Bilişim Suçları	n	6	9	15
		%	1.2%	1.8%	3.0%
	Uyuşturucu maddeye ilişkin suçlar	n	10	14	24
		%	2.0%	2.8%	4.8%
	Diğer Suçlar	n	1	26	27
		%	0.2%	5.4%	5.6%
	Toplam	n	88	412	500
		%	17.6%	82.4%	100.0%

.000

Elde edilen verilere göre, mal varlığına ilişkin suçlar toplamda %39.0 (195) oranıyla en sık görülen suç türüdür. Bu suçlar kızlarda %4.8 (24), erkeklerde ise %34.2 (171) oranında görülmüştür. Şiddet suçları toplamda %37.2 (186) oranında olup kızlarda %9.0 (45), erkeklerde %28.2 (141) olarak belirlenmiştir. Cinsel suçlar toplamda %10.6 (53) oranında tespit edilmiş olup kızlarda %0.4 (2), erkeklerde ise %10.2 (51) oranında dağılım göstermiştir. Bilişim suçları kızlarda %1.2 (6), erkeklerde %1.8 (9) olmak üzere toplamda %3.0 (15) oranında görülmüştür. Uyuşturucu maddeye ilişkin suçlar toplamda %4.8 (24) oranında olup kızlarda %2.0 (10), erkeklerde %2.8 (14), oranında dağılım göstermiştir. Diğer suç türlerinde kızlar %0.2 (1), erkekler ise %5.4 (26) olarak belirlenmiştir.

Tablodaki ki-kare testi sonuçlarına göre, cinsiyet ile başvuruya konu olan suç türleri arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ($p = .000$). Gözlemlenen oranlar arasında farklar bulunmakla birlikte bu farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 3.5.3. Akademik Başarı ve Suç Geçmişi Arasındaki İlişki

		SSÇ'nin Suç Geçmişi			Toplam	p
		Var	Yok			
Algılanan Okul Başarı Durumu	Düşük	n	122	91	213	.000
		%	24.4%	18.2%	42.6%	
	Orta	n	37	151	188	
		%	7.4%	30.2%	37.6%	
	Yüksek	n	1	98	99	
		%	0.2%	19.6%	19.8%	
Toplam	n	160	340	500		
	%	32.0%	68.0%	100.0%		

Elde edilen verilere göre, düşük akademik başarıya sahip bireyler, toplamda %42.6 (213) oranında en yüksek grubu oluşturmuştur. Bu bireylerin %24.0'ı (120) suç geçmişine sahipken, %17.2'si (86) suç geçmişine sahip değildir. Orta düzey akademik başarıya sahip bireyler, toplamda %37.6 (188) oranında olup bu bireylerin %7.4'ü (37) suç geçmişine sahipken, %30.2'si (151) suç geçmişine sahip değildir. Yüksek akademik başarıya sahip bireyler, toplamda %19.8 (99) oranında olup bu bireylerin yalnızca %0.2'si (1) suç geçmişine sahipken, %19.6'sı (98) suç geçmişine sahip değildir.

Tablodaki ki-kare testi sonuçlarına göre, suça sürüklenen çocukların (SSÇ) suç geçmişi ile algılanan akademik başarı durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ($p = .000$). Gözlemlenen oranlar arasında farklar bulunmakla birlikte bu farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 3.5.4. Zararlı Alışkanlığa Sahip Olma Durumu ve Suç Geçmişi Arasındaki İlişki

			SSÇ'nin Suç Geçmişi		Toplam	p
			Var	Yok		
Zararlı Alışkanlıklar	Var	n	123	121	244	.000
		%	24.6%	24.2%	48.8%	
	Yok	n	37	219	256	
		%	7.4%	43.8%	51.2%	
Toplam		n	160	340	500	
		%	32.0%	68.0%	100.0%	

Elde edilen verilere göre, zararlı alışkanlıklara sahip bireyler, toplamda %48.8 (244) oranında dağılım göstermektedir. Bu bireylerin %24.6'sı (123) suç geçmişine sahipken, %24.2'si (121) suç geçmişine sahip değildir. Zararlı alışkanlıklara sahip olmayan bireyler,

toplamda %51.2 (256) oranında olup bu bireylerin %7.4'ü (37) suç geçmişine sahipken, %43.8'i (219) suç geçmişine sahip değildir.

Tablodaki ki-kare testi sonuçlarına göre, SSÇ'lerin suç geçmişi ile zararlı alışkanlıklarının olup olmaması arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ($p = .000$). Gözlemlenen oranlar arasında farklar bulunmakla birlikte bu farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 3.5.5. Ebeveynin Medeni Durumu ve SSÇ'nin Suç Geçmişi Arasındaki İlişki

		SSÇ'nin Suç Geçmişi		Toplam	p
		Var	Yok		
Ebeveynlerin Medeni Durumu	Ebeveynleri Evli	n	86	244	330
		%	17.2%	48.8%	66.0%
	Ebeveynleri Evli Olmayan/	n	74	96	170
	Ayrılık Öyküsü Olan	%	14.8%	19.2%	34.0%
Toplam		n	160	340	500
		%	32.0%	68.0%	100.0%

Elde edilen verilere göre, ebeveynleri evli olan bireyler, toplamda %66.0 (330) oranında en büyük grubu oluşturmaktadır. Bu bireylerin %17.2'si (86) suç geçmişine sahipken, %48.8'i (244) suç geçmişine sahip değildir. Ebeveynleri evli olmayan/ ayrılık öyküsü olan bireyler, toplamda %34.0 (170) oranında olup bu bireylerin %14.8'i (74) suç geçmişine sahipken, %19.2'si (96) suç geçmişine sahip değildir.

Tablodaki ki-kare testi sonuçlarına göre, SSÇ'lerin suç geçmişi ile ebeveynlerinin medeni durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ($p = .000$). Gözlemlenen oranlar arasında farklar bulunmakla birlikte bu farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 3.5.6 Suç Geçmişi Olan Kardeş Durumu ile SSÇ'nin Suç Geçmişi Arasındaki İlişki

		SSÇ'nin Suç Geçmişi		Toplam	p
		Var	Yok		
Suç Geçmişi Olan Kardeş	Var	n	42	20	62
		%	8.2%	4.0%	12.2%
	Yok	n	118	320	438
		%	23.8%	64.0%	87.8%
Toplam		n	160	340	500
		%	32.0%	68.0%	100.0%

Elde edilen verilere göre, suç geçmişisi olan kardeşe sahip bireyler, toplamda %12.2 (61) oranında olup bu bireylerin %8.2'si (41) suç geçmişisine sahipken, %4.0'ı (20) suç geçmişisine sahip değildir. Suç geçmişisi olmayan kardeşe sahip bireyler, toplamda %87.6 (438) oranında olup bu bireylerin %23.6'sı (118) suç geçmişisine sahipken, %64.0'ı (320) suç geçmişisine sahip değildir.

SSÇ'nin kardeşiyle ilgili bilgi sahibi olmadığı veya bilgi vermek istemediği bireyler, toplamda %0.2 (1) oranında olup bu bireylerin tamamının suç geçmişisine sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablodaki ki-kare testi sonuçlarına göre, suç geçmişisi olan kardeş durumu ile suça sürüklenen çocukların (SSÇ) suç geçmişisine sahip olup olmaması arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ($p = .000$). Gözlemlenen oranlar arasında farklar bulunmakta olup bu farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 3.5.7 Suç Geçmişisi Olan Anne Durumu ile SSÇ'nin Suç Geçmişisi Arasındaki İlişki

		SSÇ'nin Suç Geçmişi			Toplam	p
		Var	Yok			
Annenin Suç Geçmişi	Var	n	28	11	39	.000
		%	5.7%	2.3%	8.0%	
	Yok	n	115	323	438	
		%	23.6%	66.3%	89.9%	
	Belirsiz	n	10	0	10	
		%	2.1%	0.0%	2.1%	
Toplam	n	153	334	487		
	%	31.4%	68.6%	100.0%		

Elde edilen verilere göre, suç geçmişisi olan anneye sahip bireyler, toplamda %8.0 (39) oranında olup bu bireylerin %5.7'si (28) suç geçmişisine sahipken, %2.3'ü (11) suç geçmişisine sahip değildir. Suç geçmişisi olmayan anneye sahip bireyler, toplamda %89.9 (438) oranında olup bu bireylerin %23.6'sı (115) suç geçmişisine sahipken, %66.3'ü (323) suç geçmişisine sahip değildir.

SSÇ'nin annesiyle ilgili bilgi sahibi olmadığı veya bilgi vermek istemediği bireyler, toplamda %2.1 (10) oranında olup bu bireylerin tamamı suç geçmişisine sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablodaki ki-kare testi sonuçlarına göre, annenin suç geçmişi durumu ile SSÇ'lerin suç geçmişine sahip olup olmaması arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ($p = .000$). Gözlemlenen oranlar arasında farklar bulunmakta olup bu farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 3.5.8. Suç Geçmişi Olan Baba Durumu ile SSÇ'nin Suç Geçmişi Arasındaki İlişki

		SSÇ'nin Suç Geçmişi			Toplam	p
		Var	Yok			
Babanın Suç Geçmişi	Var	n	47	32	79	.000
		%	9.8%	6.7%	16.5%	
	Yok	n	81	279	360	
		%	16.9%	58.2%	75.2%	
	Belirsiz	n	20	20	40	
		%	4.2%	4.2%	8.4%	
Toplam	n	148	331	479		
	%	30.9%	69.1%	100.0%		

Elde edilen verilere göre, suç geçmişi olan babaya sahip bireyler, toplamda %16.5 (79) oranında olup bu bireylerin %9.8'i (47) suç geçmişine sahipken, %6.7'si (32) suç geçmişine sahip değildir. Suç geçmişi olmayan babaya sahip bireyler, toplamda %75.2 (360) oranında olup bu bireylerin %16.9'u (81) suç geçmişine sahipken, %58.2'si (279) suç geçmişine sahip değildir.

SSÇ'nin babasıyla ilgili bilgi sahibi olmadığı veya bilgi vermek istemediği bireyler, toplamda %8.4 (40) oranında olup bu bireylerin %4.2'si (20) suç geçmişine sahipken, %4.2'si (20) suç geçmişine sahip değildir.

Tablodaki ki-kare testi sonuçlarına göre, babanın suç geçmişi durumu ile SSÇ'lerin suç geçmişine sahip olup olmaması arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ($p = .000$). Gözlemlenen oranlar arasında farklar bulunmakta olup bu farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 3.5.9. Aile Sosyal Destek Sistemi ile SSÇ'nin Suç Geçmişi Arasındaki İlişki

		SSÇ'nin Suç Geçmişi		Toplam	p
		Var	Yok		
SSÇ'nin Aile Sosyal Destek Sistemine İlişkin Algısı	Güçlü	n	75	275	350
		%	15.0%	55.0%	70.0%
	Zayıf	n	85	65	150
		%	17.0%	13.0%	30.0%
Toplam		n	160	340	500
		%	32.0%	68.0%	100.0%

Elde edilen verilere göre, aile sosyal destek sistemi algısı güçlü olan bireyler, toplamda %70.0 (350) oranında olup bu bireylerin %15.0'ı (75) suç geçmişine sahipken, %55.0'ı (275) suç geçmişine sahip değildir. Aile sosyal destek sistemi algısı zayıf olan bireyler, toplamda %30.0 (150) oranında olup bu bireylerin %17.0'sı (85) suç geçmişine sahipken, %13.0'ı (65) suç geçmişine sahip değildir.

Tablodaki ki-kare testi sonuçlarına göre, aile sosyal destek sistemine ilişkin algı ile SSÇ'lerin suç geçmişine sahip olup olmaması arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ($p = .000$). Gözlemlenen oranlar arasında farklar bulunmakta olup bu farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 3.5.10. Akraba Sosyal Destek Sistemi ile SSÇ'nin Suç Geçmişi Arasındaki İlişki

		SSÇ'nin Suç Geçmişi		Toplam	p
		Var	Yok		
SSÇ'nin Akraba Sosyal Destek Sistemine İlişkin Algısı	Güçlü	n	70	259	329
		%	14.0%	51.8%	65.8%
	Zayıf	n	90	81	171
		%	18.0%	16.2%	34.2%
Toplam		n	160	340	500
		%	32.0%	68.0%	100.0%

Elde edilen verilere göre, akraba sosyal destek sistemi algısı güçlü olan bireyler, toplamda %65.8 (329) oranında olup bu bireylerin %14.0'ı (70) suç geçmişine sahipken, %51.8'i (259) suç geçmişine sahip değildir. Akraba sosyal destek sistemi algısı zayıf olan bireyler, toplamda %34.2 (171) oranında olup bu bireylerin %18.0'i (90) suç geçmişine sahipken, %16.2'si (81) suç geçmişine sahip değildir.

Tablodaki ki-kare testi sonuçlarına göre, akraba sosyal destek sistemine ilişkin algı ile SSÇ'lerin suç geçmişine sahip olup olmaması arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ($p = .000$). Gözlemlenen oranlar arasında farklar bulunmakta olup bu farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 3.5.11. Arkadaş Sosyal Destek Sistemi ile SSÇ'nin Suç Geçmişi Arasındaki İlişki

		SSÇ'nin Suç Geçmişi		Toplam	p
		Var	Yok		
SSÇ'nin Arkadaş Sosyal Destek Sistemine İlişkin Algısı	Güçlü	n	125	305	430
		%	25.0%	61.0%	86.0%
	Zayıf	n	35	35	70
		%	7.0%	7.0%	14.0%
Toplam		n	160	340	500
		%	32.0%	68.0%	100.0%

Elde edilen verilere göre, arkadaş sosyal destek sistemi algısı güçlü olan bireyler, toplamda %86.0 (430) oranında olup bu bireylerin %25.0'ı (125) suç geçmişine sahipken, %61.0'ı (305) suç geçmişine sahip değildir. Arkadaş sosyal destek sistemi algısı zayıf olan bireyler, toplamda %14.0 (70) oranında olup bu bireylerin %7.0'ı (35) suç geçmişine sahipken, %7.0'ı (35) suç geçmişine sahip değildir.

Tablodaki ki-kare testi sonuçlarına göre, arkadaş sosyal destek sistemine ilişkin algı ile SSÇ'lerin suç geçmişine sahip olup olmaması arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ($p = .000$). Gözlemlenen oranlar arasında farklar bulunmakta olup bu farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 3.5.12 Algılanan Gelir Durumu ile SSÇ'nin Suç Türü Arasındaki İlişki

			SSÇ'nin Yaşadığı Hanede Algıladığı Gelir Durumu			Toplam	p
			Düşük	Orta	Yüksek		
Başvuruya Konu Suç Türü	Mal Varlığına İlişkin Suçlar	n	96	90	9	195	.000
		%	19.2%	18.0%	1.8%	39.0%	
	Şiddet Suçları	n	31	132	23	186	
		%	6.2%	26.4%	4.6%	37.2%	
	Cinsel Suçlar	n	10	36	7	53	
		%	2.0%	7.2%	1.4%	10.6%	
	Bilişim Suçları	n	0	12	3	15	
		%	0.0%	2.4%	0.6%	3.0%	
	Uyuşturucu maddeye ilişkin suçlar	n	14	10	0	24	
		%	2.8%	2.0%	0.0%	4.8%	
	Diğer Suçlar	n	2	20	5	27	
		%	0.4%	4.0%	1.0%	5.4%	
	Toplam	n	153	300	47	500	
		%	30.6%	60.0%	9.4%	100.0%	

Elde edilen verilere göre, mal varlığına ilişkin suçlar, toplamda %39.0 (195) oranında en sık görülen suç türüdür. Bu suçlar düşük gelir grubunda %19.2 (96), orta gelir grubunda %18.0 (90) ve yüksek gelir grubunda %1.8 (9) oranında görülmüştür. Şiddet suçları, toplamda %37.2 (186) oranında olup düşük gelir grubunda %6.2 (31), orta gelir grubunda %26.4 (132) ve yüksek gelir grubunda %4.6 (23) oranında bildirilmiştir. Cinsel suçlar, toplamda %10.6 (53) oranında dağılım göstermiştir. Bu suçlar düşük gelir grubunda %2.0 (10), orta gelir grubunda %7.2 (36) ve yüksek gelir grubunda %1.4 (7) oranında bildirilmiştir.

Bilişim suçları, toplamda %3.0 (15) oranında olup orta gelir grubunda %2.4 (12) ve yüksek gelir grubunda %0.6 (3) oranında görülmüştür. Uyuşturucu maddeye ilişkin suçlar, toplamda %4.8 (24) oranında olup düşük gelir grubunda %2.8 (14), orta gelir grubunda %2.0 (10) oranında bildirilmiştir. Diğer suçlar, toplamda %5.4 (27) oranında olup düşük gelir grubunda %0.4 (2), orta gelir grubunda %4 (20) ve yüksek gelir grubunda %1 (5) oranında görülmüştür.

Tablodaki ki-kare testi sonuçlarına göre, algılanan gelir durumu ile başvuruya konu olan suç türleri arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ($p = .000$). Gözlemlenen oranlar arasında farklar bulunmakla birlikte, bu farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 3.5.13. Sosyal Çalışma Görevlilerinin Tedbir Önerileri ile Çocuk Mahkemesi Hakimlerinin Önerileri Dikkate Alma Durumu Arasındaki İlişki

		Uzmanın Önerisi Doğrultusunda SSÇ Hakkında Mahkemece Verilen Tedbir Kararı			Toplam	p
			Var	Yok		
SSÇ İçin Uzman Tarafından Önerilen Tedbir	Var	n	187	59	246	.000
		%	37.4%	11.8%	49.2%	
	Yok	n	0	254	254	
		%	0.0%	50.8%	50.8%	
Toplam		n	187	313	500	
		%	37.4%	62.6%	100.0%	

Elde edilen verilere göre, uzmanın önerisi doğrultusunda mahkemece verilen tedbir kararları, toplamda %49.2 (n = 246) oranında gerçekleşmiştir. Bu kararların %37.4'ü (n = 187) uzman önerisi doğrultusunda alınırken, %11.8'i (n = 59) uzman önerisi doğrultusunda alınmamıştır. Uzman tarafından tedbir önerilmeyen durumlar, toplamda %50.8 (n = 254) oranında olup bu durumlarda mahkemece herhangi bir tedbir kararı verilmemiştir.

Tablodaki ki-kare testi sonuçlarına göre, sosyal çalışma görevlilerinin tedbir önerilerinin çocuk mahkemesi hakimlerince dikkate alınma durumu ile SSÇ'ler hakkında verilen tedbir kararları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur (p = .000). Gözlemlenen oranlar arasında farklar bulunmakta olup bu farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 3.5.14 SSÇ Hakkında Geçmişte Verilip Halihazırda Uygulanan Tedbir Kararı ile SSÇ'nin Suç Geçmişi Arasındaki İlişki

		SSÇ Hakkında Geçmişte Verilip Halihazırda Uygulanan Tedbir Kararı			Toplam	p
			Var	Yok		
SSÇ'nin Suç Geçmişi	Var	N	78	82	160	.000
		%	15.6%	16.4%	32.0%	
	Yok	N	14	326	340	
		%	2.8%	65.2%	68.0%	
Toplam		N	92	408	500	
		%	18.4%	81.6%	100.0%	

Elde edilen verilere göre, hakkında önceden verilip halihazırda uygulanan tedbir kararı bulunan bireyler, toplamda %18.4 (n = 92) oranında yer almaktadır. Bu bireylerin %15.6'sı (n = 78) suç geçmişine sahipken, %2.8'i (n = 14) suç geçmişine sahip değildir. Hakkında önceden tedbir kararı bulunmayan bireyler, toplamda %81.6 (n = 408) oranında olup bu bireylerin %16.4'ü (n = 82) suç geçmişine sahipken, %65.2'si (n = 326) suç geçmişine sahip değildir.

Tablodaki ki-kare testi sonuçlarına göre, suça sürüklenen çocuklar (SSÇ) hakkında önceden verilip halihazırda uygulanan tedbir kararları ile SSÇ'nin suç geçmişine sahip olup olmaması arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur (p = .000). Gözlemlenen oranlar arasında farklar bulunmakta olup bu farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 3.5.15. SSÇ'nin Gelecek Motivasyonu ile Suç Geçmişi Arasındaki İlişki

		SSÇ'nin Suç Geçmişi		Toplam	p	
		Var	Yok			
SSÇ'nin Gelecek Motivasyonunun Uzmanca Değerlendirilmesi	Gelecek motivasyonu yüksek	n	29	291	320	
		%	5.8%	58.2%	64.0%	
	Gelecek motivasyonu düşük	n	131	49	180	.000
		%	26.2%	9.8%	36.0%	
Toplam		n	160	340	500	
		%	32.0%	68.0%	100.0%	

Elde edilen verilere göre, gelecek motivasyonu yerinde olan bireyler, toplamda %64.0 (320) oranında olup bu bireylerin %5.8'i (29) suç geçmişine sahipken, %58.2'si (291) suç geçmişine sahip değildir. Gelecek motivasyonu düşük olan bireyler, toplamda %36.0 (180) oranında olup bu bireylerin %26.2'si (131) suç geçmişine sahipken, %9.8'i (49) suç geçmişine sahip değildir.

Tablodaki ki-kare testi sonuçlarına göre, suça sürüklenen çocukların (SSÇ) geleceğe yönelik motivasyonunun uzmanca değerlendirilmesi ile suç geçmişine sahip olup olmaması arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur (p = .000). Gözlemlenen oranlar arasında farklar bulunmakta olup bu farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu bölümde, çalışmanın bulguları ışığında suça sürüklenen çocukların sosyodemografik, sosyal ve ekonomik özelliklerinin yanı sıra aile ve çevre dinamiklerinin suç davranışları üzerindeki etkileri detaylı bir şekilde tartışılmıştır. İlk olarak, suça sürüklenen çocukların demografik özellikleri ve bu özelliklerin suç eğilimleri ile ilişkisi incelenmiştir. İkinci başlıkta, aile yapısı, ebeveynlerin eğitim ve gelir durumları ile kardeşlerin suç geçmişi gibi faktörlerin çocukların suç davranışlarına katkısı ele alınmıştır. Üçüncü başlık altında, sosyal destek sistemlerinin gücü ve arkadaş çevresinin suç geçmişi ile çocukların suça yönelimi arasındaki ilişki, çocukların önceden suça sürüklenme öyküleri, cezai ehliyet durumları ve uygulanan tedbir kararlarının suç davranışları üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Dördüncü başlıkta, meslek elemanlarının SİR'ler doğrultusunda çocukların tekrardan suça sürüklenme riskleri ve gelecek motivasyonları üzerine yapılan değerlendirmeler tartışılmıştır. Beşinci ve son başlıkta ise, çeşitli çapraz tablolar oluşturularak belirtilmiş olan bulgular arasındaki dağılımın anlamlı olup olmadığına yönelik değerlendirmelerde bulunulmuş; mevcut literatürle karşılaştırılarak suça sürüklenen çocukların suç davranışlarının altında yatan bireysel, ailesel ve çevresel faktörlerin kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına katkı sağlanmıştır.

4.1. Suça Sürüklenen Çocukların Sosyodemografik Özelliklerinin Tartışılması

Bu çalışmada suça sürüklenen çocukların sosyodemografik özelliklerinin incelenmesi ve verilen koruyucu ile destekleyici tedbir kararlarının analiz edilmesi, hem bireysel hem de toplumsal faktörlerin çocuk suçluluğundaki etkisini anlamada önemli veriler sunmuştur. Bulgular, yapılan benzer çalışmalarla uyumlu sonuçlar ortaya koymuştur. SSÇ'lerin büyük bir kısmının erkek olması (%82.4), erkek çocukların sosyal çevre ile daha fazla temas kurması ve antisosyal gruplara yöneliminin kolaylaşması ile açıklanabilir. Kim ve Kim (2008)'in ortaöğretim eğitimine devam ergenler ve suça sürüklenen ergenleri karşılaştırdığı çalışmasında; suça sürüklenen çocukların aile içi ilişkilerinin ve işlevselliklerinin daha düşük özellikler gösterdiklerini, SSÇ'lerin daha fazla antisosyal davranışlar sergilediklerini, cinsiyetin suç eylemi üzerinde yoğun etkiye sahip faktörler arasında olduğunu aktarmıştır. Kalb ve Williams (2003)' in suçluluk ve cinsiyet üzerine yaptığı araştırmada da, erkeklerin birden fazla tutuklanma durumunun kızlara oranla sekiz kat daha fazla olduğu ifade

edilmektedir. Benzer şekilde bir araştırma da Caldwell ve ark. (2006) tarafından yapılmış olup erkeklerin suç işleme açısından kızlara oranla daha yüksek özellikler gösterdiği bildirilmiştir. Stams ve ark. (2006)'nın da ergen suçlulara yönelik yaptığı kapsamlı meta-analiz araştırmasında; erkek suçlular, geç ergenler, düşük mental özellik gösterenler, cezaevindeki suçluların suç işlemeyen yaşlılarına oranla etki büyüklüklerinin daha fazla olduğu belirtilmiştir. Suça sürüklenen çocukların büyük çoğunluğunu erkeklerin oluşturması (%82.4), cinsiyet temelli sosyal ve kültürel faktörlerin önemini ortaya koymaktadır. Bu sonuç Fırat ve ark. (2016)'nın çalışmasında, erkek çocukların suça karışma oranının %87.2 olduğunu gösteren bulgularıyla paralellik taşımaktadır. Benzer şekilde, Denizli'de yapılan bir çalışmada da bu oran %84.9 olarak saptanmıştır (Kurtuluş ve ark., 2009). Erkek çocukların suça yönelimi, aile gözetimindeki farklılıklar ve sosyal çevreyle olan etkileşimlerinden etkilenmektedir. Suça sürüklenen çocuklara ilişkin bir diğer çalışma da Güler ve ark. (2018) tarafından yapılmıştır. Güler ve ark. (2018)'nin çalışmasında bu oran SSC'lerin büyük bir kısmının %87.1 olarak erkek çocuklardan oluştuğu, 15-17 yaş aralığının suç oranlarında en yüksek grubu kapsadığı belirtilmiştir. Yaş grupları açısından, çocukların çoğunluğunun 15-17 yaş aralığında olması (%76.8), ergenlik dönemindeki biyolojik ve psikososyal değişimlerin çocuk suçluluğu üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Ögüt ve ark. (2020)'nin yaptığı çalışmada da yaş aralığı açısından SSC'lerin büyük çoğunluğunun 15-17 yaş grubunda olduğu tespit edilmiştir (%76.8). Bu yaş grubundaki çocuklar için uygun danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunulmasının önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Eyüboğlu ve Eyüboğlu (2018)'na göre biyolojik ve psikolojik faktörler de erkeklerin daha agresif davranışlar sergileme olasılığını artırmaktadır. Bu sonuçlar, ergenlik döneminin bireylerde davranışsal ve duygusal dalgalanmalar yarattığı, benlik algısını ve sosyal çevreye uyumu zorlaştırdığı bulgusuyla uyumludur (Ercan, 2002). Pelit ve Alkan (2022) da ergenlik döneminin, bireyleri suça iten sosyal çevre etkisine daha açık hale getirdiğini belirtmiştir.

Yapılan çalışmada SSC'lerin sosyoekonomik özelliklerine bakıldığında; %44.4'ünün kiralık evlerde yaşadığı, %6.4'ünün ise akrabalarının yanında ikamet ettiği; %35.6'sının aktif çalışma hayatı içerisinde bulunduğu; %44.8'inin Kepez ve %37.8'inin Muratpaşa ilçesinde ikamet ettikleri; SSC'lerin %3.4'ünün yabancı uyruklu olduğu, bu oran içinde en çok %2 ile Suriye uyruklu çocukların olduğu, bunu %0.6 Rusya uyruklu çocukların takip ettiği görülmektedir. Fırat ve ark. (2016), düşük gelir seviyesinin çocuk suçluluğundaki belirgin etkisinin olduğunu, SSC'lerin 53,1'inin düzenli ya da boş zamanlarında düzensiz işlerde çalıştığını belirtmiştir. SSC'lerin ikamet ettikleri bölgelerin; göç bölgesinde ve orta-alt sosyoekonomik özellikler gösterdikleri bilinmektedir. Sosyoekonomik durumun düşüklüğü,

ailelerin çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanmasıyla sonuçlanmakta ve bu durum, çocukların suç davranışlarına yönelmesini kolaylaştırabilmektedir (Öğüt ve ark., 2020). Saruç ve Kayma Güneş (2014)' in yaptığı araştırmada, SSÇ'lerin %92.6'sının alt-orta sosyoekonomik düzeyde oldukları bildirilmiştir. Demir Yıldırım (2019)' ın çalışmasında ise, ailenin aylık geliriyle suç türü arasında anlamlı ilişkinin bulunduğu aktarılmıştır.

Eğitim durumu ile ilgili bulgular, suçluluk ve eğitimsizlik arasındaki ilişkiyi vurgulamaktadır. Fırat ve ark. (2016)'nın çalışmasında da çocukların büyük çoğunluğunun düşük eğitim seviyesinde olduğu belirtilmiştir. Yapılan çalışmada SSÇ'lerin %51.2'si lise öğrenimine devam ettiği, ancak okul başarısı düşük olan çocukların oranının(%42.6) yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum, düşük eğitim seviyesinin çocuk suçluluğunu tetikleyen unsurlardan biri olduğunu doğrulamaktadır (Kurtuluş ve ark., 2009). Lise düzeyinde eğitime devam edenlerin oranının yüksek olması (%51.2); okulların bireyleri sosyalleştiren kurumlar olmasının yanı sıra, zaman zaman sınıf yönetimi yetersizliklerinin veya akran baskısının suça sürüklenme riskini artırabileceğini göstermektedir (Işık, 2006). Güler ve ark. (2018)'nın araştırmasında da düşük akademik performans, çocukların suça sürüklenmesinde anlamlı bir faktör olarak tanımlanmıştır. Aspy ve ark. (2012)'nin araştırmasında eğitimin risk davranışları üzerindeki etkileri ele alınmış, okulun gençlerin hayatlarını etkileyen önemli bir faktör olduğu ve gençlerin riskli davranışlara yönelimini engelleyebildiği bildirilmiştir. Benzer şekilde Wang ve ark. (2005) tarafından yapılan çalışmada da; suça karışan öğrencilerin karışmayanlara oranla eğitim problemleri yaşadıkları, daha düşük notlara sahip oldukları ve daha fazla devamsızlık ve okul disiplin davranışı gösterdikleri bildirilmiştir.

Psikiyatrik rahatsızlık ve kendine zarar verici davranışlar, çocuk suçluluğundaki bireysel faktörlerin önemini göstermektedir. Yapılan çalışmada, SSÇ'lerin %12.6'sının kendine zarar verici davranışlar sergilediği ve %6.2'sinin psikiyatrik rahatsızlık bildirdiği görülmüştür. Benzer çalışma Kurtuluş ve ark. (2009) tarafından yapılmış olup çocukların ruhsal sağlık sorunlarının, suçluluğun altında yatan bir neden olduğu ifade edilmiştir. Çocukların psikolojik destek alması ve bu desteğin sürekliliğinin sağlanması, suçluluğu önlemede kritik bir öneme sahiptir. Fırat ve ark. (2016) benzer şekilde, çocukların ruhsal sağlık sorunlarının suça sürüklenmede etkili olabileceğini belirtmiştir. Çocukluk çağındaki DEHB ve davranış bozukluğunun yetişkinlerdeki suç işleme eylemine etkisinin incelendiği araştırmada; bu faktörlerin daha sonraki suç işlemeye yüksek oranda ilişkisini ortaya koymaktadır (Mordre ve ark., 2011). Sarı ve ark. (2019)' nın araştırmasında; SSÇ'lerde en sık rastlanan hastalığın %20.9 ile davranım bozukluğu olduğu ve bunu DEHB' un takip ettiği

bildirilmiştir. Araştırmada, çocukların en çok %2.4 ile davranım bozukluğunun olduğu ve bunu %1.6 ile DEHB' in takip ettiği görülmüştür. Psikiyatrik rahatsızlığı olup tedavi olanların oranı %4.2' yken tedavi olmayanların oranının %2 olduğu tespit edilmiştir. Psikolojik destek ve erken müdahale mekanizmaları, bu çocukların topluma kazandırılması için önemlidir. Kurtuluş ve ark. (2009)'nın çalışmasında vurgulandığı gibi; aile desteği, eğitim fırsatları, ekonomik iyileştirme ve psikososyal müdahaleler gibi çok boyutlu yaklaşımlar, çocuk suçluluğunu önlemek için hayati öneme sahiptir. Yine çalışmada, çocukların %94.2'sinde herhangi bir fiziksel hastalık veya bilişsel gerilik durumunun olmadığı, 0.8'inde mental retardasyon durumunun olduğu, %2.8' inin intihar geçmişinin bulunduğu tespit edilmiştir. Çocukların fiziksel ve psikiyatrik rahatsızlıklarının sınırlı sayıda görülmesi, suç davranışlarının daha çok sosyal ve çevresel faktörlerle ilişkili olabileceğini göstermektedir. Örneğin, aile içi sorunlar, düşük sosyoekonomik durum ve çevresel şiddet gibi faktörler çocukların suça yöneliminde belirleyici rol oynayabilir (Zorbaz ve Bilge, 2019). Çalışmada çocukların %13.6' sının evden veya kuruluştan kaçma davranışı göstermesi bu duruma örnek gösterilebilir. Sonuç olarak bulgular; suça sürüklenen çocukların bireysel, ailevi ve çevresel özelliklerini ele alarak suçluluğun altında yatan faktörlere dair kapsamlı bir perspektif sunmaktadır. Fırat ve ark. (2016) ile paralel şekilde, aile desteği, eğitim fırsatları, ekonomik iyileştirmeler ve psikososyal müdahaleler gibi çok boyutlu yaklaşımların uygulanması gerekmektedir.

Çalışmada; suça sürüklenen çocukların önemli bir kısmının (%48.8) sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanımı gibi zararlı alışkanlıklara yöneldiği, bu zararlı alışkanlıklar arasında en çok kullanımın sigara olduğu, bunu alkol ve uyuşturucu madde kullanımı/öyküsü olanların takip ettiği ortaya konmuştur. Bu bulgular, zararlı alışkanlıkların suç davranışları ile ilişkisini desteklemektedir. Bağımlılık yapıcı maddelerin kullanımı, çocukların duygusal zorluklarla başa çıkma becerilerinin zayıflığı ve riskli arkadaş çevreleriyle ilişkilendirilebilir (Altuner ve ark., 2009). Pelit ve Alkan (2022)'ın çalışması da çocukların madde kullanımı ile suç işleme davranışları arasında güçlü bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle madde kullanımı Güler ve ark. (2018)'nın belirttiği gibi, tekrarlayan suç davranışlarında kritik bir rol oynamaktadır. Altınsoy ve Kara (2022)'nın araştırmasında da; çocuklarda alkol, uyuşturucu madde kullanımı durumunun suça sürüklenmede risk faktörü olduğu, bu durumun son yıllarda azımsanmayacak kadar artış gösterdiği ve çocukların yaşı büyüdükçe bu maddeleri kullanım sıklığının arttığı belirtilmiştir. Saruç ve Kayma Güneş (2014)'in araştırmasında SSÇ'lerin %15.7' sinin öncesinde veya halihazırda madde kullanımının olduğu bildirilmiştir. Alkol ve madde kullanımının akademik duruma etkisinin incelendiği

araştırmada; alkol ve madde kullanımının düşük eğitim motivasyonu ile ilişkili olduğu ifade edilmiştir (Zimmerman ve Schmeelk-Cone, 2003). Benzer şekilde Gerra ve ark. (2020)' nın yaptığı araştırmada da; sigara ve madde kullanımı ile okul motivasyonu düşüklüğü arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Psikososyal destek ve tedavi süreçlerinin yaygınlaştırılması, bu riskleri minimize etmek açısından büyük önem taşımaktadır. Ögüt ve ark. (2020)' nın çalışmasında da belirtildiği gibi, aile ve arkadaş çevresinde suç davranışlarının yaygınlığı, çocukların suç davranışlarına yönelmesinde belirgin bir etkiye sahiptir.

4.2. Suça Sürüklenen Çocukların Aile ve Sosyal Çevre Dinamiklerinin Etkileri

Suça sürüklenen çocukların aile ve sosyal çevre özelliklerine ilişkin bulgular, araştırmanın verileri ve ek kaynaklarda elde edilen sonuçlarla tutarlılık göstermektedir. Bulgular; çocukların aile yapıları, ebeveynlerin eğitim ve gelir durumları, sosyal destek sistemleri ve çevresel faktörlerin suça sürüklenme üzerindeki etkisini açıkça ortaya koymaktadır. Araştırmada elde edilen veriler ışığında suça sürüklenen çocukların büyük çoğunluğunun (%93.8) ebeveynlerinin hayatta olduğu görülse de, ebeveynlerin medeni durumu (%23.2 boşanmış ve %5.6 eşini kaybetmiş) çocukların sosyal ve psikolojik gelişiminde kritik bir rol oynamaktadır. Ebeveynlerden birinin kaybı veya boşanma gibi durumlar, çocukların psikososyal gelişimini olumsuz etkileyebilmektedir (Karataş ve Mavili, 2019). Kazak Ekinci (2016)'nin araştırmasında da ebeveyn ayrılığı, çocukların suça yöneliminde önemli bir risk faktörü olarak belirtilmiştir. Ebeveynlerin boşanmış ya da ayrı yaşadığı durumların %26.6 gibi dikkat çekici bir oran oluşturduğu görülmektedir. Parçalanmış aile yapısı, çocukların suç eğilimlerini artıran önemli bir faktördür (Karataş, 2017). Aile işlevselliğindeki bozulmaların çocuklar üzerinde travmatik etkiler yarattığı, özellikle ebeveynlerin suç geçmişi ve olumsuz rol modelleriyle birleştiğinde çocukların suça sürüklenme riskini artırdığı literatürle de desteklenmektedir (Uluğtekin, 2012). Suça sürüklenen çocukların %60.4'ünün ebeveynleriyle birlikte yaşadığı belirtilse de, %39.6'sının tek ebeveyn, akrabalar veya kuruluş bakımında yaşadığı tespit edilmiştir. Güçlü ve olumlu aile ilişkilerinin risk altındaki gençlerin suça sürüklenmesinde koruyucu faktörler oluşturduğu bilinmektedir (Aazami ve ark., 2023). Özellikle kuruluş bakımında veya cezaevinde bulunan çocukların aile bağlarının zayıflığı dikkat çekmektedir. Bu durum, çocukların sosyal destek sistemlerinden yoksun kalmasına yol açarak suç davranışlarını pekiştirebilmektedir (Karataş ve Dağdelen, 2014).

Ebeveynlerin eğitim, çalışma ve hastalık durumu, ailenin gelirinin SSC tarafından algısı gibi verilerine bakıldığında; annelerin %6.6'sının ve babaların 17.8'inin lise ve

üniversite mezunu oldukları, annelerin %39'unun ve babaların 69.8'inin aktif çalışma hayatı içerisinde yer aldıkları, annelerin %31.4'ünün ve babaların %43.4'ünün düzenli veya günlük yevmiyeli işçi olarak çalıştıkları; annelerinin %10.4'ünün ve babalarının %8.8'inin hastalığının mevcut olduğu, ebeveynlerin yarısından fazlasının gelirinin asgari ücretten az veya asgari ücret seviyesinde olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerin eğitim durumu ve meslekleri de dikkate alındığında, düşük eğitim ve ekonomik seviyelerin çocukların suç davranışına neden olabilecekleri fikrini ortaya koymuştur. Eğitim düzeyi yüksek ebeveynlerin, çocuklarının psiko-sosyal gelişimine daha fazla katkı sunduğu literatürde de vurgulanmaktadır (Yavuzer, 2013). Ebeveynlerin eğitim durumunun çocukların suç davranışı ile anlamını ölçen araştırmada; ebeveynlerin eğitim durumu ile çocukların suç davranışı arasında anlamlı bir ilişkinin tespit edildiği, eğitim durumu yüksek ebeveynlere sahip ssçlerin diğerlerine oranla daha az suça sürüklendikleri bildirilmiştir (Kayma ve Gökler, 2021). Benzer şekilde, Güneş (2019)' in yaptığı araştırmada da; ebeveynlerin eğitim durumu ile çocukların suça sürüklenmesi arasında anlamlı ilişki aktarılmıştır. Başka bir araştırma da Kalb ve Williams (2003) tarafından yapılmış olup babanın eğitimi ve kardeş sayısının erkek suçluluğu açısından belirleyici etkiye sahip olduğu, babası lise mezunu olan ve daha az kardeş sayısına sahip erkek çocukların tutuklanma oranlarının daha az olduğu ifade edilmiştir. Sosyoekonomik yetersizliklerin çocukların suç eğilimlerini artırdığı daha önceki araştırmalarla da doğrulanmıştır (Duyan, 2012). Yetersiz ekonomik kaynaklar, ailelerin çocuklarının eğitime ve sosyal gelişimine yeterince katkıda bulunamamasına neden olmaktadır. Araştırmadaki çocukların yaşadığı haneye ilişkin algılarına bakıldığında, SSÇ'lerin %90.6' sının orta-düşük gelir durumuna sahip olduklarını ifade ettikleri görülmüştür. Bu durum, literatürde suç davranışlarının ekonomik yoksunlukla ilişkili olduğuna dair bulgularla uyumludur (Dematteo ve Marczyk, 2005). Yüce (2019)' un gelir durumu ve suç türünü ele aldığı araştırmasında; gelir durumu ile hırsızlık suçu arasında anlamlı ilişki bulunduğu, ailelerin maddi durumunun artmasıyla hırsızlık suçunda azalma olduğu aktarılmıştır.

Aile üyelerinin tutumları ve davranışları da, çocukların suça yönelme süreçlerinde önemli bir etkidir. Araştırmada; annelerin %7.8'inin ve babaların %15.8'inin suç geçmişine sahip oldukları, ebeveynlerin en fazla uyuşturucuya ilişkin suçlar nedeniyle ceza yargılamasına konu oldukları, annelerin madde kullanım öyküsü %2.2 ve babaların madde kullanım öyküsü %4.2 olduğu tespit edilmiştir. Kazak Ekinci (2016)'nin çalışması da ebeveyn suç geçmişi ile çocukların kriminal davranış geliştirme riski arasındaki ilişkiyi desteklemektedir. Saladino ve ark. (2021) tarafından yapılan çalışmada; ebeveynleri madde kullanan ve kriminal özellikler gösteren gençlerin suç işleme ve madde bağımlılığı davranışı

gösterme ihtimallerinin daha yüksek olduğu bildirilmiştir. SSC'lerin kardeşlerinin ise %12.2'sinin suç geçmişine sahip olduğu, en fazla mal varlığına karşı suçlar nedeniyle suça sürüklendikleri, %5.6' sının ise madde kullanım öyküsünün bulunduğu, 2-4 arasında kardeş sayısına sahip SSC'lerin çalışmanın %74.8' ini oluşturduğu, SSC'lerin doğum sıralamasında en çok ilk (%35.6) sırada olduğu, bunu ikinci (31.6) sıranın takip ettiği araştırmada tespit edilmiştir. Sarı ve ark. (2019) ve Güneş (2019)' in yaptığı araştırmalarda da ailelerin kriminal özellikler göstermesi ile çocuğun suça sürüklenmesi arasında ilişki ifade edilmiş olup suç öyküsü bulunan aile üyelerine sahip SSC' nin suça sürüklenme durumunun daha yatkın olduğu bildirilmiştir. Baksi (2018)' nin araştırmasında ise, ailesinde alkol ve madde kullanan suça sürüklenen çocukların bunları kullanmayan aile üyelerine sahip suça sürüklenen çocuklara göre daha fazla problem davranışı gösterdiği aktarılmıştır. Çocukların benlik saygılarının incelendiği bir diğer araştırmada, ailesinde madde kullanım öyküsü bulunan çocukların benlik saygı düzeylerinin diğer çocuklara göre daha düşük olduğu belirtilmiştir. (Göger, 2020). Erbay ve Gülüm (2018)'ün yaptığı araştırmada kardeş sayısı ile ilgili verilere değinilmiş olup kardeş sayısındaki bir birimlik artışın çocukların tekrar suça sürüklenmesinde iki katlık artışa sebep olduğu aktarılmıştır.

Bulgular; çocukların %70'inin aile sosyal destek sistemini güçlü olarak algıladığını, ancak %30'unun bu desteği yetersiz bulduğunu göstermiştir. Ayrıca, arkadaş çevresinde suç geçmişine bulunan bireylerin (%27.4) varlığı çocukların riskli davranışlara yöneliminde etkili olabilmektedir (Karataş, 2017). Sosyal çevre, çocukların davranışlarını yönlendiren temel faktörlerden biridir ve bu çevredeki olumsuz etkiler suça sürüklenme riskini artırmaktadır. Karataş (2017); denetimli serbestlik uygulamalarında çocukların yalnızca bireysel düzeyde değil, aile ve sosyal çevre bağlamında değerlendirilmesi gerektiğini; bireylerin çevresel bağlamlarından bağımsız değerlendirilemeyeceğini, özellikle erken müdahale ve psiko-sosyal destek programlarının çocukların topluma kazandırılmasında kritik rol oynadığını vurgulamaktadır. Benzer şekilde, Kazak Ekinci (2016), çocukların aile dışı sosyal çevrelerinde rol modellerin eksikliği ve negatif akran etkisinin suça sürüklenme eğilimini artırdığına vurgu yapmaktadır. Sosyal destek eksikliği; bireylerin suça yönelme eğilimlerini pekiştirmekte, özellikle çocukların boş zamanlarını değerlendirebilecek sosyal donatı alanlarının eksikliği ile birleştiğinde risk faktörlerini artırmaktadır. Aile ile güçlü bağların çocukların suça yönelmesini önlemede kritik bir rol oynadığı, sosyal hizmet müdahalelerinde bu bağların güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Sheafor & Horejsi, 2014). Ayrıca, çocuğun arkadaş çevresi ve sosyal destek sistemlerinin güçlü olması, suç davranışlarının önlenmesinde kritik bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Araştırmada; çocukların büyük bir

kısının güçlü bir arkadaş destek sistemi olduğunu belirtmesi olumlu bir bulgu olmakla birlikte, arkadaş çevresinde suç geçmişi olan bireylerin varlığı risk faktörü olarak değerlendirilmiştir. Araştırmada da görüldüğü gibi SSÇ'lerin %27.4' ünün arkadaşlarının suç geçmişinin bulunduğu, %10.8' inin arkadaş çevresinin madde kullanım öyküsünün olduğu görülmüştür. Karataş ve Mavili (2019)' nin çalışması da benzer şekilde, çocukların sosyal çevresiyle ilişkilerinin suç davranışlarının şekillenmesinde belirleyici bir etken olduğunu ortaya koymaktadır. Erbay ve Gülüm (2018)' ün çalışmasında da bu durum aktarılmış olup çocuğun riskli arkadaş çevresine sahip olma durumunun tekrar suça sürüklenmesinde önemli bir risk faktörü oluşturduğu ifade edilmektedir.

4.3. Suç Bilgileri ve Tedbir Kararlarının Değerlendirilmesi

Bu çalışmada elde edilen bulgular, suça sürüklenen çocukların suç geçmişi, cezai ehliyet durumları, işlenen suç türleri ve uygulanan tedbir kararlarının sosyodemografik özellikler bağlamında incelenmesi açısından önem taşımaktadır. Suç geçmişine sahip çocukların büyük kısmının (%63.6) mal varlığına ilişkin suçlar işlediği görülmektedir. Suç geçmişine sahip çocukların %63,6'sının mal varlığına yönelik suçlara karışması, bireysel ve toplumsal düzeyde ekonomik faktörlerin çocuk suçluluğundaki etkisini ortaya koymaktadır. Şiddet suçlarının %25,7 gibi bir orana ulaşması, çevresel ve psikososyal faktörlerin çocukların suç davranışlarına yöneliminde rol oynadığını göstermektedir. Benzer bir araştırma da Bilginer ve ark. (2021) tarafından yapılmış, SSÇ'lerin %22,4' ünün suç tekrarı öyküsünün olduğu ve bu çocukların %93,3' ünün erkek olduğu bildirilmiştir. Sarı ve ark. (2019)' nin araştırmasında da, en çok işlenen suçun hırsızlık olduğu ifade edilmiştir. Fırat ve ark. (2016)' nin araştırmasında da en çocukların en çok mal varlığına karşı suçlar (%45) nedeniyle suça sürüklendikleri, bunu %23.3 ile şiddet suçlarının takip edildiği bildirilmiştir. Yapılan araştırmada; cezaevi öyküsüne sahip olanların oranının %12.4 ile sınırlı kaldığı, ancak cezai ehliyete sahip olanların oranının %97.2 gibi yüksek bir seviyede olduğu görülmektedir. Ceza infaz kurumlarında olan çocuklar ile ilgili Altınsoy ve Kara (2022)' nin yaptığı çalışmada, çocukların ceza infaz kurumlarında hükümlü olarak bulunmaları durumunun 2009-2017 yılları arasında 10 kattan fazla artış gösterdiği belirtilmiştir. Çalışmada başvuruya konu suç türlerinin büyük kısmını mal varlığına ilişkin suçlar (%39.0) ve şiddet suçları (%37.2) oluştururken, cinsel suçların oranının %10.6 olduğu belirlenmiştir. Bu veriler, çocukların işlediği suçların çoğunlukla sosyoekonomik koşullar ve çevresel faktörler ile ilişkili olabileceğini göstermektedir (Yüksel, 2024).

Yapılan araştırmada SSÇ'lerin suç yeri, kiminle ve kime karşı suça sürüklendiği, sosyal çevreye yönelik risk algısı sonuçlarına varılmış olup çocukların en çok kamuya açık alanlarda suça sürüklendikleri, bunu iş yeri ve okulun takip ettiği, çocukların en çok arkadaşlarıyla birlikte suça sürüklendikleri, çocukların bu eylemleri sırasıyla yabancılara ve arkadaşlarına karşı gerçekleştirdikleri, %26'8' inin sosyal çevresini riskli olarak tanımlayabildiği tespit edilmiştir. Suç yeri olarak kamuya açık alanlarda (%54) ve suç eyleminde en çok arkadaş çevresiyle (45.6) SSÇ'lerin yüksek bir oranda yer alması, bu alanlarda çocukların denetim ve gözetim mekanizmalarından yoksun olduğunu işaret etmektedir. Bilginer ve ark. (2021)' nın yaptığı araştırma da benzer özellikler göstermiş olup çocukların %38,3 ünün arkadaşlarıyla birlikte suça sürüklendikleri bildirilmiştir. Benzer şekilde Fırat ve ark. (2016)' nın yaptığı araştırmada, çocukların %41,9' unun tek başına, %38' inin ise iki ya da daha fazla kişi ile suça sürüklendiği tespit edilmiştir. Yüce (2019) ise araştırmasında, çocukların suç işlediği yerleri ele almış olup SSÇ'lerin %43 oranında mahalle, çarşı, park gibi kamuya açık alanlar, %23 oranında okul, %13 oranında ev ve bilişim, %8 oranında iş yeri gibi yerlerde suça sürüklendiklerini belirtmiştir. Anjaswarni ve ark. (2019)' nın, ergenlerin suçluluk davranışını meydana getiren risk faktörlerine yönelik 295 ergenle yaptığı çalışmada; birey, aile, okul çevresi, arkadaşlar, yaşam tarzı ve teknoloji gibi unsurların gençlik suçluluğunu oluşturmada etkiye sahip olduğu belirtilmektedir. Baksi (2018) ise yaptığı araştırmada çocukların sosyal çevresi ile davranış problemi ilişkisini ortaya koymuş olup arkadaş çevresi suça sürüklenen çocukların arkadaş çevresi suça sürüklenmeyen çocuklara göre daha fazla problem davranışı gösterdiği bildirilmiştir.

Koruyucu ve destekleyici tedbir kararları bulgularına bakıldığında; SSÇ'ler için önceden verilip halihazırda uygulanan, yapılan görüşmede uzmanca önerilen, SSÇ için mahkemece verilen tedbir kararlarının sırasıyla danışmanlık, eğitim, sağlık ve bakım tedbiri kararlarından oluştuğu tespit edilmiştir. Fırat ve ark. (2016)' nın da SSÇ'lerle ilgili yapmış olduğu araştırmada; suça sürüklenen çocukların ailelerinin sosyoekonomik özellikleri ile alınan tedbir kararları arasında anlamlı farkların olduğu, düşük sosyoekonomik özellikler gösteren çocuklara alınan tedbir sayısının daha fazla olduğu; yine benzer şekilde çocukların eğitim durumu ile mahkemenin almış olduğu tedbir arasında anlamlı ilişkilerin saptandığı, çocukların eğitim seviyesinin artmasıyla alınan tedbir kararlarının azaldığı belirtilmiştir. Benzer şekilde Saruç ve Kayma Güneş (2014)' in çalışmasında da koruyucu ve destekleyici tedbir kararları ile SSÇ' lerin durumu ele alınmış olup sosyal inceleme raporlarının %46,7'sinde çocuk hakkında herhangi bir tedbir talebinde bulunulmadığı, geriye kalan %53,3'ü için ise tedbir talebinde bulunulduğu, en çok tedbir kararının danışmanlık tedbiri

olduğu bildirilmiştir. Yüksel (2024)' in çalışması, suça sürüklenen çocukların adalet sistemiyle karşılaşmadan önce koruyucu önlemlerle desteklenmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır.

SSÇ'ler hakkında tespit edilen başka dosyalara ilişkin dağılıma bakıldığında, araştırmadaki toplam SSÇ'lerin %9.6'sının başka dosyalar kapsamında suç geçmişinin bulunduğu, en fazla mal varlığına ilişkin suçlar nedeniyle suç tekrarı davranışı gösterdikleri, sonrasında şiddet suçları ve cinsel suçların geldiği görülmüştür. Yüce (2019)' nin araştırmasında da benzer bulgulara rastlanılmış olup ilk defa suça sürüklenenlerin oranı %60, ikinci defa suç tekrarı %14, 5 ve daha fazla suça sürüklenme oranı da %14 olarak araştırmada belirtildiği görülmüştür. SSÇ'lerin suça sürüklenme eylemi ile ilgili bir diğer araştırmayı da Göger (2020) yapmış olup çocukların %50.7' sinin ilk defa, % 16' sinin ikinci defa, %33.3' ünün ise üç veya daha fazla kez suça sürüklendiği bildirilmiştir. Saruç ve Kayma Güneş (2014)' in de benzer çalışmasında, çocukların %19.1' inin ceza sisteminde daha öncesinde yer aldığı aktarılmıştır. Tekrar suça sürüklenmeyi engellemede en işlevsel müdahaleler arasında; aile temelli müdahaleler, özellikle aile terapisi ve makro müdahaleler yer almaktadır (Aazami ve ark., 2023). Loeber (1982)' in antisosyal davranış ve suç ilişkisini ele aldığı araştırmasında; yüksek oranda antisosyal davranış gösteren çocukların düşük antisosyal davranış gösteren çocuklara oranla bu davranışı sürdürme eğilimlerinin daha yüksek olduğu, kronik suçluların kronik olmayan veya suça sürüklenmeyen bireylere oranla birden fazla ortamda antisosyal davranış eğilimi gösterdiği, yüksek antisosyal davranış gösteren gençlerin daha düşük seviyelerde antisosyal davranış göstermek yerine bu seviyeleri koruma özellikleri gösterdikleri bildirilmiştir. Nilsson (2003)' un suç tekrarı üzerine yaptığı araştırmasında; eğitim aksaklıkları, istihdam sorunu yaşayanlar ve daha önce cezaevi geçmişi olan bireylerin suç tekrarı eylemine daha fazla başvurduğunu, tekrar eden suçun ilk suç eylemi ile arasında ilişkinin bulunduğunu belirtmiştir. Guarnaccia ve ark. (2022)' nin ergen suçlularda suç tekrarı riskinin incelediği araştırmalarında; ebeveyn figürü yokluğu, koruyucu bakım sistemine dahil olmak, ebeveynlerden kaynaklanan ihmale maruz kalmak gibi olumsuz yaşam deneyimlerinin risk unsuru oluşturarak suç tekrarı eylemlerinde önemli faktörler olduğu vurgulanmaktadır. Benzer şekilde Kennedy ve ark. (2019)'nın suç tekrarı eyleminde bulunan 564 genç suçlunun risk faktörlerini belirlediği çalışmada; mahalle faktörleri, akran etkisi, aile işlevi, çeteye katılım, madde kullanımı ve akademik başarı unsurlarının suç tekrarını etkilediği bildirilmiştir.

4.4. Meslek Elemanının Sosyal İnceleme Raporu Sonucundaki Kanaatine İlişkin

Tartışma

Araştırma bulguları, suça sürüklenen çocukların tekrar suç işleme riskini ve gelecek motivasyonunu belirleyen çeşitli faktörlerin bulunduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle ebeveyn denetim eksikliği, düşük sosyoekonomik durum, kriminal sosyal çevre, olumlu rol model eksikliği ve mükerrer suç eğilimi gibi unsurlar, çocukların tekrar suç işleme riskini artıran önemli değişkenlerdir. Bu konuda benzer bir çalışmayı da Bilginer ve ark. (2021) yapmış olup suç tekrarı ile eğitsel düşüklük, arkadaşlar arasındaki kriminal özellikler, sigara kullanımı, kendine zarar verme arasında anlamlı ilişki olduğu, bu unsurların artmasıyla tekrar suça sürüklenme durumunun artış gösterebileceği bildirilmiştir. Araştırmada; ailenin denetimsiz ve otoriter olmayan tutumlarının, düşük sosyoekonomik özellikler göstermesinin tekrar suç işleme riskini etkilediği ifade edilmiştir. Bu konuda benzer bir çalışma da Erbay ve Gülüm (2018) tarafından yapılmış; ailenin ekonomik yapısı, ebeveynlerin eğitim düzeyi, çocuğun eğitim süresi, kardeş sayısı gibi unsurların suç sayısı ile anlamlı ilişkisinin olduğu araştırmacılar tarafından aktarılmıştır. Bulgular, bu risk unsurlarının kapsamlı bir şekilde ele alınmasının ve önleyici sosyal politikaların geliştirilmesinin gerekliliğini göstermektedir. Ayrıca, düşük gelecek motivasyonuna sahip çocukların oranının (%36.0) dikkate değer olduğu ve bu durumun çocukların rehabilitasyon sürecindeki başarılarını etkileyebileceği vurgulanmalıdır. Bu bağlamda, meslek elemanlarının SİR'leri, çocukların suç davranışlarını anlamada ve onlara uygun koruyucu tedbirler geliştirmede kritik bir rol oynamaktadır. Saruç ve Kayma Güneş (2014)'in çalışması, meslek elemanlarının ihbarlar doğrultusunda sosyal inceleme süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları ve alınan kararların çocukların yüksek yararını gözetme yükümlülüğünü detaylı bir şekilde ele almaktadır. Öte yandan, araştırmada tespit edilen tekrar suç işleme riskine yönelik unsurlar, geçmiş çalışmalarla tutarlıdır. Örneğin, Bağış (2019)'ın çalışması, çocukların sosyal çevrelerinde olumlu rol modellerin eksikliğinin ve ekonomik zorlukların suç eğilimlerini artırabileceğini belirtmektedir. Ayrıca, düşük gelecek motivasyonu olan çocukların rehabilitasyon süreçlerinde karşılaştıkları engellerin aşılabilmesi için bireysel motivasyon artırıcı programların geliştirilmesi gerektiği öne sürülmektedir.

4.5. Suça Sürüklenen Çocukların Demografik, Sosyal ve Ekonomik Faktörler Açısından

Tartışılması

Bu araştırmada suça sürüklenen çocukların (SSÇ) demografik, sosyal ve ekonomik faktörlerle ilişkili durumları, önceki literatürle kıyaslanarak tartışılmıştır. Cinsiyet ile suç geçmişi arasındaki anlamlı fark ($p = .005$) incelendiğinde, erkek çocukların suça karışma

oranlarının kız çocuklara kıyasla çok daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Güneş (2019)' in araştırmasında da bu durum tespit edilmiş olup suça sürüklenme davranışı gösteren çocukların %75.2'sinin erkek cinsiyetine sahip olduğu bildirilmiştir. Benzer şekilde Yüce (2019)' nin araştırmasında da erkeklerin kızlara göre belirgin şekilde suç tekrarı davranışı geliştirdiği tespit edilmiştir. Yapılan çalışmada elde edilen bulgular diğer araştırmaları desteklemektedir.

Cinsiyete göre suç türü arasındaki anlamlı fark ($p = .000$) incelenmiş olup mal varlığına ilişkin suçlar, şiddet suçları ve cinsel suçlarda belirgin şekilde erkek çocukların suça sürüklendikleri; uyuşturucu maddeye ilişkin suçlar ve bilişim suçlarında belirgin bir farkın olmadığı görülmüştür. Özellikle mal varlığına ilişkin suçlar ve şiddet suçları gibi kategorilerde erkeklerin baskın olduğu görülmüştür. Demir Yıldırım (2023)' in çalışmasında da benzer şekilde, erkek çocukların sokak ekonomisinde daha aktif rol alarak suç davranışı geliştirme oranlarının arttığı vurgulanmıştır. Sarı ve ark. (2019)' nin araştırmasında da olguların %62,5' unu' suç tekrarının bulunduğu ve en sık suç türünün hırsızlık olduğu ifade edilmiştir. Yapılan çalışmada elde edilen bulgular diğer araştırmaları desteklemektedir.

Yapılan çalışmada, akademik başarı ile suç geçmişi arasındaki anlamlı farka ($p = .000$) bakıldığında akademik başarısı yüksek çocukların daha az suç geçmişinin olduğu, suç geçmişine sahip çocukların ise daha düşük akademik başarı özellikleri gösterdikleri tespit edilmiştir. Göger (2020)' in araştırmasında da bu duruma değinilmiş olup akademik açıdan başarısızlık, parçalanmış aile türüne sahip olma, aile gelir durumu düşüklüğü gibi faktörlere sahip çocukların şiddet eğilimlerinin fazla olduğu bildirilmiştir. Kayma ve Gökler (2021)' in araştırmasında da, suç davranışının eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiş, eğitimine devam eden çocukların etmeyenlere göre daha az suça sürüklendikleri tespit edilmiştir. Güneş (2019)' in çalışmasında SSC olma ve eğitim durumu arasında anlamlı düzeyde farklılıkların olduğu görülmüştür. Ward ve Williams (2015)' in suçluluk ve eğitim durumu üzerine yaptığı araştırmada da; 16 yaşına kadar gerçekleştirilen suçluluk eyleminin, lise ve üniversiteden mezun olma ihtimalini azalttığı ifade edilmektedir. Borduin ve Ronis (2012)' in 142 ergen kız üzerine yaptığı araştırmada; şiddet uygulayan ve şiddet uygulamayan genç suçluların suç işlemeyen gençlere göre aile ve sosyal çevreleriyle daha fazla sorunlar yaşadıkları, daha düşük akademik özellikler gösterdikleri tespit edilmiştir. Benzer şekilde Vacca (2008)'nin araştırmasında da; okuldaki başarı seviyesi, okula devam gibi faktörlerin suç faaliyetleriyle ilişkili olduğu, çocukların okul ortamında başarılı olamadığı durumlarda farklı bir alanı aramaya yönelebileceği ifade edilmiştir. Bu bulgular, eğitim

hayatından erken kopan çocukların sosyal dışlanma ve suça karışma riski altında olduğunu gösteren literatürle paraleldir.

Zararlı alışkanlığa sahip olma durumu ile suç geçmişi arasındaki anlamlı farka ($p = .000$) bakıldığında, zararlı alışkanlıkları olmayan SSÇ'lerin suç geçmişlerinin de belirgin seviyede az olduğu tespit edilmiştir. Güneş (2019)'in de araştırmasında bu durum ele alınmış, SSÇ olup olmama durumu ile zararlı madde kullanımı arasında anlamlı bir fark tespit edilmiş, SSÇ olmayan grupta bu davranışın gözlenmediği fakat SSÇ olan grupta bu oranın %38.9 olduğu ortaya konulmuştur. Baksi (2018)'nin araştırmasında da, kendi ve arkadaş çevresi madde kullanan suça sürüklenen çocukların diğer suça sürüklenen çocuklara göre daha fazla problem davranışı gösterdiği tespit edilmiştir. Suça sürüklenen çocukların benlik saygısının incelendiği bir diğer araştırmaya da bakıldığında; madde kullanımı ile benlik saygısı arasında anlamlı farklılıklara varıldığı, madde kullanan ve arkadaş çevresince de madde kullanımı olan SSÇ'lerin daha düşük benlik saygısının olduğu görülmüştür (Ayhan, 2021). Nilsson (2003)'un yaptığı çalışmada da, düzenli uyuşturucu kullanımı olanların üçte ikisinin tekrardan suç işlediği bildirilmiştir. Bu çalışmada elde edilen sonuç diğer araştırmalarla benzerlik göstermektedir.

Ebeveynlerin medeni durumları ile suç geçmişi arasında anlamlı farklar ($p = .000$) tespit edilmiştir. Çalışmadaki bulgulara bakıldığında suç geçmişine sahip toplamda 160 (%32) SSÇ' nin 86'sının (%17.2) ebeveynlerinin evli oldukları, geriye kalan %14.8'inin ise ebeveynlerinin ayrı, geçmişte ayrılık öyküsüne sahip veya eşini kaybetmiş durumda oldukları görülmüştür. Güneş (2019)'un araştırmasında da SSÇ'lerin suç davranışı ile ebeveynlerin hayatta olup olmama durumu ve birlikte yaşama durumu arasında anlamlı ilişki bulunduğu, parçalanmış aile özelliklerine sahip çocukların suça sürüklenme durumunda risk unsuru oluşturduğu vurgulanmıştır. Ayhan (2021)'in araştırmasında da ebeveynlerinden en az birini kaybeden SSÇ'lerin daha düşük benlik saygısına sahip olduğu belirtilmiştir. Comanor ve Philips (2002)'in aile yapısının suçluluğa etkisinin incelendiği araştırmada; çocukların %67.9'unun ebeveynleriyle yaşadıkları, anne-üvey baba ile yaşayan çocukların baba-üvey anne ile yaşayan çocuklara göre iki kat daha yüksek suç işleme durumlarının olduğu, babanın evde bulunmasının çocuk suçluluğu açısından önleyici bir faktör oluşturduğu aktarılmıştır. Yine benzer şekilde Demir Yıldırım (2019)'in çalışmasında da aile yapısı ve suç ilişkisi açısından anlamlı farklar bulunduğu aktarılmıştır. Bu çalışmada elde edilen sonuç diğer araştırmalarla benzerlik göstermektedir.

Suç geçmişi olan anne, baba, kardeş durumu ile SSÇ' nin suç geçmişi arasında anlamlı farklar ($p = .000$) tespit edilmiştir. Yapılan çalışmada, suç geçmişine sahip aile üyeleri olan çocuğun suça sürüklenmesine bu durumun etki edebileceği vurgulanmıştır. Güneş (2019)'in çalışmasında da bu durum vurgulanmış olup ailelerin kriminal özellikler göstermesi durumu ile çocuğun suça sürüklenmesi arasında anlamlı ilişki olduğu, suça sürüklenen çocuklardan oluşan grubun suça sürüklenmeyen çocuklardan oluşan gruba göre daha fazla kriminal özellikler barındırdıkları ifade edilmiştir. Buna benzer bir araştırma da Sarı ve ark. (2019) tarafından yapılmış olup suç tekrarı davranışı ile ailelerin kriminal özellikler barındırması arasında anlamlı ilişkinin saptandığı araştırmacılar tarafından tespit edilmiştir. Öztürk (2013)'ün yaptığı araştırmada; SSÇ'lerin aile ve sosyal çevresinde kriminal özellikler olması ile risk alma davranışı ve problem çözme becerileri arasında anlamlı ilişki olduğu, çevresinde suça karışmış bireyler bulunan çocukların risk alma davranışlarının daha yüksek eğilim gösterdiği vurgulanmıştır. Benzer bir çalışma da Farrington ve ark. (2001) tarafından yapılmış; aile üyelerinin kriminal özellikler göstermesi durumundan çocuğun da etkilenecek suça sürüklendiği aktarılmıştır. Bu çalışmada elde edilen sonuç diğer araştırmalarla benzerlik göstermektedir.

Araştırmada ulaşılan diğer bir sonuca göre aile, akraba, arkadaş sosyal destek sistemi ile suç geçmişi dağılımları arasında anlamlı farklar ($p = .000$) tespit edilmiştir. Araştırmada, güçlü sosyal destek algısına sahip olan SSÇ'lerin suç geçmişine sahip olma riskinin daha düşük; zayıf sosyal destek algısına sahip SSÇ'lerde ise suç geçmişine sahip olma riskinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Aile içi paylaşım eksikliğinin, boş zaman aktivitesini planlayamama durumlarının çocukların tekrar suça sürüklenmesinde artışa sebep olduğu yönünde çalışmalar mevcuttur (Erbay ve Gülüm, 2018). Aile sisteminden uzaklaşan çocuk sosyal çevreye yönelebilecek ve dış çevrenin riskleriyle karşı karşıya kalabilecektir. Çocuğun gelişim dönemi itibarıyla doğru ve yanlış ayırt edebilme becerisi eksiklik gösterebilmektedir. Arkadaş sosyal çevresinin olumsuz özelliklerinin farkına varmadan sosyal desteğini sürdüren çocuğun suç davranışından kaçınması da zorlaşabilmektedir. Erbay ve Gülüm (2018)'ün çalışmasında, çocuğun riskli arkadaş çevresine sahip olma durumunun tekrar suça sürüklenmesinde önemli bir risk faktörü oluşturduğu bildirilmektedir. Yapılan çalışmada ve diğer araştırmalarda da belirtildiği gibi; güçlü bir aile ve akraba destek sisteminin, çocukların suç davranışından uzak durmasında koruyucu bir rol oynadığı ortaya konulmuştur.

Araştırmada ulaşılan diğer bir sonuca göre, algılanan gelir durumu ile suç türü arasında anlamlı fark ($p = .000$) tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada; yüksek gelir düzeyi

algısına sahip SSÇ'lerin daha az suça sürüklendikleri, düşük ve orta düzey gelir düzeyi algısına sahip SSÇ'lerin ise oransal olarak daha fazla suça sürüklendikleri, en çok işlenen suçların başında mal varlığına ilişkin suçların (%39) olduğu, bu suç türünde olup düşük ve orta gelir düzeyi algısına sahip SSÇ'lerin çalışmanın %37.2'sini oluşturduğu görülmüştür. Benzer şekilde Güneş (2019)' in çalışmasında bu durum aktarılmış olup düşük sosyoekonomik özellikler gösteren SSÇ'lerin daha fazla suça sürüklendikleri durumu ifade edilmiştir. Sarı ve ark. (2019)' nın çalışmasında da, düşük sosyoekonomik özellikler gösteren aile yapısına sahip çocukların suç tekrarı oranının daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Bir diğer çalışma da Öztürk (2013) tarafından yapılmış olup sosyoekonomik düzey ile risk alma davranışları ve problem çözme becerilerini ele alan araştırmada düşük gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının diğer ailelere oranla daha fazla risk alma davranışı gösterdiği bildirilmiştir. Comanor ve Philips (2002)'in 14-22 yaş arasındaki gençleri incelediği araştırmasında da; yüksek sosyoekonomik özellikler gösteren aile üyelerine sahip çocukların hedeflerine ulaşmak için daha az suç faaliyetlerine karıştıkları belirtilmiştir. Bu çalışmada elde edilen sonuç diğer araştırmalarla benzerlik göstermektedir.

Araştırmada ulaşılan diğer bir sonuca göre, SÇG'lerin tedbir önerilerinin çocuk mahkemesi hakimlerince dikkate alınma durumu arasında anlamlı fark ($p = .000$) tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada, SSÇ tarafından uzmanlarca önerilen 246 (%49.2) tedbir talebinin 187'sinin (37.4) mahkeme hakimlerince uygun görülerek uygulandığı, tedbir önerilerinin büyük oranının çocuk mahkemesi hakimlerince dikkate alındığı görülmüştür. Fırat ve ark. (2016)' nın yaptığı çalışmada; mahkemelerin danışmanlık, eğitim, sağlık gibi tedbir kararlarını alırken daha küçük yaşta olan çocuklara daha fazla tedbir kararı aldığı, çocukların yaşlarının arttıkça tedbir kararlarının azaldığı bildirilmiştir. Yüce (2019)' nin araştırmasında ise mahkemelerin %66 oranında tedbir almayı gerek görmediği, mahkemelerin en fazla danışmanlık tedbiri kararı aldığı (%25) ifade edilmiştir. Bu çalışmada elde edilen sonuç diğer araştırmalarla benzerlik göstermektedir.

Araştırmada ulaşılan diğer bir sonuca göre, SSÇ hakkında önceden verilip halihazırda uygulanan tedbir kararı ile SSÇ' nin suç geçmişi dağılımı arasında anlamlı fark ($p = .000$) tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada; suç geçmişi olup tedbir kararı verilen çocuk sayısı suç geçmişi olmayıp tedbir kararı verilen çocuk sayısının beş katından daha fazla olduğu, suç geçmişi olmayıp (ilk defa adli sürece dahil olan) hakkında herhangi bir tedbir kararı uygulanmayan çocuk sayısı tüm çocukların %81.6' sını oluşturduğu görülmüştür. Yamak (2019)' in çalışmasında; SSÇ'lerin %38.1' inin geliş nedeni dışında tekrar suça sürüklendiği

aktarılmıştır. Yüce (2019) de suça sürüklenen çocuklar ve tedbir dosyaları arasındaki ilişkiyi çalışmasında irdelemiş olup SSÇ'lerin ilk defa suça sürüklenmeleri sonucunda alınan tedbir kararlarının çocukların tekrardan suça sürüklenmesinde önemli sayılabilecek şekilde etki yaptığını tespit etmiştir. Bu çalışmada elde edilen sonuç diğer araştırmalarla benzerlik göstermektedir.

Araştırmada ulaşılan diğer bir sonuca göre, SSÇ' nin gelecek motivasyonu ile suç geçmişi dağılımı davranışı arasında anlamlı fark ($p = .000$) tespit edilmiştir. Çalışmada; gelecek motivasyonu düşük olduğu gözlenen ve suç geçmişi olan SSÇ'lerin toplam verilerin %26.2' sini oluşturduğu, gelecek motivasyonu yerinde olduğu gözlenen ve suç geçmişi olmayan SSÇ'lerin ise %58.2 oranını kapsadığı görülmüştür. Akademik açıdan düşük özellikler gösteren, okuldan uzaklaşmış hisseden, mesleki beklentisi olmayan ve gelecek planı düşük çocukların diğer çocuklara göre suça sürüklenme durumunun daha fazla olduğu bildirilmektedir (Gökçe, 2012). Gamlı ve ark. (2024)' nin denetimli serbestlik sürecindeki SSÇ'lerin gelecek beklentisi üzerine yaptığı araştırmada, yükümlü grubun ölçek puanının tüm alt gruplar ve kontrol grubundan anlamlı düzeyde düşük bulunduğu; ergenlerin istihdam, eğitim, evlilik, sağlıklı yaşam gibi toplumsal yaşamın önemli unsurlarına karşı beklentilerinin düşük olduğu ifade edilmiştir. Benzer bir araştırma da Voisin ve ark. (2020) tarafından yapılmış; öz saygısı ve gelecek yönelimi yüksek gençlerin, bu özellikleri göstermeyen gençlere göre suç işlemeye karşı daha çok koruyucu bilişsel kaynağa sahip oldukları aktarılmıştır. SSÇ'lerin kriminal özellikler barındırmaları durumunun gelecek motivasyonunu negatif yönde etkilediği değerlendirilmiştir. Bu çalışmada elde edilen sonuç diğer araştırmalarla benzerlik göstermektedir.

SONUÇ

Bu araştırmada, Antalya'daki çocuk mahkemelerine (Antalya 1., 2., 3. Çocuk Mahkemeleri ve Antalya Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi) gelen beş yüz farklı suça sürüklenen çocuğa (SSÇ) ait SİR'ler retrospektif olarak incelenerek çocukların sosyodemografik özellikleri, suç geçmişleri, yeniden suça sürüklenme riskleri ve uygulanan/önerilen tedbir kararları analiz edilmiştir. Bulgular, hem niceliksel dağılımları hem de değişkenler arası ilişkileri ortaya koymaktadır. Araştırma için oluşturulan "SSÇ Bilgi Formu" kapsamında elde edilen bilgilerin sonuçları aktarılmış olup genel değerlendirme ve önerilerle çalışma sonlandırılmıştır.

Suç Sürüklenen Çocukların Sosyodemografik Özellikleri

- Çalışmaya konu olan beş yüz çocuğun önemli bir bölümü erkeklerden (%82,4) oluşmaktadır. Bu durum, alanyazında da sıkça vurgulandığı üzere çocuk suçluluğunda erkeklerin daha yüksek oranda temsil edildiği bulgusuyla örtüşmektedir.
- Çocukların çoğunluğu 15-17 yaş aralığındadır (%76,8). Çocuk suçluluğunda ergenlik döneminin sosyal, duygusal ve bilişsel açıdan risk faktörlerini barındırması bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olabilir.
- Önemli bir çoğunluğun Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı (%96,6) olması, araştırmanın Antalya il merkezinde yürütülmesi ve çalışmanın evren-örneklem yapısından kaynaklanmaktadır. Yabancı uyruklu çocukların da dikkate değer ancak daha düşük bir orana sahip oldukları görülmüştür.
- SSÇ'lerin ikamet ettikleri konutun mülk durumuna bakıldığında %44.8'inin ikamet ettiği konutun kendilerine ait olduğu; %45.2'sinin ise ailesiyle kirada, yakınına ait evde veya kuruluş bakımında kaldığı görülmektedir.
- SSÇ'lerin en yoğun ikamet ettiği ilçelerin sırasıyla Kepez (%44.8) ve Muratpaşa (%37.8) olduğu, bu ilçelerde ikamet eden SSÇ'lerin 5 merkez ilçenin %82.6'sını oluşturduğu saptanmıştır.
- SSÇ'lerin eğitim durumunda lise okuyor (%51,2) oranının en yüksek olması dikkat çekmekte; ancak lise döneminde olanlar arasında okulu terk eden ya da devamsızlık oranlarının da ciddi düzeyde bulunduğu görülmektedir. Çocukların yaklaşık yarısı, akademik başarı düzeylerini "düşük" olarak algılamıştır. Bu durum, araştırmanın

ilerleyen bölümlerinde okul başarısı ile suç geçmişi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğunu da doğrulamaktadır.

- Çocukların %35,6'sının çalıştığı (günlük yevmiyeli, çırak vb. işler) saptanmıştır. Eğitim ve çalışma durumunun birlikte değerlendirilmesi, okul terk ya da devamsızlık süreçleriyle çalışma durumunun ilişkili olduğunu göstermektedir.
- SSÇ'lerin %94.2'sinde herhangi bir fiziksel hastalık saptanmadığı, geriye kalan kısımda dört SSÇ'nin (0.8) mental retardasyonun bulunduğu; %6.2'sinin psikiyatrik rahatsızlığının bulunduğu ve bu orandaki SSÇ'lerin %4.2'sinin tedavi olduğu; %2.8'inin intihar girişimin olduğu, bu girişimlerde bulunan SSÇ'lerin %2'sinin bir defaya mahsus olacak şekilde intihar girişiminde bulunduğu; %12.6'sının kendine zarar verici davranışının olduğu, bu davranışlarda bulunan SSÇ'lerin %10.4 ile en çok vücuduna kesi oluşturacak şekilde kendine zarar verdiği; %13.6'sının evden/kuruluştan kaçma davranışı gösterdiği görülmüştür.
- SSÇ'lerin %48.8'inin zararlı alışkanlıklarının olduğu tespit edilmiş; tespit edilen SSÇ'lerin %46.2'sinin sigara, %17.8'inin alkol ve %10.8'inin uyuşturucu madde kullanım öyküsünün bulunduğu görülmüştür.

Aile ve Sosyal Çevre Özellikleri

- Araştırmaya katılan çocukların büyük bölümünün anne ve babası sağ olsa da (%93,8), ebeveynlerin medeni durumunda boşanma, ayrı yaşama gibi etkenlerin çocuk suçluluğuna etkide bulunabileceği görülmüştür. Ki-kare analizleri, ebeveynlerin evlilik durumuyla çocukların suç geçmişi arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir.
- Çocukların %60,4'ü ebeveynleriyle birlikte yaşadığını belirtirken, kurum bakımı altında yaşayanların (%3,8) ya da cezaevinde bulunanların (%3,8) da olduğu görülmüştür.
- SSÇ'lerin toplam kardeş sayılarında en yüksek verinin iki kardeş (% 32.4) olan SSÇ'lere ait olduğu, onları üç (%23.6) ve dört (18.8) kardeşli SSÇ'lerin takip ettiği saptanmış; SSÇ'lerin %35.6'sının ailelerinde birinci çocuk olarak dünyaya geldiği görülmüştür.
- Ailenin sosyoekonomik gücü, ebeveynlerin eğitim düzeyi, aile sosyal destek sistemleri ve ebeveynlerin suç geçmişine sahip olma durumlarıyla çocuğun suç geçmişi arasında

çeşitli anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Örneğin, anne-baba veya kardeşte suç geçmişinin bulunmasının, çocuğun suça sürüklenme ihtimalini artırdığı tespit edilmiştir.

- Çocukların büyük çoğunluğu aile ve akraba desteğini “güçlü” olarak ifade etse de (%70 ve %65,8), “zayıf” algılanan sosyal destek grubunda suç geçmişi oranının daha yüksek olması, aile ve akraba destek mekanizmalarının suça sürüklenmeyi önlemede önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Suç ve Yargılamaya İlişkin Bulgular

- Suça sürüklenen çocukların %32’sinin daha önce de bir suçtan yargılandığı, %12,4’ünün cezaevi öyküsüne sahip olduğu, %97,2’sinin cezai ehliyetinin var olduğu görülmektedir. Bu durum, çocuk suçluluğunda tekrar (mükerrer) suç davranışının kayda değer bir oranda olduğunu göstermektedir.
- Başvuruya konu suç türlerinde en yüksek oran mal varlığına ilişkin suçlara (%39,0) aittir. Bunu, şiddet suçları (%37,2) ve cinsel suçlar (%10,6) izlemektedir. Farklı gelir gruplarına ve eğitim düzeylerine göre suç türü dağılımları incelendiğinde, özellikle “düşük” gelir grubunda mal varlığına ilişkin suçların, “orta” gelir grubunda ise şiddet suçlarının ön plana çıktığı gözlemlenmiştir.
- SSC’lerin suç işledikleri mekân büyük oranda kamuya açık alanlar (%54,0) olarak belirlenmiştir. Bunun yanı sıra iş yeri ve okul gibi alanlarda da suça sürüklenme oranının kayda değer olduğu anlaşılmıştır.
- Çocukların suça sürüklenirken genellikle arkadaşlarıyla hareket etmesi (%45,6), sosyal çevrenin niteliğinin, risk faktörlerini artırmadaki önemine işaret etmektedir. Nitekim arkadaş ortamının kriminal özellik barındırmasının tekrar suça sürüklenme ihtimalini artırdığı bulgusu, alanyazınla uyumludur.
- SSC’lerin %18,0’i hakkında önceden verilmiş ve halihazırda uygulanan bir tedbir kararı bulunduğu; bunlar arasında en çok danışmanlık ve eğitim tedbirlerinin uygulandığı anlaşılmaktadır.
- Araştırmada, sosyal çalışma görevlilerince önerilen tedbir kararlarından en çok danışmanlık (%45,6) ve eğitim (%31,2) tedbirleri önerilmiştir. Mahkemece verilen tedbir kararlarının da benzer sıralamada olduğu görülmektedir.
- SİR’lerde meslek elemanlarının önerilerinin çocuk mahkemesi hakimlerince büyük oranda dikkate alındığı (ki-kare testiyle anlamlı düzeyde) ortaya çıkmaktadır. Böylece

yargılama sürecinde sosyal çalışma görevlilerinin önerilerinin etkili olduğu ve karar sürecine yön verebildiği anlaşılmaktadır.

Gelecek Motivasyonu ve Tekrar Suça Sürüklenme

- Geleceğe ilişkin motivasyonu düşük olarak değerlendirilen çocukların (%36,0) büyük bir kısmının daha önce suç geçmişine sahip olduğu bulgusu, gelecek beklentileriyle suç davranışı arasındaki olası etkileşimi göstermektedir. Gelecek motivasyonunun yüksek olması, çocukların suça sürüklenme ihtimalini azaltan bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle çocukların gelecek planlarını destekleyici eğitim ve danışmanlık tedbirlerinin önemi bir kez daha vurgulanmaktadır.
- Tekrar suça sürüklenme riskinde, ebeveyn denetim eksikliği, düşük sosyal destek ve düşük sosyoekonomik konum öne çıkmaktadır. Uzman değerlendirmelerinde; olumsuz rol model yoksunluğu, zararlı alışkanlıklar, kendine zarar verici davranışlar ve mükerrer suç öyküsünün de risk faktörlerini artırdığı görülmüştür.

Genel Değerlendirme ve Öneriler

Yapılan araştırmalar neticesinde, çocuk suçluluğunun yüzyıllar öncesi sürece dayandığı ve günümüzde sayılarının giderek arttığı görülmüştür. Ceza sistemi uygulamalarına bakıldığında; sistemlerin suçu azaltmakta zaman zaman etkili olduğu değerlendirilse de uygulamaların suçluluğun çoğunu veya tamamına yakını ortadan kaldıramadığını, suçluluğu engellemede kanunlarla birlikte bireysel ve çevresel etmenlerin de ele alınması gerektiğini ortaya koymuştur.

Araştırmada yer alan suç türlerinden mal varlığına ilişkin suçlar, şiddet suçları, cinsel suçlar ve diğer suçlar geçmişten bu yana toplumlarda yerini almış ve günümüzde de varlıklarını korumuştur. Bu eylemlerin gün geçtikçe artması toplumda huzursuzluğa yol açabilmektedir. Sorun olarak görülen durumun çözüme kavuşturulması için sorunun nedenlerine inilmelidir. Bu eylemlere, yetişkinler gibi çocuklar da konu olabilmekte ve ceza yargılamasında yerini alabilmektedir. Çocuğun içerisinde bulunduğu aile sistemi, kişilik yapısı ve gelişim dönemi özellikleri, sosyoekonomik ve sosyokültürel yapı, içerisinde bulunduğu sosyal çevre unsurları ile suça sürüklenme durumu ilişkilendirilebilir. Bu çocukların; bilinçli davranışlardan uzak ve belirli otoriteden yoksun olması, adölesan dönemin özelliklerini barındırmaları, akran baskısına maruz kalmaları, düşük sosyoekonomik özellikler barındırmaları risk unsuru oluşturabilmekte, toplumsal kural ve normlara uyum sağlamakta

zorlanmalarına sebebiyet verebilmektedir. Bu risk faktörlerinin tespit edilmesi ve gerekli sosyal, ekonomik, hukuki müdahalelerin yapılması son derece önemlidir.

Adli sisteme yansıyan çocuk ile sağlıklı bir mesleki görüşmenin yürütülmesi için uzman ve çocuk arasında güven ilişkisinin kurulması, çocuğun ihtiyaçları doğrultusunda görüşme ortamının hazırlanması, çocuğun gelişim dönemi özellikleri, aile yapısı, diğer sosyal destek sistemleri gözetilerek görüşmeler sağlanması, uygun teknik ve yaklaşımların çocuğa sunulması kendisini daha rahat ifade edebilmesine olanak sağlanması, çocuğun ihtiyaç duyabileceği sorunların belirlenmesi, tekrardan ceza yargılamasına konu olmaması için etkin koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması adli sistemde önem arz etmektedir. Sosyal inceleme sürecindeki güvenlik kaygıları, doğru bilgiye ulaşma zorlukları ve karar alma sürecindeki sorumluluk yükü, meslek elemanlarının performansını etkileyen önemli faktörler olarak belirlenmiştir. Sosyal inceleme süreci sosyal çalışma görevlilerince yürütülmektedir ve sosyal çalışma görevlileri toplumsal rehabilitasyon sürecinin başat unsurlarındandır. Bu süreci organize eden uzmanlar çocukların ihtiyaç duyduğu sorunları tespit eder ve 5395 sayılı ÇKK çerçevesindeki koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının uygulanmasını önerir. Uygulamada, koruyucu ve önleyici tedbirlerin çeşitlendirilerek daha farklı tedbir kararlarının da alınır hale getirilmesi sürece optimal bir destek sağlayabilecektir. Ayrıca sosyal çalışma görevlilerinin nicelik açısından artırılması, öncelikle risk unsuru barındıran çocuklar olmak üzere tüm çocuklara ulaşılmaya çalışılması, suça sürüklenen çocuklar için sosyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi, meslek elemanlarının sosyal inceleme süreçlerinde karşılaştıkları zorlukların azaltılması ve çocukların bireysel ihtiyaçlarına uygun programların geliştirilmesi önerilmektedir. Ayrıca, gelecek motivasyonunu artırıcı stratejilerin benimsenmesi ve çocukların sosyal çevrelerinde olumlu değişiklikler sağlanması, tekrarlayan suç oranlarının azaltılmasına katkıda bulunabilir.

Koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarında; önceden tespit edilip halihazırda devam eden tedbir kararlarının çocuk suçluluğunu engellemede kısmen etkili olabildiği, özellikle suç tekrarı davranışı geliştiren çocuğun adli sürece katılımında koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının yeterince işlevsel etki gösteremediği düşünülmüştür. Ayrıca, çocukların eğitim sürecine katılımlarını artırmaya yönelik stratejiler geliştirilmesi ve toplum içinde rehabilitasyon süreçlerinin iyileştirilmesi, yeniden suç işleme oranlarının düşürülmesine katkıda bulunacaktır. Uygulamada karşılaşılan eksiklikler, tedbirlerin sürdürülebilirliği ve çeşitliliği konularında daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir. Ayrıca, mahkemelerce verilen tedbir kararlarının etkinliğinin ve sürekliliğinin artırılması için düzenli izleme ve

değerlendirme sistemleri kurulmalıdır. Tedbir kararlarında zaman zaman uygulama problemleri meydana gelmektedir. Yargılama faaliyetleri yürütülürken çocukların şehir değiştirmesi nedeniyle tedbir kararlarının verilmesi ve uygulanmasında aksaklıklar yaşanabilmektedir. Bu hususta uygulamada karşılaşılan bir diğer problem de mahkemelerin yargılama faaliyetlerinin uzun sürmesi durumu gösterilebilir. SÇG' nin tedbir talep etmesinden sonra mahkeme yoğunluğu nedeniyle kısmi zamanlarda tedbir kararını geç verilebildiği, çocuğun o tarihten sonra reşit veya reşit olmaya yakın dönemde olduğu, bu nedenle verilecek kararın amacına uygun ilerleyememesi takdiriyle tedbir kararlarının verilmediği durumlarla da karşılaşılabilir. Suça sürüklenen çocukların yargılama faaliyetlerinde bazı mahkemeler; ceza odaklı değerlendirmede bulunabilmekte, ceza verilen dosyaların bir kısmında tedbir kararının uygulanmasına gerek duymayabilmektedir. Kuruluş bakımındaki çocuklar ile yapılan görüşmelerde, SÇG çocuk için çeşitli tedbirler önerebilmektedir. Çocuğun kuruluş bakımında olması ve halihazırda orada uygulanabileceği kanaatiyle mahkemeler tedbir önerilerinin bir kısmını reddedebilmektedir. Bu durumlar da, önerilen tedbir kararlarının uygulanmasının önüne geçebilmektedir. Koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının ilk defa suça sürüklenen çocuklar öznesinde mahkemeler tarafından oransal olarak daha az tercih edildiği, suç tekrarı davranışında bulunan çocukların adli sistem içerisinde tespit edilerek gerekli tedbir kararlarının verildiği fakat bu tedbir kararlarının suç tekrarı davranışının önüne geçmede yeterli etki yaratamadığı değerlendirilmiştir. Çocuğu suça sürükleyen faktörlerin tespit edilerek özellikle makro yaklaşım ve politikaların uygulanması suç tekrarı davranışının önüne geçilebilmesi için önemli olduğu düşünülmüştür.

Çocukların azımsanmayacak miktarının mükerrer suç davranışı geliştirdiği yapılan araştırmada tespit edilmiş olup çocukların suça sürüklenmesinde bireysel, ailevi ve çevresel faktörlerin bütüncül bir şekilde ele alınması gerektiği ortaya koyulmaktadır. Öneri olarak, çocukların ihtiyaçlarına özel müdahale programlarının geliştirilmesi, eğitim ve sosyal hizmet kurumlarının etkinliğinin artırılması, ailelere yönelik destekleyici politikaların yaygınlaştırılması önem arz etmektedir. Bulgular, bu alanda geliştirilecek politikaların etkinliğini artırmak için veri odaklı yaklaşımların önemini ortaya koymaktadır. Öte yandan; cezaevi öyküsü olan çocukların oranının %12,4 olması, özellikle ceza infaz kurumlarının rehabilitasyon ve topluma kazandırma kapasitelerinin tartışılmasını gerektirmektedir. Ayrıca, cezai ehliyet durumunda %97,2'lik bir oranla çocukların büyük çoğunluğunun ceza sorumluluğu taşıdığı göz önünde bulundurulduğunda, cezai ehliyetin değerlendirilmesi sürecinde çocukların gelişimsel düzeylerinin yeterince dikkate alınıp alınmadığı sorgulanmalıdır.

Suçta sürüklenen çocuğa yapılacak müdahalelerin zamanında sunulması, özellikle mükerrer suçların artmasını engelleyebilecektir. Tedbirlerin çocuk ve ailenin ihtiyaçlarını karşılar nitelikte sunulması, uygulayıcı tarafından azami süreler aşılmayarak uygulama planlarının ve süreç raporlarının ilgili mahkemelere gönderilmesi, verilen tedbir kararlarının denetim ve takibinin mahkemelerce zamanında yapılması, uygulayıcıların süreleri aşması veya tedbir sürecini özverili yürütmemesi durumunda yasal yaptırımlara tabii tutulmaları süreci daha işlevsel hale getirebilecektir. Suçta sürüklenen çocuklara yönelik adli sürecin hassasiyetle yürütülmesi, toplumun da bu doğrultuda algısının oluşması için çalışmaların sürdürülmesi, özellikle mükerrer suçlarla adli sisteme konu olan çocuklarla daha yoğun bireysel ve grup çalışmalarının yapılması, suç tekrarını alışkanlık haline getirmiş çocuklara psikolojik ve sosyal desteğin yanında hukuk kurallarının da revize edilmesi, öncesinde tedbir kararı verilen ve halihazırda cezaevinde bulunan çocuklara işlevsel psikososyal müdahalelerin sunulması ve bu hususta mahkemelere uygulama planlarının gönderilmesi, suçta sürüklenen çocukların güçlü yönlerinin açığa çıkarılarak güçsüz yönlerinin desteklenmesi, boş zaman planlamalarının yapılması; çocukların sportif, sosyal ve sanatsal aktivitelere dahil edilmesi, ailelere yönelik psikoeğitim programlarının yürütülmesi, kamu kurum ve kuruluşlarının kararlı bir şekilde çalışmalarına devam etmesi ve eylem planlarının oluşturulması son derece önemlidir.

Bu araştırmanın bulguları; suçta sürüklenen çocukların büyük kısmının ergenlik döneminde, erkek, düşük/orta sosyoekonomik düzeyde, aile veya akraba desteği zayıf olan, okul başarısı ve okula bağlılığı düşük olan, kimi zaman zararlı alışkanlıklara sahip çocuklardan oluştuğunu göstermektedir. Elde edilen sonuçlar; çocuk suçluluğunun çok boyutlu yapısını ve mikro (aile-çocuk), mezzo (okul, mahalle, sosyal çevre), makro (sosyoekonomik koşullar, göç, kentleşme vb.) faktörlerle etkileşimli olduğunu doğrulamaktadır. Suçta sürüklenen çocukların suçta sürüklenmeyen çocuklara oranla eğitsel açıdan düşük profil gösterdikleri, okula devam problemi yaşadığı, gelecek motivasyonu oluşturmada güçlük çektiği bilinmektedir. Çocukların akademik yönden desteklenmesi, okula bağlılıklarının arttırılması, risk faktörlerinin belirlenerek ortadan kaldırılması çocuk suçluluğuna olumlu katkı sunabilecektir. Bunun dışında toplumsal ilişkilerin düzenlenmesi, kentleşme, göç gibi unsurlar da son derece önemlidir. Suçun yoğun olduğu bölgelerde yetişen çocukların suçta yönelmeleri daha muhtemeldir. Bu bölgelerin nüfus dağılımı ve suç ilişkisine göre karar koyucuların makro düzenlemelerde bulunması suç ilişkisine olumlu katkı sunabilecektir. Çocukların aile yapılarının güçlendirilmesi, sosyal destek mekanizmalarının artırılması ve çocukların çevresel faktörlerden izole edilmeden desteklenmesi gerektiği

vurgulanmaktadır. Aile danışmanlığı ve toplumsal rehabilitasyon hizmetlerinin yanı sıra, çocukların güvenli sosyal alanlara erişiminin sağlanması, suça sürüklenme oranlarını azaltmada etkili bir çözüm yolu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çocukların geleceğe yönelik motivasyonlarını yükseltmek, eğitim sürecine aktif katılımı sağlamak ve ailelerin sosyal destek sistemlerini güçlendirmek, suç davranışını önlemede kritik görünmektedir. Ayrıca meslek elemanlarınca önerilen danışmanlık ve eğitim tedbirleri başta olmak üzere, sağlık ve bakım tedbirlerinin de ihtiyaç temelli uygulanması ve mahkemelerce dikkate alınmasının önemi vurgulanmalıdır. Özellikle ceza adaleti sistemi içerisinde, çocuğun yararını gözeten koruyucu-önleyici tedbirlerin hayata geçirilmesi, mükerrer suçların azaltılmasına katkı sağlayacaktır.

Bu araştırma, Antalya il merkezindeki çocuk mahkemelerine gelen 500 dosya ile sınırlı olup farklı bölgelerde, daha geniş veya farklı sosyodemografik gruplarda yapılacak araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Verilerin geriye dönük (retrospektif) incelenmesi de çalışmanın yöntemsel sınırlılıkları arasında gösterilebilir. İleride yapılacak araştırmalarda, prospektif boylamsal tasarımlarla çocukların gelişimsel süreçleri daha kapsamlı ele alınabilecektir.

Sonuç itibarıyla, çocuk suçluluğunun önlenmesi ve mükerrer suç oranlarının düşürülmesi için; aileden başlayarak okul, sosyal çevre ve toplumsal yapıya yönelik multidisipliner önleyici politikaların hayata geçirilmesi gerekmektedir. ÇAS uygulayıcılarının, SİR'lerin rehberliğinde, çocuğun korunması ve rehabilitasyonunu hedefleyen tedbirlerle hareket etmesi, hem çocuk hakları hem de toplumsal barış açısından büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Aazami, A., Valek, R., Ponce, A. N., & Zare, H. (2023). Risk and protective factors and interventions for reducing juvenile delinquency: A systematic review. *Social Sciences*, 12(9), 474.
- Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği, *T.C. Resmi Gazete*, 31470, 30.04.2021.
- Afşin, R., & Öğretir Özçelik, A. D. (2018). Suça sürüklenen çocuklar ile suça sürüklenmeyen çocukların algıladıkları anne ve baba tutumları ile ebeveyn bağlanma stillerinin karşılaştırılarak incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 384-400.
- Akalın, M. (2024). Suça sürüklenen çocuklar ve çocuk dostu kentler. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(3), 563-594.
- Akbulut Bozdoğan, B. (2000). Bilişim suçları. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(1-2 (Milenyum Armağanı)), 545-555
- Akkuş Çetinkaya, T., Kaygusuz, Ö. R., & Bayır, T. (2022). Kahramanmaraş ilinde suça sürüklenen çocukların aile içi şiddete yönelik tutumları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 17(3), 138-145.
- Altınsoy, E., & Kara, A. (2022). Suça sürüklenen çocuklar ve çocuk suçlarının kriminal açıdan incelenmesi. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 11(1), 75-108.
- Altuner, D., Engin, N., Gürer, C., Akyay, İ., & Akgül, A. (2009). Madde kullanımı ve suç ilişkisi: Kesitsel bir araştırma. *Tıp Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 87-94.
- Anjaswarni, T., Nursalam, N., Widati, S., & Yusuf, A. (2019). Analysis of the risk factors related to the occurrence of juvenile delinquency behavior.
- Aslan, R., Aktaş, A., & Akgur, S. (2023). Çocuk ve ergenlerde madde kullanımı ve adli toksikolojik analizler. *Bağımlılık Dergisi*, 24(1), 93-103.
- Aslan, Y. (2021). Suça sürüklenen çocuklarla ilgili yapılan yayınların incelenmesi. *Anatolian Journal of Health Research*, 2(3), 79-86.
- Aspy, C. B., Vesely, S. K., Ofman, R. F., Tolma, E., Rodine, S., Marshall, L. & Fluhr, J. (2012). School related assets and youth risk behaviors: Alcohol consumption and sexual activity. *Journal of School Health*, 82, 3-10.
- Ataç, İ. (2021). Suça sürüklenen terör mağduru çocuklar. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 10(26), 118-131.
- Ateş, E. C., & Saluk, A. (2018). Bilişim suçları kapsamında suça sürüklenen çocukların incelenmesi. *HUMANITAS - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 154-176.

- Avcil, S., Avcil, M., & Yılmaz, N. (2018). Suça sürüklenen çocuk ve ergenlerin sosyodemografik ve klinik özellikleri. *Çukurova Medical Journal*, 43(4), 853-861.
- Ayan, S. (2006). Şiddet ve fanatizm. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(2), 191-209.
- Ayhan, G. (2021). *Suça sürüklenen çocuk ve suça sürüklenmeyen çocuğun benlik düzeylerinin karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adli Tıp Anabilim Dalı, Malatya.
- Babalık, B. B. (2024). II. Dünya Savaşı yıllarında Türkiye’de suçlu (suça sürüklenen) çocuklar hakkında bir değerlendirme (1939-1945). *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı*, 497-514.
- Bağış, R. C. (2019). Çocukları suça sürükleyen çevresel nedenler: Sosyal bağ ve sosyal öğrenme teorileri ışığında bir değerlendirme. *Humanitas-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 203-221.
- Baksi, Y. (2018). *Suça sürüklenen çocuklarda bağlanma, davranış problemleri ve çocukluk çağı travmatik yaşantılarının sosyal hizmet disiplini çerçevesinde değerlendirilmesi (Tekirdağ Çocuk Mahkemesi örneği)* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Batman, H., & Demirel, A. C. (2023). Suça sürüklenen çocuklarda çocuk destek merkezlerinin yeri ve önemi. *Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 5(2), 1-10.
- Bekir, H. (2016). Erzincan ilinde suça sürüklenen ve suç mağduru olan çocuklar. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 267-280.
- Bilginer, Ç., Karadeniz, S., Hızarcı, S., Yılmaz, B. C., & Kandil, S. (2021). Suça sürüklenen çocukların adli psikiyatrik değerlendirme ve rapor sonuçları: İki yıllık retrospektif dosya taraması. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 24(2), 217-227.
- Bilican Gökkaya, V. (2022). Suça sürüklenen çocuk ve aile faktörü. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 46(2), 193-204.
- Bircan, S., & Erden, G. (2011). Madde bağımlılığı: Aile ile ilgili olası risk faktörleri, algılanan ebeveyn kabul-reddi ve çocuk yetiştirme stilleri. *Turk J Child Adolesc Ment Health*, 18(3), 211-222.
- Borduin, C. M. & Ronis, S. T. (2012). Individual, family, peer, and academic characteristics of female serious juvenile offenders. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 10(4), 386-400.
- Caldwell, R. M., Wiebe, R. P., & Cleveland, H. H. (2006). The influence of future certainty and contextual factors on delinquent behavior and school adjustment among African American adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 35, 587-598.

- Cantürk, N., & Koç, S. (2010). Adli Tıp Kurumunda değerlendirilen cinsel suç sanıklarının sosyo-demografik özellikleri ve psikiyatrik profilleri. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 63(2), 49-53.
- Comanor, W. S., & Phillips, L. (2002). The impact of income and family structure on delinquency. *Journal of Applied Economics*, 5(2), 209-232.
- Çabuk, G. (2022). Çocuk suçluluğu bağlamında çocuğu suça iten nedenler. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 3(1), 129-142.
- Çakmakkaya, B. Y., & Akpınar, T. (2018). Bilişim suçları ile mücadelede karşılaşılan sorunlar. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(3), 123-129.
- Çetin, A., & Özyürek, A. (2023). Çocukların suça sürüklenmesinde suça ilişkin motivasyon ile ebeveyn tutumları ve duygu dışavurumları ilişkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(2), 799-808.
- Çocuk Koruma Kanunu, T.C. Resmi Gazete, 5395, 03.07.2005.
- Delice, M., Duman, A., & Özel, Ş. A. (2014). Parmak izi tipi ile suç türü arasındaki ilişkisinin incelenmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (43), 3-27.
- Dematteo, D., & Marczyk, G. (2005). Risk factors, protective factors and the prevention of antisocial behavior among juveniles. In K. Heilbrun et al. New York: Oxford University Press.
- Demir Yıldırım, D. (2019). *Diyarbakır'da suça sürüklenen çocuklar üzerine sosyolojik bir inceleme: Diyarbakır çocuk ağır ceza mahkemesi örneği* (Yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Diyarbakır.
- Demirci, M. S. (2019). Yetişkin cinsel suçluların sağaltımında güncel yaklaşımlar. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(3), 1070-1095.
- Doğan, E. (2022). Suça sürüklenen çocuklara yönelik medya pratikleri ve nefret söylemi: Video haberler ve kullanıcı yorumları örneği. *TRT Akademi*, 7(15), 676-701.
- Dursun, Y. (2021). Suça sürüklenen çocukların bağlanma stilleri ve aile aidiyetleri. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 1-29.
- Duyan, V. (2012). *Sosyal hizmet: Temelleri, yaklaşımları, müdahale yöntemleri*. Ankara: SHUD Yayınları.
- Enginyurt, Ö. (2016). Ordu ilinde 2010-2014 yılları arasında suça sürüklenen çocukların değerlendirilmesi. *Klinik Tıp Pediatri Dergisi*, 8(5), 35-39.
- Erbay, A., & Gülüm, Z. (2018). Çocuklarda suç tekrarını yordayan risk faktörleri. *Adli Tıp Bülteni*, 23(3).

- Erbay, E., Kayma Güneş, D., Ege, A., Baksi, Y., & Civelek, F. (2015). 2010-2012 yılları arası koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının incelenmesi: Ankara 1. Çocuk Mahkemesi örneği. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 26(2), 31-52.
- Ercan, L. (2002). Ergenlik döneminde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 47.
- Eren, S. & Demiray, N. (2019). Çocuk suçluluğunu etkileyen muhtemel faktörler: Suç korkusu, kentleşme ve aile yapıları Samsun İlkadım ve Canik ilçeleri örneği. *Researcher*, 7(4), 132-161.
- Erten, M., & Ertay, Y. (2023). TÜİK verilerine göre suça sürüklenen çocuklar ve sıklıkla işlenen suç türleri. *Uluslararası Düzce Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(2), 91-113.
- Ertüzün, E., Uyaroğlu, A. K., Demirel, B., & Kocak, E. (2016). Boş zaman aktivitelerinin madde bağımlılığı sürecindeki rolüne ilişkin nitel bir çalışma. *Spor Bilimleri Dergisi*, 27(2), 49-58.
- Erükçü, G., & Akbaş, E. (2012). Türkiye’de çocuk mahkemeleri uygulamalarına eleştirel bir bakış. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 135-153.
- Eryalçın, M., & Duyan, V. (2020). Denetimli serbestlik sistemindeki suça sürüklenen çocuk ve gençlerin sosyal destek algısı. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(1), 1-21.
- Eyüboğlu, M., & Eyüboğlu, D. (2018). Suça sürüklenen çocuklarda psikiyatrik bozukluklar, sosyodemografik özellikler ve risk faktörleri. *Klinik Psikiyatri*, 21(1), 7-14.
- Farrington, D. P., Jolliffe, D., Loeber, R., Stouthamer-Loeber, M., & Kalb, L. M. (2001). The concentration of offenders in families, and family criminality in the prediction of boys' delinquency. *Journal of adolescence*, 24(5), 579-596.
- Fırat, S., İltaş, Y., & Gülmen, M. K. (2016). Adana’da suça sürüklenen çocukların sosyodemografik özellikleri. *Adli Tıp Bülteni*, 21(2), 86-92.
- Gamlı, İ. S., Karakuş, O. B., Adak, İ., Yaşöz, C., & Ekinci, O. Denetimli serbestlik sürecindeki suça sürüklenen ergenlerde sosyal dışlanma, toplumsal aidiyet ve gelecek beklentisinin incelenmesi. *Bağımlılık Dergisi*, 25(1), 95-103.
- Gerra, G., Benedetti, E., Resce, G., Potente, R., Cutilli, A., & Molinaro, S. (2020). Socioeconomic status, parental education, school connectedness and individual socio-cultural resources in vulnerability for drug use among students. *International journal of environmental research and public health*, 17(4), 1306.
- Gizli Çoban, Ö., & Önder, A. (2021). Suça sürüklenen çocuklarda akıllı telefon bağımlılığı, siber zorbalık ve siber mağduriyetin değerlendirilmesi. *Akdeniz Tıp Dergisi*, 7(3), 430-435.

- Göcen, G. (2016). Kadirşinâlık ve öznel iyi oluş: Suça sürüklenen çocuklar üzerine nicel bir araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 966-990.
- Göger, F. (2020). *Suça sürüklenen çocuklarda şiddet eğilimi ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adli Tıp Anabilim Dalı, Malatya.
- Gökçe S. Erken uyarı sisteminin Milli Eğitim Bakanlığındaki uygulamaları. Uluslararası Çocuklar için Adalet Sempozyumu, 5-7 Aralık 2012, Ankara
- Guarnaccia, C., De Vita, E., Sortino, L., & Giannone, F. (2022). Links between adverse childhood experiences, psychopathological symptoms and recidivism risk in juvenile delinquents. *European Journal of Criminology*, 19(5), 1040-1059.
- Güleç, H., Topaloğlu, M., Ünsal, D., & Altıntaş, M. (2012). Bir kısır döngü olarak şiddet. *Psikiyatride güncel yaklaşımlar*, 4(1), 112-137.
- Güler, G., Sungur, M. A., & Kütük, M. Ö. (2018). Suça sürüklenen çocukların klinik ve sosyodemografik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Adli Tıp Bülteni*, 23(1), 39-46.
- Gülmez, Ş. Z., Demirden, A., & Durak, M. (2024). Çocukluk çağı travmaları ve adil dünya inancı ile çocuklarda mükerrer suça sürüklenme arasındaki ilişkinin incelenmesi: Erzurum il örneği. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 61-74.
- Günaydın, D., & Vatanel, C. (2024). Yoksulluk ile çocukların suça sürüklenmesi arasındaki ilişki: Tekirdağ/Süleymanpaşa örneğinden ampirik bulgular. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 9(25), 765-785.
- Güneş, B. (2019). *Suça sürüklenen çocuklarda aileden algılanan sosyal desteğin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Anabilim Dalı, Konya.
- Güneş, D. K., Olungan, O. (2014). *Aile ve çocuk mahkemelerinde çalışan uzmanların uygulamada karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri*. Sosyal hizmet sempozyumu "Türkiye'de adalet sistemi ve sosyal hizmet" bildiri kitabı, 217-233. Ankara: Başkent Üniversitesi.
- Hancı, H. Çocuk Suçluluğuna Yol Açan Sosyal Bir Yara "İç Göçler ve Çarpık Kentleşme", İzmir Tabip Odası Bülteni, Mayıs-Haziran 1999, Sayı:6, s.24-28.
- Işık, H. (2006). Çocuk suçluluğu ve okullar ile ilişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 287-299.
- Işık, Ü., Aktepe, E., Akyıldız, A., Şimşek, F., & Yıldız, A. (2019). Bir üniversite hastanesinde değerlendirilen suça sürüklenen çocukların sosyodemografik ve klinik özellikleri:

- 2014-2018 verileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 26(2), 175-182.
- Kalb, G., & Williams, J. (2003). Delinquency and gender. *Applied economics letters*, 10(7), 425-429.
- Kaplan, B., Çalışkan, Z., Evgin, D., & Caner, N. (2016). Evrensel bir sorun: Suça sürüklenen ve suç mağduru olan çocuklar. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(2), 10-15.
- Karadağ, M. (2021). Bir üniversite hastanesi çocuk ve ergen ruh sağlığı ve hastalıkları kliniğinde değerlendirilen adli olguların sosyodemografik ve klinik özelliklerinin incelenmesi. *Dicle Tıp Dergisi*, 48(1), 187-196
- Karasar, N. (2022). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karataş, S. (2020). Suça sürüklenen çocuklar ve suç mağduru çocuklara yönelik bir değerlendirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12(4), 575-586.
- Karataş, Z. (2017). Çocuklara yönelik denetimli serbestlik uygulamalarında sosyal hizmet müdahalesinin önemi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-20.
- Karataş, Z., & Dağdelen, G. (2014). Çocukların risklerden korunmasında erken tanı ve uyarı sisteminin önemi. *Türkiye'de Çocuğun Refahı ve Korunması Sempozyumu*, 301-315.
- Karataş, Z., & Mavili, A. (2019). Çocuk adalet sisteminde suça sürüklenen çocuklara yönelik uygulamalarda karşılaşılan sorunlar. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(45).
- Karbeyaz, K., Çelikel, A., Akkaya, H., & Balcı, Y. (2018). Suça sürüklenen çocuklarda maliyet analizi örneği: Olgu sunumu. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 40(3), 107-110.
- Kayma, D., & Gökler, R. (2021). Suça sürüklenen çocukların sosyodemografik özellikleri ile suç ilişkisinin incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(1), 1-10.
- Kazak Ekinci, N. (2016). *Suçta sürüklenmiş çocukların annelerinin çocuklarına ilişkin algısı: Siirt örneği* (Yüksek lisans tezi). Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara.
- Kennedy, T. D., Edmonds, W. A., Millen, D. H., & Detullio, D. (2019). Chronic juvenile offenders: Exploring risk factor models of recidivism. *Youth Violence and juvenile justice*, 17(2), 174-193.
- Kermen, U. (2018). Suça sürüklenen çocuklarda manevi müdahaleler. *Spiritual Psychology and Counseling*, 3(1), 61-84.

- Kıyak, S., Seki, T., & Dilmaç, B. (2022). Ergenlerin sahip oldukları değerler ile suça karşı tutumları ve başa çıkma stratejileri arasındaki yordayıcı ilişkiler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 20(1), 69-85.
- Kim, H. S., & Kim, H. S. (2008). The impact of family violence, family functioning, and parental partner Dynamics on Korean juvenile delinquency. *Child psychiatry and human development*, 39- 439-453.
- Kitapçıoğlu Yüksel, T. (2024). Suça sürüklenen çocuklara yönelik değerlendirme. *Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(1), 69-110.
- Kurtuluş, A., Salman, N., Günbet, G., Boz, B., Cenger, C. D., & Acar, K. (2009). Denizli ilinde 12–15 yaş arasındaki suça sürüklenen çocukların sosyodemografik özellikleri. *Pamukkale Medical Journal*, (1), 8-14.
- Loeber, R. (1982). Stability of antisocial and delinquent child behavior: A review. *Child development*, 1431-1446.
- Mordre, M., Groholt, B., Kjelsberg, E., Sandstad, B., & Myhre, A. M. (2011). The impact of ADHD and conduct disorder in childhood on adult delinquency: A 30 years follow-up study using official crime records. *BMC psychiatry*, 11, 1-10.
- Nadir, U. (2011). Suça yönelen çocuk ve ailesi ile çalışma: Ekolojik sistem perspektifi çerçevesinde örnek bir vaka sunumu. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 22(1), 165-174.
- Nilsson, A. (2003). Living conditions, social exclusion and recidivism among prison inmates. *Journal of Scandinavian studies in criminology and crime prevention*, 4(1), 57-83.
- Obuz, A. T. (2019). Suça sürüklenen ve hakkında danışmanlık tedbir kararı verilen çocukların suça sürüklenme nedenleri: nitel bir çalışma. *12*(67).
- Öğretir Özçelik, A. D., & Şengün Afşin, R. (2020). Suça sürüklenen çocuklar ile suça sürüklenmeyen çocukların algıladıkları anne ve baba tutumları, bağlanma stilleri ve benlik algılarının incelenmesi. *Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Akademik Dergisi*, (4-5), 89-117.
- Öğüt, O., Dursun, Y., Şişmanlar, Ş. G., Coşkun, A., & Sarı, U. (2020). Suça sürüklenen çocukların sosyodemografik özellikleri, algılanan aile işlevselliğinin ve anne-baba tutumlarının suça sürüklenme üzerine etkisinin değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 21(5), 531–536.
- Öntaş, Ö. C. (2010). Cinsel suça yönelen çocukların karakteristikleri ve tedavi programları. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 22(22), 47-56.

- Özar, S. (2023). Suça sürüklenen çocuğun ceza ve güvenlik tedbiri sorumluluğu. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, (55), 111-134.
- Öztürk, M.İ. (2007). *Bilişim cihazlarındaki sayısal delillerin tespiti ve değerlendirilmesinde iş akış modelleri* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Disiplinlerarası Adli Tıp Anabilim Dalı Fizik İncelemeler ve Kriminalistik, Ankara.
- Öztürk, N. (2013). *Suçta sürüklenen çocukların risk alma davranışlarının ve problem çözme becerilerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Parlak, S., & Ekşi, H. (2017). Suça sürüklenmiş kız çocuklarının ahlaki kimlikleri ve suça yönelik algılarının feminist etik bağlamında incelenmesi. *Fe Dergi*, 9(1), 54-70.
- Pelit, K., & Alkan, M. F. (2022). Suça sürüklenen çocukların sosyo-demografik ve suç özelliklerinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 51-65.
- Polat, C., Eren, H., & Erbakıcı, F. (2016). Hırsızlık suçunu etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi ve geleceğe yönelik yaklaşımlar. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 2(1), 1-34.
- Polat, O. (2016). Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 15-34.
- Sağlam, M., Kıvrak, M., & Baysal, T. (2017). Ebeveyn ayrılığının çocukların suça sürüklenmesi üzerindeki etkisinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 111-120.
- Saladino, V., Mosca, O., Petruccelli, F., Hoelzlhammer, L., Lauriola, M., Verrastro, V., & Cabras, C. (2021). The vicious cycle: problematic family relations, substance abuse, and crime in adolescence: a narrative review. *Frontiers in psychology*, 12, 673954.
- Sarı, S.A., Çiçek, A. U., Bütün, C. & Yıldırım, A. (2019). Sivas ilinde suça sürüklenen çocuk olguların sosyodemografik ve klinik özellikleri. *Adli Tıp Bülteni*, 24(3), 177-182.
- Saruç, S., & Kayma Güneş, D. (2014). Suça sürüklenen çocuklar hakkında hazırlanan sosyal inceleme raporlarının mahkeme kararlarına etkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 25(1), 109-132.
- Sheafor, B., & Horejsi, C. (2014). *Sosyal hizmet uygulaması: Temel teknikler ve ilkeler* (Çev. Edt. Durdu Baran Çiftçi). Ankara: Nika Yayınevi.
- Stams, G. J., Brugman, D., Deković, M., Van Rosmalen, L., Van der Laan, P., & Gibbs, J. C. (2006). Moral judgment of juvenile offenders: A meta-analysis. *Journal of abnormal child psychology*, 34, 692-708.

- Şentürk, Ş. (2018). Suça sürüklenmiş çocukların sosyo-demografik özellikleri, ana-baba tutumları ve suçun nedenleri (Amasya örneği). *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 38-48.
- Topçu, N. K., & Ekin, A. (2024). Suça sürüklenen 12-15 yaş grubu çocuklar hakkında verilen kısa süreli hapis cezasının “kamuya yararlı bir işte çalıştırılma” (TCK m. 50/1-f) seçenek yaptırımına çevrilmesinin asgari çalışma yaşı bakımından değerlendirilmesi. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 21(1), 337-397.
- Türk Ceza Kanunu, T.C. Resmi Gazete, 5237, 26.09.2004.
- Uluğtekin, S. S.(2004), Çocuk mahkemeleri ve sosyal inceleme raporları, Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayını, Yayın No: 71, 2004.
- Uluğtekin, S. (2012). *Denetimli serbestlik altındaki gençler ve ailelerine ilişkin araştırma: İhtiyaçlar ve beklentiler*. Ankara: Özgeder.
- Vacca, J. S. (2008). Crime can be prevented if schools teach juvenile offenders to read. *Children and Youth Services Review*, 30(9), 1055-1062.
- Vakfı, Ç. (2021). Türkiye’de “Uyuşturucu ve Çocuk”-Genel Değerlendirme ve Öneriler. *Çocuk ve Medeniyet*, 6(11), 143-151.
- Voisin, D.R., Kim, D.H., Bassett, S.M. ve Marotta, P.L. (2020). Pathways linking family stress to youth delinquency and substance use: Exploring the mediating roles of self-efficacy and future orientation. *Journal of Health Psychology*, 25(2), 139-151.
- Wang, X., Blomberg, T. G., & Li, S. D. (2005). Comparison of the educational deficiencies of delinquent and nondelinquent students. *Evaluation review*, 29(4), 291-312.
- Ward, S. ve Williams, J. (2015). Does juvenile delinquency reduce educational attainment? *Journal of Empirical Legal Studies*, 12(4), 716-756.
- Wolf R, DaichmanL, Benett G. Abuse of the elderly. In World Report on Violence and Health (Eds EG Krug, LL Dahlberg, JA Mercy, AB Zwi, R Lozano):125-127. Geneva, WHO, 2002.
- Yamak, O. (2019). *Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalına başvuran suça sürüklenen çocukların değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Kocaeli.
- Yalçın Sarıbey, A., & Değirmenci, A. (2023). Çocukların suça itilmesi ve Covid-19 pandemisi üzerine bir inceleme: Silivri örneği. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, (56), 287-314.
- Yavuzer, H. (2013). *Çocuk ve suç*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Yıldız, M., & Kenevir, F. (2021). Suça karışmış ergenlerde Tanrı'ya güven üzerine bir çalışma. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 62(1), 169-195.
- Yılmaz, F., & Güllüpinar, F. (2020). Türkiye'de bilişim suçlarının kriminolojik açıdan değerlendirilmesi: Bilişim suçlarının hukuksal ve sosyolojik boyutlarının analizi. *Opus international journal of society researches*, 15(1), 5371-5409.
- Yüce, O. (2019). *Suçta sürüklenen çocukların rehabilitesinde çocuk mahkemelerinin rolü (Sakarya örneği)* (Yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı, Sakarya.
- Yüksel, T. (2019). Bir üniversite hastanesi çocuk psikiyatrisi polikliniğinde değerlendirilen suça sürüklenen çocuklar. *Dicle Tıp Dergisi*, 46(3), 559-565.
- Yüksel, T. K. (2024). Suça sürüklenen çocuklara yönelik değerlendirme. *Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(1), 69-110.
- Zastrow, C. (2010). Sosyal hizmete giriş (Çev. Edt. Durdu Baran Çiftçi). Ankara: Nika Yayınevi.
- Zastrow, C. & Krist-Ashman K.K. (2014). *İnsan Davranışı ve Sosyal Çevre I* (Çev. Edt. Durdu Baran Çiftçi). Ankara: Nika Yayınevi.
- Zimmerman, M. A. & Schmeelk-Cone, K. H. (2003). A longitudinal analysis of adolescent substance use and school motivation among African American youth. *Journal of Research on Adolescence*, 13(2), 185-210.
- Zorbaz, O., & Bilge, F. (2019). Suça sürüklenen çocukların değerlendirilmesinde ekolojik sistem yaklaşımının kullanımı: Olgu sunumu. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 44, 793-813.
- Zorbaz, O., Kızıldağ, S., & Demirtaş-Zorbaz, S. (2020). Suça sürüklenen ergenlerin okul iklimi algılarına ilişkin nitel bir çalışma. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 415-430.

EKLER

Ek-1: SSÇ Bilgi Formu

A.ÇOCUĞUN SOSYODEMOGRAFİK BİLGİLERİ				
1) Cinsiyet	☐ Kız		☐ Erkek	
2) Yaş	☐ 12-14 yaş arası		☐ 15-17 yaş arası	
3) Uyruğu	☐ T.C.		☐ Diğer.....	
4) İkamet Edilen Konutun Mülk Durumu	☐ Kira	☐ Kendi evleri	☐ Yakınına ait	☐ Diğer
5) İkametgah (Yaşadığı İlçe)	☐ Aksu ☐ Kepez ☐ Muratpaşa ☐ Döşemealtı ☐ Konyaaltı			
6) Eğitim Durumu	Okula hiç gitmedi	İlkokul	Ortaokul	Lise
	☐ Evet ☐ Hayır	☐ Mezun ☐ Okuyor ☐ Terk	☐ Mezun ☐ Okuyor ☐ Terk	☐ Mezun ☐ Okuyor ☐ Terk
7) Algılanan Okul Başarı Durumu	☐ Düşük ☐ Orta ☐ Yüksek			
8) İş ve Çalışma Durumu	☐ Çalışıyor Yaptığı iş		☐ Çalışmıyor	
9) Fiziksel Hastalık veya Zihinsel Durumu	☐ Evet Tanısı.....		☐ Hayır	
10) Psikiyatrik Rahatsızlık Durumu	☐ Evet Tanısı..... Devam Eden Tedavi Durumu: ☐ Evet ☐ Hayır		☐ Hayır	
11) İntihar Girişimi	☐ Evet Evet ise kaç kez?.....		☐ Hayır	
12) Kendine Zarar Verici Davranışı	☐ Evet Evet ise ne?		☐ Hayır	
13) Evden/ Kuruludan Kaçma Davranışı	☐ Evet		☐ Hayır	
14) Zararlı Alışkanlıkları	☐ Yok ☐ Sigara ☐ Alkol ☐ Uyuşturucu vb. maddeler (öncesi veya halihazırda)			

B. ÇOCUĞUN AİLESİNE ve SOSYAL ÇEVRESİNE İLİŞKİN BİLGİLER			
15) Ebeveynlere İlişkin Bilgiler	Ebeveynlerin yaşam durumu: ☐ Ebeveynler sağ ☐ Anne sağ, baba vefat ☐ Baba sağ, anne vefat ☐ Ebeveynlerin ikisi de vefat		Ebeveynlerin medeni durumu: ☐ Anne-baba evli ☐ Anne-baba boşanmış ☐ Anne-baba evli ancak ayrı yaşıyor ☐ Anne-baba boşanmış ancak birlikte yaşıyor ☐ Eşi vefat etmiş ☐ Diğer...
16) Çocuğun Kiminle Yaşadığı Bilgisi	☐ Ebeveynlerle ☐ Anneyle ☐ Babayla ☐ Anne ve üvey babayla ☐ Baba ve üvey anneye ☐ Kuruluş bakımında ☐ Diğer.....		
17) Kardeş Bilgileri	SSÇ dahil toplam kardeş sayısı: SSÇ' nin kaçınıcı kardeş olduğu:	Suç geçmişi olan kardeş: ☐ Var ise ne?..... ☐ Yok	Madde kullanımı olan kardeş: ☐ Var ise ne?..... ☐ Yok
18) Anne-Baba Sosyodemografik Bilgileri	Anne		Baba
	Eğitim durumu: ☐ Okuryazar değil ☐ Okuryazar ☐ İlkokul mezunu ☐ Ortaokul mezunu ☐ Lise mezunu ☐ Üniversite mezunu ☐ Diğer.....		Eğitim durumu: ☐ Okuryazar değil ☐ Okuryazar ☐ İlkokul mezunu ☐ Ortaokul mezunu ☐ Lise mezunu ☐ Üniversite mezunu ☐ Diğer.....
	İş ve çalışma durumu: ☐ Çalışıyor Yaptığı iş: ☐ Çalışmıyor..... ☐ Diğer.....		İş ve çalışma durumu: ☐ Çalışıyor Yaptığı iş: ☐ Çalışmıyor..... ☐ Diğer.....
	Hastalık durumu: ☐ Var ise ne? ... ☐ Yok ☐ Diğer		Hastalık durumu: ☐ Var ise ne? ... ☐ Yok ☐ Diğer
	Aylık geliri: ☐ Yok ☐ Asgari ücretten az ☐ Asgari ücret ☐ Asgari ücretten fazla ☐ Diğer.....		Aylık geliri: ☐ Yok ☐ Asgari ücretten az ☐ Asgari ücret ☐ Asgari ücretten fazla ☐ Diğer.....
	Suçluluk durumu (öncesi veya halihazırda): ☐ Var ise ne?..... ☐ Yok ☐ Diğer.....		Suçluluk durumu (öncesi veya halihazırda): ☐ Var ise ne?..... ☐ Yok ☐ Diğer.....
	Uyuşturucu Madde kullanımı (öncesi veya halihazırda): ☐ Var ☐ Yok ☐ Diğer		Uyuşturucu Madde kullanımı (öncesi veya halihazırda): ☐ Var ☐ Yok ☐ Diğer
19) Çocuğun yaşadığı hanede algıladığı gelir durumu	☐ Düşük ☐ Orta ☐ Yüksek		

20) Çocuğun sosyal destek sistemine ilişkin algısı	Aile: () Güçlü () Zayıf	Akraba: () Güçlü () Zayıf	Arkadaş: () Güçlü () Zayıf
21) Çocuğun arkadaş çevresi bilgileri	Suç geçmişleri: () Var..... () Yok	Madde kullanımı: () Var..... () Yok	

C. SUÇA İLİŞKİN BİLGİLER

22) Suç Geçmişi	() Evet ise ne?..... () Hayır
23) Cezaevi Öyküsü	() Evet () Hayır
24) Cezai Ehliyet Durumu	() Var () Yok
25) Başvuruya Konu Suç Türü	() Malvarlığına ilişkin suçlar () Şiddet suçları () Cinsel suçlar () Bilişim suçları () Uyuşturucu maddeye ilişkin suçlar () Diğer.....
26) Suç Yeri	() Ev () Okul () İş yeri () Bilişim () Diğer.....
27) Kiminle Suça Sürüklendiği	() Yalnız () Arkadaş () Aile-Akraba () Diğer.....
28) Kime Karşı Suç İşlendiği	() Aile-Akraba () Arkadaş () Tanıdık () Yabancı () Kamuya Karşı () Diğer.....
29) Çocuğun Sosyal Çevresine Yönelik Algısı	() Riskli () Risksiz
30) Çocuk Hakkında Önceden Verilip Halihazırda Uygulanan Tedbir Kararı	() Var ise; () Yok () Danışmanlık () Eğitim () Bakım () Sağlık
31) Çocuk İçin Uzman Tarafından Önerilen Tedbirler	() Danışmanlık () Yok () Eğitim () Bakım () Sağlık
32) Uzmanın Önerisi Doğrultusunda Çocuk Hakkında Mahkemece Verilen Tedbirler	() Danışmanlık () Yok () Eğitim () Bakım () Sağlık

D. MESLEK ELEMANININ RAPOR SONUCUNDA KANAATİ

33) Çocuğun Tekrardan Suça Sürüklenme Riskinin Değerlendirilmesi	() Evet..... () Hayır
34) Çocuğun Gelecek Motivasyonunun Uzmanca Değerlendirilmesi	() Gelecek motivasyonu yerinde () Gelecek motivasyonu düşük

Ek-2: Akademik Çalışma İzni

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

Sayı : E-27239794-045.03-47/510
Konu : Tez Çalışması İzin Talebi

18.03.2024

ANTALYA CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

İlgi : 28.02.2024 tarihli ve B.M. 2024/4038 sayılı yazınız.

Antalya Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğünde sosyal çalışmacı olarak görev yapmakta olan (237693) İbrahim Halil Civaş'ın Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalında devam ettiği yüksek lisans eğitimi kapsamında, "Çocuk Mahkemelerinde Suça Sürüklenen Çocukların Sosyodemografik Özellikleri ile Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının İncelenmesi" konulu tez çalışması için, Antalya 1, 2 ve 3. Çocuk Mahkemeleri ile Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinden Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü Ceza Yargılaması Destek Bürosuna gelen sosyal inceleme raporu talepleri doğrultusunda hazırlanmış sosyal inceleme raporlarını incelemek ve suça sürüklenen çocuk bilgi formunu uygulamak üzere gerekli iznin verilmesi talebine ilişkin ilgi yazı ve ekleri incelendi.

Bilindiği üzere,

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının;

"Özel hayatın gizliliği" kenar başlıklı 20 nci maddesinin üçüncü fıkrasında, "Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.",

"Bilim ve sanat hürriyeti" kenar başlıklı 27 nci maddesinin birinci fıkrasında, "Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir.",

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun;

"Amaç" kenar başlıklı 1 inci maddesinde, "(1) Bu Kanunun amacı, kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemektir.",

"Tanımlar" kenar başlıklı 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında, "(1) Bu Kanunun uygulanmasında;

...

d) Kişisel veri: Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi,

e) Kişisel verilerin işlenmesi: Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının

Sayı: E-27239794-045.03

engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi, ifade eder.",

"*Kişisel verilerin işleme şartları*" kenar başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında; "(1) Kişisel veriler ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemez.",

"*İstisnalar*" kenar başlıklı 28 inci maddesinin birinci fıkrasında, "(1) Bu Kanun hükümleri aşağıdaki hâllerde uygulanmaz:

...
b) Kişisel verilerin resmi istatistik ile anonim hâle getirilmek suretiyle araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla işlenmesi.

c) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliği, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlal etmemek ya da suç teşkil etmemek kaydıyla, sanat, tarih, edebiyat veya bilimsel amaçlarla ya da ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesi. "

10.07.2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin;

Adalet Bakanlığının görevlerini düzenleyen 38 inci maddesinde, "Ulusal veya uluslararası düzeyde bilimsel toplantılar düzenlemek ve bu nitelikteki çalışmaları teşvik ve desteklemek,"

"*Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı*" kenar başlıklı 53 üncü maddesinde, "(1) Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığının görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kırılgan gruba yönelik hak ve hizmetlerin geliştirilmesi ve uygulanmasına ilişkin faaliyetleri yürütmek,

...
g) Görev alanına giren konularda kamu kurum ve kuruluşları veya sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapmak,"

Hükümleri yer almaktadır.

Bu itibarla; Antalya Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğünde görevli Sosyal Çalışmacı (237693) İbrahim Halil Civaş'ın bahsi geçen tez çalışması kapsamında Antalya 1, 2 ve 3. Çocuk Mahkemeleri ile Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinden Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü Ceza Yargılaması Destek Bürosuna gelen sosyal inceleme raporu talepleri doğrultusunda hazırlanmış sosyal inceleme raporlarını incelemek, ekte sunulan bilgi formu ile ölçekleri uygulamak ve elde edilen sonuçları tez çalışmasında kullanmak üzere izin verilmesine ilişkin talebi; şahıslara ait kişisel verilerin korunmasında gereken özenin gösterilmesi ve bilimsel araştırma amacı dışında kullanılmaması kaydıyla Başkanlığımızca uygun mütalaa edilmiştir.

Bilgilerini rica ederim.

Meral GÖKKAYA

Hâkim

Bakan a.

Başkan

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	İbrahim Halil CİVAŞ
EĞİTİM DURUMU	
Lise	Diyarbakır Atatürk Lisesi
Lisans	Adnan Menderes Üniversitesi-Sosyal Hizmet
Yüksek Lisans	Akdeniz Üniversitesi-Sosyal Hizmet (Tezli)
Tez Konusu	Suçta Sürüklenen Çocuklar
Doktora	-
Tez Konusu	-
Yabancı Dil / Diller	İngilizce
İŞ DENEYİMİ	
2024-...	Antalya Adliyesi-Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdür Yardımcısı
2019-2024	Antalya Adliyesi-Sosyal Çalışmacı
2017-2018	Batman Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, ASDEP Görevlisi (Sosyal Çalışmacı)
YAYINLAR	